

Thomas Bernhard

Amras • Watten

ANLATI

Çeviren: M. Sami Türk

Thomas Bernhard 9 Şubat 1931'de Hollanda'nın Heerlen kentinde Avusturyalı bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Annesi yazar Johannes Freumbichler'in kızıdır. Bernhard, Viyana ve Seekirchen'de annesinin ailesinin yanında büyüdü. 1943 sonbaharından 1944 sonbaharına dek Salzburg'da yatılı bir okulda okudu. 1945 yazında Salzburg'daki Johanneum'a başladı. 1946 sonunda bütün aile Salzburg'a taşındı. 1947'de lise öğrenimine ara vererek bir bakkalın yanında çıraklık yaptı. 1948'de zatülcenp, 1949 ilkbaharında ağır bir akciğer rahatsızlığı geçirdi. 1949 Şubatı'nda büyükbabasını, 1950'de annesini yitirdi. 1951 yılına kadar Grafenhof'taki sanatoryumda kaldı, orada ilk yazarlık denemelerini gerçekleştirdi. 1952-1957 yılları arasında Salzburg Mozarteum Akademisi'nde müzik ve oyunculuk öğrenimi gördü; Artaud ve Brecht üzerine hazırladığı benzersiz bitirme çalışması büyük bir yankı uyandırdı. 1957'den başlayarak serbest yazarlık yaptı, uzun süreli olarak yurtdışında kaldı. 1965'te Ohlsdorf'ta (Yukarı Avusturya'da) bir çiftlikte yaşamaya başladı. Seksenli yıllarda Viyana'da da yaşadı. 12 Şubat 1989'da Gmunden'de (Yukarı Avusturya'da) öldü.

Kitaplık dergisinin Mayıs-Haziran 2001 tarihli 47. sayısında "vesikalık konuğu" olan Thomas Bernhard ile Kurt Hofmann'ın yaptığı bir dizi söyleşiden oluşan *Thomas Bernhard'la Konuşmalar* adlı kitap YKY tarafından 2000 yılında yayımlandı.

Türkçede başlıca yapıtları: *Wittgenstein'in Yeğeni*, Metis, 1989; *Kahramanlar Alanı*, Can, 1992; *Neden. Bir Değini*, Mitos, 1993; *Mahzen. Bir Vazgeçiş*, Mitos, 1994; *Suluk. Bir Karar*, Mitos Boyut, 1997; *Soğukluk. Bir Dışlanma*, Mitos, 1997; *Bir Çocuk*, Mitos, 1997; *Tiyatrocu*, Mitos Boyut, 1999; *Odun Kesmek*, YKY, 1999; *Bitik Adam*, YKY, 2000; *Eski Ustalar*, YKY, 2002; *Ses Taklitçisi*, YKY, 2003; *Yok Etme*, YKY, 2005; *Don*, YKY, 2006; *Beton*, YKY, 2007; *Yürümek • Evet*, YKY, 2009; *Düzelti*, YKY, 2011.

M. Sami Türk 1986 İstanbul doğumlu. 2008 yılında Marmara Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi'nin aynı bölümünde yüksek lisans yaptı. 2011 yılından beri Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okutmanlık yapmaktadır. Thomas Mann, ETA Hoffmann ve Arthur Schnitzler'den çevirileri yayımlandı.

*Thomas Bernhard'ın
YKY'deki kitapları:*

Odun Keskerek (1999)
Bitik Adam (2000)
Eski Ustalar (2002)
Ses Taklitçisi (2003)
Yok Etme (2005)
Don (2006)
Beton (2007)
Yürümek • Evet (2009)
Ödüllerim (2010)
Düzelti (2011)
Amras • Watten (2013)

Thomas Bernhard'la Konuşmalar (2000)

THOMAS BERNHARD

Amras • Watten

Çeviren:

M. Sami Türk

Anlatı

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3918
Edebiyat - 1107

Amras • Watten / Thomas Bernhard
Özgün adı: Amras • Watten
Çeviren: M. Sami Türk

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu
Düzeltili: Ömer Şişman

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Altan Basım Ltd.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sit. 222/A Bağcılar / İstanbul
Tel: (0 212) 629 03 74 Faks: (0 212) 629 03 76
info@altanbasim.com
Sertifika No: 11968

Çeviriye temel alınan baskı: *Amras*, Suhrkamp Taschenbuch, 1988
Watten, Suhrkamp Taschenbuch, 1998
1. baskı: İstanbul, Haziran 2013
ISBN 978-975-08-2575-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2013
Sertifika No: 12334

Amras © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1964
Watten. Ein Nachlass © Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1969

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

AMRAS

Hastalığın özü hayatın özü kadar karanlıktır.
Novalis

Ebeveynimizin intiharından sonra iki buçuk ay, sadece güney istikametinden yukarı eski taşların oraya çıkan büyük elma bahçesinden, ki yıllar önce babamızın mülküydü burası, geçerek ulaşılabilen banliyömüz Amras'ın sembolü olan kulede kilitli kalmıştık.

Dayımıza ait olan kule bu iki buçuk ay içinde bizi insanların erişiminden koruyan, hep kötü niyetle hareket eden ve kavrayan dünyanın bakışlarından koruyan ve gizleyen bir sığınak oldu.

Tirol'ün intihar ederken bulunanlar, hayatlarını cefa içinde sürdürmeye mahkûm edilenler ve bundan ötürü şekli kaçanlarla ilgili katı sağlık mevzuatına aykırı olarak akıl hastanesine yollanmayıp; *akıl hastanesinde* hepten onulmaz ve perişan haldeki Oberinntal, Karwendel ve Brennerdorf yörelerinden gelen birçok insanın, benim de bildiğim o korkunç kaderini paylaşmak zorunda kalmayışımızı sadece dayımızın nüfuzuna borçluyuz. Ailemizin komplosu babamın alacaklısı Imstli bir tüccar tarafından iki saat önceden keşfedilip ortalığa yayılmıştı: Ebeveynimizden farklı olarak biz hâlâ ölmemiştik...

...hemen ve, dayımızın söylediğine bakılırsa çırılçıplak, iki örgü battaniyenin, bir de köpek postunun içine sarılarak, sağlık makamlarından önce davranmak için, aynı gece ve *henüz şuursuz bir durumda*, dayımızın gönderdiği hızlı bir arabayla Innsbruck'taki baba evinden Amras'a ve böylelikle emniyete, itham ve gevezelik ve iftira ve rezaletin uzağına götürülmüştük... Biz de, ebeveynimiz gibi, intiharı arzulamış ve aramızda konuşmuştuk ... ve üçüncü seferinde kış boyunca hep son anda ve her defasında annemizin itirazlarıyla kabul etmeye mecbur kaldığımız gibi başka bir erteleme daha duymak istememiştik.

Ebeveynimizin ardında kalmış, onlar tarafından yalnız bırakılmış halde Walter'le ben, herkesin utanç verici olarak tasvir etmesiyle bizim için karanlıkta kalan o günlerde, kısaca intihar gecesinden sonra, daha kuledeki ilk anlardan itibaren, kulenin zemininin ortalarında herhalde bizim için alelacele yeni nevresim geçirilmiş saman çuvallarında, önce bilinçsiz, sonraları susarak ve kulak kabartarak ve daha sonra da sıklıkla nefesimizi tutarak, ilk haftanın sonu itibariyle artık sadece volta atarak, tamamen çökmüş, aldatılmış, henüz yirmisinde bile olmayan genç tabiatımızla meşgul, yatıyorduk ...

Kuleye çocukluğumuzdan Tirol'deki başka hiçbir binaya veya zindana olmadığı kadar aşınaydık ... merdivenin yukarısında ve aşağısında devamlı, tir tir titreyerek ve üşüyerek, her yönden hadsiz hesapsız bir atılganlıkla tahrip olmuş düşüncelerimizde, berbat ama yüksek seviyeli kardeş zırvalarımıza itaat ediyorduk. Uyanık kalmak yüreğimizi sıkıştırıyor ve aklımızı kısıtlıyordu ... Pencerelerden dışarı bakmıyorduk ama korkacak kadar gürültü işitiyorduk ... Dışarı uzatırsak başlarımız lodos fırtınasının fenalığına maruz kalıyordu; hava kitlelerinin içinde neredeyse nefes alamaz oluyorduk ... Mart başıydı ... Kuşları duyuyor ve *ne* tür kuşlar olduklarını bilmiyorduk ... Sill Nehri önümüzde aşağı akıyor ve bizi gürültüyle baba ocağı Innsbruck'tan, böylelikle de bizim için artık dayanılmaz olan dünyadan ayırıyordu ... Dayımızın, biz henüz baygın, muhtemelen tamamen kendinden geçmiş ve bilinçsiz – ölümcül haldeyken, büyük özenle seçtiği, Herrengasse'den Amras'a taşıttığı, ikimize ait, benim Walter'e anlaşılmaz gelen doğa bilimleri, Walter'in bana anlaşılmaz gelen müzik kitapları ve yazılarını karıştırarak, kendi tarihimiz ve yabancı, genel, bizi çıldırtan *büyük* tarih hakkında düşünerek, milyonlarca kar fırtınası gelişmesi hakkında –ezelden beridir bize zor geleni sever, kolay olandan tiksiniirdik– kafamızın git-tikçe daha derinlerine çekilerek kulemize hüznün tıktırıyorlardık. Babamızın bir arkadaşı olan Meran psikiyatrı Hollhof'un kulede bulunduğumuzun üçüncü günü elimize ulaşan bir mektubunu şöyle cevaplıyorduk:

Saygıdeğer Beyefendi,

Size, isteğiniz üzere, ebeveynimizin ölümüne yol açan şartları bildirmemizin, size bilhassa ebeveynimizin (ve bizim) intihar kararıyla *onların* intihar edişi arasında geçen zamanı ve, bize gelince, bizim ‘intihara nasıl alıştırıldığımızı’ anlatmamızın vakti henüz gelmedi; şu an için rahat bırakılmaktan başka şey arzu etmiyoruz.

Alakanız için teşekkürler.

K. M. W. M.

İkinci bir cevap mektubunu da aynı gün Kufstein’a gönderdik:

Pek saygıdeğer hanımefendi, babamızın işleriyle ilgili, tarafınızdan gelen tüm talepler, sizin de tanıdığınız dayıımıza yöneltilebilir.

Yüksek saygılarımızla

K. M. W. M.

Bizi haftada iki defa, her salı ve pazar –başka günlerde de gelmesine işleri müsaade etmiyordu– hep, gördüğümüz kadarıyla, keyifle ziyaret eden dayımızın ilgisiyle neşelenen bize, bizi sadece ve sadece sarsan gazeteler, haberler ve havadislerle, fakat korkunç, ezelden beri yaralı, uyanık, dayanıksız mizaçlarımıza muhtaç, bize karşı gittikçe daha fazla komplo hazırlayan, yürüme ve oturma ve yatma ve dikilme yeteneğimizi, elbette düşünme ve konuşma yeteneğimizi, genel idrak yeteneğimizi de şaşırtan, bizim için *yüzyıllar* değil, *binyıllar* yaşındaki kulenin karanlığında aniden yaşadığımızı fark ediyorduk.

Walter kulenin içinde de, hayatı boyunca olduğu gibi, düzenli olarak, bir dahiliyecinin, tüm Tirol’de meşhur ve adı çıkmış bir sara doktorunun, azman, gürbüz, kırk yaşında, ihtimal ki başlarda hırs, sonraları ise açıkgozlülükle tıbben kimsenin olmadığı kadar eğitilmiş, kendisinden hep tiksindiğimiz, annemizi de tedavi etmiş bir adamın kendisi için önemli ve kıymetli ziyaretlerini kabul ediyordu ... Kulede dünyadan neredeyse tamamen ve ebeveynimizle onların temkinli nüfuzlarından ansızın uzakta kalınca, farklı merhalelerinden anlaşılacağı gibi, Walter’in onu do-

ğumundan beri hep bunaltan, başta sadece ruhunu, ama sonraları aklını da gittikçe derine gömen, görünüşe bakılırsa ona karşı mantık gaddarlığıyla gizliden ve açıktan işe koyulan, bugün bile tamamıyla araştırılmamış, büyük bir hızla periyodik olarak şiddetle fenalaşmış ve sonucunda bizim karşılıklı, kardeş güvenine ve kardeşlerin aşırı dikkatine dayanan birbirimizle ilişkimizi de imkânlarımızın sınırlarına kadar vahimleştirmişti ... Ama birlik olmamız lazımdı, ve böylece birbirimize katlandık ...

İkimiz de hapların meydana getirdiği ve iki Innsbrucklu pratisyen hekimin, anlaşılacağı üzere, büyük bir kutlamayla zehrini aldığı baygınlığımız geçtikten hemen sonra, yeniden ve irademize aykırı, bir o kadar dehşet verici biçimde var olmak zorunda kalacağımızdan emin, Walter'in doğuştan, annesinden miras kalan, kemik şişliğinin ilerlettiği, onu zaman zaman yıldırım misali tüketen, son aylarda tamamen kesilen, şimdiyse kulede, başımıza gelen şeyin feci baskısıyla tekrar nüksedebilecek nöbetlerinden korkmuştuk ... ve gerçekten de (aralıksız bilimsel gayreti sonucunda ertelenen) nöbetleri daha kuledeki ilk adımlarından itibaren nüksetmişti ... Kardeşim benden bir yaş daha küçük ve çok daha narin yapılı, daha ziyade olağandışı bir sinir sisteminin boyunduruğundaydı, yaradılışı hep kendiliğinden daha zayıf olmuştu ... bütün ömrü boyunca annesinin nöbetlerinden korkmuş, kulede bu korkuyu gözünde daha da büyüt-müştü ... günlerce yanımda, daima susarak ve benim gibi gıdasız, kendine baktıktan sonra, ayağa kalkıp yardımımı isteyerek ansızın pencereye gitmek istediğinde, başta biraz kısa da olsa, en küçük şuur kaybı olmadan anlık bir afaziyle sara, tekrar üstüne çullanmıştı ... Karanlıkta, hastalığın şiddetine itaat ederek, suratının, gözlerinin özellikle hastalık yüzünden nasıl değiştiğini görmemiştim ama onu bileğinden sıkıca tutup götürdüğüm sıra düşerken, durumunu hissetmiştim ... Sarasının felaket şeklinde fenalaşmasından kaygılanıyorduk ... Ebeveynimize ve iki kazığa bağlı hayatımızın tamamını bize hep uğursuz gelen, an-nemizde de uğursuz duran daimi bir 'Tirol Sarası' korkusuyla geçirmek zorunda kalmıştık ... bu hastalık, sadece Tirol'de bilinen bu sara, hepimizi, artık hatırlamadığımız bir zamandan beri

harap etmişti ... Annemiz tuhaf bir şekilde çok geç, yirmi bir yaşında, Walter'ın doğumundan biraz önce yakalanmıştı buna; bu saraya birdenbire, Wilten Malikânesi'ndeki dans festivali zirveye ulaşmışken yakalandığı ispatlanabilir ... ve hemen, çevresini adeta sarsarak değişmişti ... Walter'ın muhtemelen çocuksu korkusunun *aşırılığıyla* bundan rahatı kaçmış ve dağılmıştı ... bense, çocukken ürkütücü şekilde korkusuz, bu saradan asla zerre kadar etkilenmemiştim ... Her an ve Tirol'ün her yerinde meydana çıkan bu hastalık annemizin ölümünden sonra sanki tamamen Walter'e geçmişti ... Şimdiyse kulede, geçen günlerle beraber daha da sakınmasız olarak o, annemden bildiğim şekliyle, bana öyle geliyor ki her şeyiyle, kapalı, kulenin havasından da teşvik bularak Walter'de tekrar nüksediyordu, ebeveynimizin ölümünden öncekine nazaran daha da haince ... Kendimi ürküten bir şekilde onun, Walter'ın, günden güne fizyonomik olarak da, suskunluğunda, ten rengi, ses tonu, ruhani tepkileri, vücut fonksiyonları hususunda giderek anneme daha da benzediğini gözlemliyordum ... İkimizin de içini görebildiğimiz ham bir fizik kanunundan çıkarak kulede bize tamamen yabancı bir hava ritminin hâkimiyetinde, apansız, artık kavrayamadığımız bir zaman aralığında yakalandığımız uykusuzluk, bir süre olsun sakinleşmemizi engelliyordu ...

Nadiren pencerelere yaklaşmaya cesaret ediyor ve kanatları geri ittiriyorduk: fırtına uğultusuyla aldanmış gibi, gelişigüzel bodurlaştırılmış elma ağaçlarına, bize görüldüğü şekliyle salt karanlık, tabiatın gizlerinden ve akıl sarsıntısından sağır, garip biçimde gürültülü ve aşağılarda, sirkin bulunduğu elma bahçesinin sonunda insanların sanki sadece görünürde kalabalıklaştırdığı, aksi, sadece siyah ve kahverengi, yer yer de beyaz olan yüzeyi hiddetli, banliyö havasıyla hep cezai eylemler içinde mevcut olan, bezginlik yaratan yayla manzarasına bakıyorduk ... İşittiğimiz şey kesintisiz, ölümüne yorgun bir kimyanın durusızıntılarıydı, gördüğümüz, gündüz ve gece, sadece geceydi ... kabaran, kulakları sağır eden karanlık ... Sonuçsuz kalan her şeyi gözlemlemede daima ve ezelden beri eğitimliydik, ama kuleden, rahatsız, bütün tabiatın sırdaşı olmuş, birden çürümenin bilgeliğini hissediyorduk ... Dikkatimizi sadece kendi

kendimiz dağıtarak, birbirimizi Amras'ta kaynayan, sonra yine donan kardeş bağımızda görüp fark ediyorduk ... durmaksızın şu soruyu soruyorduk: *neden hâlâ yaşamamız lazımdı* ... ve boyuna cevapsız kalıyorduk – basiret kazandıracak bir yankılanma bile olmadan, hep tersine gelişmeler ve beyin sekteleri! – saat-besaat içimizde ve etrafımızda daha da fazla ve, evet, insana layık olsa da, büzüşen çift beyinli bir yalnızlıkta çaresiz birbirine bağımlı, en acınası eylem ve fiillerde bile ... günler, hatta haftalar sonra bile birbirimizle felaket hakkında konuşmaya cesaret ediyorduk; şiddetli bir beraberlikle, her tür mistikleştirmenin ötesinde, sadece organik olana tutunuyorduk ... ölüp gitme ihtimalleriyle içimizdeki her şey, tabiatın en derin enerjilerine doğru başarısızlığa uğruyordu ... Walter'imın, yarı uyanık halde inlerken sık sık fena şekilde, lodoslu intihar gecesine, eve, kuleden Herrengasse'ye, intiharımızın ve intihar teşebbüslerimizin öncesindeki günlere, mart havasına, o bir an olsun *lehimize* olmayan, hep *aleyhimize* olan boğucu havaya dönme hayali kurduğunu işitiyordum; hâlâ neşeli, ölüm cezasına çarptırılmış: Ayın, aniden hepimize o kadar uygun görünen üçüncü gününün tüm öğleden sonrasında sadece, havanın, isteğimiz doğrultusunda az sonra kararmasını, günün bitmesini, gün ışığıyla bizim de, ebeveynin, oğulların, hızla, zahmetsiz, uyku halinde öylece batıp yok olmamızı, ayrılmamızı beklemiştik ... Aşırı berrak bir bilinçle, biraz biraz da konuşarak, sıradışı bir hızda, uykuya dalmamız için dua ediyorduk ... bardaklarımızdaki haplardan umuyorduk bu hızı ... artık sadece bardaklara, bulanık, beyaz içeçeğe bakıyorduk ... artık olmamak, olmamak, hiçbir şey olmak istiyorduk ... Kapalı pencerelerin, çekili perdelerin ardında, tamamen yalnızlaşmış ve baş başa, işimiz bitmişti bile; ara sıra caddeden gelen bir gürültü, bir araba gürültüsü, bir gülüş, uzakta Büchsenhausen'dan duyulan bir velvele, dünyayla bağımız olmuştu ... bir kapı, bir pencere, bir koltuk ... Artık hiçbir şey yemez, hiçbir şey içmez olmuştuk ... aniden, zannımızca son defa, kıyafetlerimizi, ellerimizi, seslerimizi, fikirlerimizi hoş bulmuştuk ... açık duran ama hiçbirimizin adımını atmadığı kilerin tatlı kokusunu ... üç, dört, beş kitap kardeşimin önünde masada duruyordu ... Stifter, Jean Paul, Lermontov ... ben dağların

neredeyse tamamen kararttığı caddedeki, tiyatroya giden birkaç kişiyi gözlemlerken, bir anda hızla çekip açtığım perdelerden ötürü, pencerenin dibinde oturan, kitaplarıyla meşgul, araştırma yapıyormuş gibi duran Walter'im benim yüzüme bakmıştı ... İki kız kardeşi, bir çift erkek kardeşi, siyah pardösüleri içindeki, bastonlarına alışmış, gri, siyah kenarlı şapkaları olan iki profesörü gözlemliyordum; üç, dört metre mesafede profesörlerin karıları, onlar da siyah giyimli ... bu insanların da diğerleri gibi çarşamba veya cumartesi, komedi veya tragedya abonelikleri, salı abonelikleri var ... Komşumuz olan, eski, askeri kesimli bir pelerin giymiş gazeteciyi, sosis sepeti tutan bir kasap yamağı kızı ve tanımadık birini gözlemliyordum ... Gördüğüm üzücüydü, düşündüğüm üzücüydü, üzgün üzgün perdeyi çektim, aklın kontrolündeki üzüntü içinde ... Karşı karşıya duran evlerin arasından Inn Nehri'ne doğru, akan, boyuna değişen, ama hep aynı sulara bakmıştım ... Birkaç uçar kaçır nesil boyunca bizim ismimiz altında bölünmeler olan Inn Nehri esrarlı şekilde gürültülü ... Sonra arkamı dönerek soyadımızın ürpertici kısaltmasından ürkmüştüm: kendi kendimizi gözetlerken biz, ebeveynimiz ve oğulları, ihtiyatla yabancılardan, hizmetçilerden, uşaklardan, bize görüldüğü kadarıyla temizlenen evimizden, kafesten salıverilmiştik ... artık sadece konuşmadan, çoktan bindikleri trenin hareket vaktini bekleyen bir seyahat topluluğuyla kıyaslanabilirdik ... Annemiz, haftalar sonra ilk defa yeniden yatağından çıkmış ve sobanın yanına oturmuştu ... Tirol'deki hayattan bezmişliğin suskun bir abidesi olarak görüyordum onu ... Çoktan modası geçmiş, cılız kolları yüzünden diğerleri gibi ellerinin üzerine kadar yenleri olan gri şifon elbisesinin içinde benim için yaşlı, hastalıktan mustarip bir soyun melankolisi, cehennemnin sessiz gizlenişiydi o ... İkimiz de yekdiğerimizin daha iyi yere oturmasını istiyorduk ... babamız, görünen o ki gazetemizin ilan sayfasını okumaktaydı ... kardeşim zaman zaman geçenlerde aradığı yıldız ve Dante ile Donne yazılarına dalmıştı ... Diderot'a ... Kimseyi beklemiyorduk, zil çalarsa kapı açılacak diye kararlaştırmıştık ... Aklımıza buraya uğrayacak kimse gelmiyordu ... Akşam, hep alışkın olduğumuz üzere, devasa ölü bir leş kuşu, caddeye çöktü ... sonra kilise çanlarını Wilten,

Pradl, Hötting ve Amras'tan aşağı her bir çanın geldiği yeri iyice ayırt edebilecek kadar net duyduk ... Garip: insanlar bu akşam tiyatroya gidiyorlardı ... Her birimiz, bize görüldüğü kadarıyla, bardağına yeterince hap atmış, odalara, yani, sözleştiğimiz gibi, birbirimizin önünden çekiliyorduk ... babamızı hâlâ yatak odasından gülerken duyuyordum, Walter saat daha dokuz buçukta yüzünü duvara dönmüştü, ben kendimse bir saatten fazla, ama başaramadan, uyku hapına karşı koymuş, ayağa kalkmış ve koridora, oradan antreye inmiş ve tekrar kardeşimin olduğu odaya dönmüştüm ... bir an, sadece bir an birinin eve gelip bizi keşfetmesini umdum ... kimse gelmedi ... Inn'in suları, ben yalnızca süt kıvamı resimlerde yüzer yüzmez, kule gibi yüksek, sonra iç içe geçmiş dalgalar halinde heyelanla değişen, biz çocukların korktuğu kıyı kesimine çarptı ... Şehirde birdenbire sanki insanlar vuruluyormuş gibi bir gürültü çıkmıştı ... gümrük dairesinden beriye ayak sesleri, askerlerin uygun adım yürüyüşü gibi gittikçe daha fazla ayak sesi duyuyordum ... gittikçe daha da büyüyen bir kuş, umutsuzca dört duvara birden çarparak, aniden odada bitmişti ... boğulacakmışım gibi korkuyordum ...

Bildiğim kadarıyla dayımın karanlık sevgisiyle donattığı, onun yıllar boyu, görünüşe göre kendi için, gittikçe daha da kararttığı kulede biz uykusuz, sadece şiddetli vücut ve duygu ağırlarımızla, su ve kuş sesleriyle gevşeyen bir tek gece geçirmiştik ve ikimizin kendimizi, mümkün olduğu sürece, çocukluktan beri ebeveynimizin çevresinde neredeyse hiç rahatsız edilmeden, hastalıklarımızın gölgesinde de olsa hak sahibi olarak gördüğümüz güzel, yüce denen sanat ile yüksek bilim, babamın emriyle tahsil için gönderilen yurtdışından (İngiltere'den), annemizin gittikçe ağırlaşan hastalığı yüzünden, Walter'in de yurtdışında birdenbire fenalaşan hastalığı yüzünden aniden geri çağrılan bizim için dikkatimizi kendimizden, korkutucu hastalık durumlarımızdan dağıtabilmek için bile para kalmamıştı, kaldı ki esaslı bir şekilde kendimize gelem ... Bize bu haftalar öyle geliyordu ki sanki benim doğabilimim bizim için ebeveynimizle ölmüş, sanki ebeveynimizle beraber intihar etmişti ... sanki Walter'in müziği de o zamandan beridir ölüydü;

araştırmalarımıza, şaşırtıcı teori ve keşiflerimize, aklımızın ürünlerine aniden, hepten dolandırılmış iki kişinin morga bakması gibi bakıyorduk; her açtığım kitapla bir tabut açıyordum ... estetik, hatta en erken yarım kalmış kazanımlarımız, haklarımız, hayatımızdaki imtiyazlarımız, zihin gelişimimizin delilleri kefenlenmişti ... Bir yaş küçük, hasta da olsa çok daha sanatçı mizaçlı ve ahenkli Walter, ne zaman olursa olsun, öyle uçuk müzikler dinlemiyordu artık; onun için her şey demek olan, onsuz bir hayatı asla tasavvur bile edemeyecek Walter'den hakkında araştırma yaptığı müzik, kendisiyle birlikte ürkerek geri çekilmişti ... Doğabilimim, onun temsil ettikleri, benim için birdenbire sadece beni rahatsız eden, beni kendi için cezalandıran, hep *olduğum* şeyle kötü bir ilişki halini almıştı ... Kuleyi mart sonu günlerinde birden inatla çevreleyen hava, böbürlenerek, bin türlü zıt hallerden, mutasyonlardan, ihtilallerden, patlamalardan ibaretti ... tuhafça, aynı şekilde hüznölü, aniden hiçbir ilerleme kat etmeden bizim bile arkamızda kalan kuledeki ikimize, korkunç bir etkisi vardı havanın: sözleştiğimiz gibi sık sık saman çuvallarımızdan sadece birkaç adım uzaktaki Kara Mutfağın ücra köşelerine siniyorduk ... alacakaranlığın şurasında burasında, derin gece çok daha derin, bizi, zannettiğimiz gibi, yalanlayan hale geldiğinde, dağ uykuları, Sill'in sularını kesen duvarlar, köpüren Sill'in sularının içinden geçen yankısız muazzam yarıklar tanınmaz hale gelene dek *etrafımızı* ve böylece *içimizi* de feci karanlıklaştırdığında, karanlıklaştırıp sakatladığında öne çıkmaya cesaret ediyorduk ... Sonra, biz, bu araziler bilimler, insanın anlaşılmazlıkları ve sanatları onlarla alay ediyormuş gibi delicesine, karmakarışık bağırıp çağırma-lar, kopuk kopuk cümleler arasında, geceyarısına ve sonrasına dek, yalnız sıcaklık ve sıcaklığa kök salan hayvansı kıskançlığın yönetiminde, dur duraksız, kuledeki masaların ve koltukların ve bankların ve sandıkların yerini değiştiriyorduk ... bir kere-sinde vücutlarımızı elma yığınlarına, armut dağlarına, küfün ve çürüğüne içine gömdük ... sanki bu duygu sakatlığında yavaş-ça boğulmayı arzuluyorduk ... Sık sık vücutlarımızı, sonra, ruh-larımızın, hatta beyinlerimizin acıya duyarsızlaştığını sanınca, hissedince, bilince büyük bir heyecanla şuramızı buramızı, göğ-

sümüzü, sırtımızı, uyluklarımızı ve diz mafsallarımızı, avuç içleriyle kafalarımızın arkasını da, karşılıklı değil, bilakis herkes kendisine olmak üzere, kardeşçe, baharın en erken halinden fıskıran davranış şeklimizin hızının eline düşmüş halde, yaralıyorduk ... kontrpuanla, ritmi gittikçe şiddetlenerek kafalarımızı dört duvara vuruyorduk ... ruh çağırırçasına kahkahalar altında kasıtlı şekilde karanlıkta, kokuların, yani iltihapların yönetiminde, sırf havaya, bir de şeytani oksijene yapışmış durumda, keyiften elbiselerimizi, pantolon ve gömleklerimizi lime lime ediyorduk ... her birimiz bütün yıkımların yıkıcı merkeziydik ... zıtlıklarımızda hastalıklı bir şekilde ... histerilerimiz içinde süratle tükeniyorduk ... Son zamanlar hep saman çuvallarımızı ters yüz etmiştik, içindekilerin çürük kokusuyla sarhoş olarak ... ikimiz de lodosun tetiklediği böylesi durumlarda içimizde, kararlaştırarak ama konuşmadan meydana getirdiğimiz böylesi fırsatlarda kendimizde iptidai bir esneklik ve kedimsilik keşfediyorduk ... Öç alıyorduk! ... Vücudumuzdaki ve zihnimizdeki illetlerden adamakıllı intikam alıyorduk ... Böylesi hallerden, benim de ima ettiğim gibi, böylesi karanlıkta kalan yüzlerce halden, kendimizi azat edene kadar çoğunlukla saatler geçiyordu ... Kulede, Sill Nehri'nin yakınlığından ötürü, hava soğuktu, buna rağmen akşam yemeğinden sonra sıkça, katlanabildiğimiz sürece, çırılçıplak, vücut vücuda, rutubetten parılayan duvarlara bizim için çoktandır harika olmaktan çıkmış bir dokunuşla yaslanmış, bir tür gerçekleştirilemez, başlarımızı ağırlaştıran toy bir ferahlama tavrıyla dikiliyorduk ... Walter'in benzi, lekesiz, hasta ve sıkılğan, Sill'in parıltısının adeta sivri bir açıyla, dar, pencerenin sol kanadının oluşturduğu gölgeyle kırılarak içeri düştüğü yerde güzel mi güzel ışıldıyordu ... en erken çocukluk zamanından beri, onları hep derinleştirip, özenle inceltmemize izin veren böyle anlarda kaygılı, hatta korkulu ve suskunduk ... şimdiyse bizi şaşırtıyorlardı, gittikçe daha acılı, daha münasebetsizce ... çok gelişmiş gözlemciliğimizle, kulede tahminlere gittikçe daha fazla muhtaç hale geliyorduk ... ifratlar güdüyordu bizi, sohbet etmeyi başaramıyorduk.

Mesela kromonema açıklamam, Walter'imi hep hayrete düşürmüş, keyiflendirmiş olan, zira onun, 'Fransız' kaldığı bir bilimin

bakışıyla, hoşuma giden ilişkisinde, Corren ve Mendel'in formülleri ve teorileri onun için sadece şiir demekti, endomitoz, izotop ve mitokondri, nükleolus, pleiotropi açıklamam dilimde dolanıyordu ... keza Walter'in Baudelaire ve Novalis mısralarını okumaları veya 'Ölü İsa'nın Dünya Binasından Okuduğu Nutuk'a en saf bir yaklaşma denemesi bile içimizde dehşet uyandırıyor, çünkü her seferinde daha başlarken acıklı bitiyorlardı; konuşma şeklimiz, özellikle de, kendi içimden duymaya mecbur olmadığımızdan kılı kırk yararcasına değerlendirebildiğim Walter'in konuşması, eskiden, en azından ailemizin evinde, hep açık, çocukluğumuz ve lise yılları boyunca felaket derecede bunların güzel ritmiyle dolu, birçok şeye, her şeye canlılık katmış, birden köle gibi boğulup tekmelenince, parçalar halinde paniklemişti.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, kuledeyken daha da karmaşık olduysa bile, düşünme süreçlerimizde tuhaf bir örtüşme tespit etmekteyiz: ebeveynimizin davranışını tasvip ediyor, bunu kamuoyundan farklı olarak, Innsbruck gazetelerinden, mahkemedekilerden farklı olarak yargılamıyoruz ... Gazetelerin geçmişte ve bugün ne yazdığını biliyoruz, çünkü onları okuyoruz; Innsbruck'ta ve Wilten'le Amras'ta, Hall'de ve Kufstein'da, Wörgl'de, bütün Inn Vadisi'nde ne konuşulmuş olduğunu, ne konuşulduğunu biliyoruz, çünkü dayımız bize bunların haberini getiriyor ... Sadece hasetliğe ve sıradan komşuluk dedikodularına dayalı şeylerin, dehşet söylentilerin tahrip sevdalısı Innsbruck sokaklarına, cadde ve meydanlarına nasıl uğursuzca aktığını, dükkânlarda ve pansiyonlarda ve pazarlarda bu günler ve haftalarda, her ikimiz de bütün Tirol'de çok iyi tanındığımızdan, yüzyıllardır çok iyi tanındığımızdan ... ağızdan ağza, beyinden beyine ne dolaştığını ... Biz, şayet dayımız bizi Amras'a kuleye getirmemiş olsaydı, Innsbruck'ta ve insanların arasında nasıl ıstırap çekecektik ve orada ... tımarhanede de, orada hâkim şartlar altında nasıl ıstırap çekecektik ... Daha kuledeki ilk günümüzde, uyandığımız ilk gün Walter, Innsbruck'taki ev düzenimizin bozulduğunu tahmin etmişti: Herrengasse'den durmaksızın güzel eşyalarımızla tepeleme doldurulmuş arabalar geçiyordu ... Walter onları

bir soldan, bir sağdan görüyormuş ... 'korkunç ve dönüşü olmayan şeyi' görüyormuş boyuna... Dayımızın davranışı da buna işaret ediyormuş ... Dayımız bizi salı ve cumartesi, Walter'e git-tikçe daha fazla ilaç veren dahiliyecinin eşliğinde ziyaret ediyor ... nöbetleri için ona yepyeni bir kimyevi madde zerk ediyor ... hep, açılması çok karışık olan daha da büyük kutularla geliyor ... Dayımız bizi Innsbruck'taki Herrengasse'de yapılan, acıyla ger-çekleştirilen şey hakkında aydınlatıyor ... Sık sık haftalarca mi-safiri olduğunuz aile evimizin, onca yıl sonra aile mülkünden bize kalan o eski hücrenin hepten ortadan kalkması bir haftadan fazla sürdü ... Günbegün oradan taşınan, sevdiğimiz eşyaların, mobilyaların, resim ve kitapların, aynalar, mutfak eşyası ve ça-maşırların haberini alıyorduk. Çocukluğumuzun ihtiyatla bağlı olduğu her şeyin yeni resmi mülk sahiplerinin hızıyla rüzgâra savrulduğunu, Walter'in hayal ettiği gibi, büyük küçük araba-larla dört bir yana kaçırıldığını duyuyorduk ... Artık tek duydu-ğumuz avukatlarla mezarcılar, mezarlık idarecileri, taş ustaları, ölüm ilmühaberleri... kilisenin ve dünyanın rezilliğinin, işten çıkarılan uşakların, Tirollülerin dargörüşlülüğünün haberi ... yüzlerce alacaklının, sülük gibi Innsbruck muhabirlerinin yap-tıklarının haberi ... Haziranda bir de bize dava açılmasını bek-leyecekmışiz, muhtelif çelişkiler Tirol adaletini düşündürmüştü: ebeveynimiz yatağın içinde değil, yanında, yani yerde bulunmuş ... Walter'le ben, birbirimize yanaşmış, Walter'in yatağında ... Bizi bulan Imstli tüccar Lugger'di ... Dayımız bizim için her şeyi en iyi şekilde yoluna koydu: başvurular, mazeretler, bin türlü açıklamalar ... eyalet meclisi ve piskopos ziyaretleri ... belediye başkanına ziyaretler ... mahkemeye gitmeler ... ani hummalı bir yazışma ... hekimlere danışmalar ... Velimiz tayin edilen dayı-mız kendini, bizi Amras'ta dış dünyanın her türlü zararından korumaya adanmıştı ... Bizim için kurtardığı şeyden çok memnu-nuz, buna tamamen bize aittir diyemesek de ... tasfiye çok hızlı gerçekleşti, alacaklıların hızı bizi çok gücendirdi ... Dayımızın doğum günü hediyesi olan bisikletlerimizden bile, mahkeme kararıyla, ayrılmak zorunda kaldık, zira bütün Inn Vadisi'nde babamız kadar borçlu kimse yoktu ...

Esaslıca, mesafe kat edeceğimiz şekilde yazgımız hakkında düşünmeye cesaret edemiyorduk, kaldı ki sebeplerini anlayabiliyim ... Bizi inciten sözlerden ve kavramlardan kaçınıyorduk ... fakat geçici de olsa acıdan kurtulmayı başaramıyorduk, başımıza hep acıların en katlanılmazı geliyordu: ebeveynimizin hatırası ... Walter sık sık pencereye gidiyor ve dışarı bakıp, 'Bir şey yok!' diyordu, halbuki dışarıda, kulenin penceresinin altında, *bir şey*, bir gürültü, bir ses duyuyordu ... onu pencereye bir ses *çekmişti* ... annemizin sesi, ebeveynimizin bahçedeki ayak sesleri, günün her saatinde, çoğunlukla geceleri, durmak bilmeden ... ama her seferinde aynı 'Bir şey yok...', saman çuvalından fırlayıp pencereye koşturması her gün, gittikçe kısalan aralarla tekrar ediyordu ... sonra korkunç bir teslimiyet halindeymiş gibi suskunluğu ... Ebeveynimizle, tam da onlar bizi asla şaşırtmadıkları, bizi hep kendi halimize bıraktıkları için, onların terbiyesi olmadan değil tabii, çok serbest ve bu yüzden de katı bir terbiyeyle, çok içten bir bağlantısı olan çocukluğumuz ... bu haftalarda hiç olmadığı kadar hatırıımızdaydı ... kendi de çılgın olmasına rağmen bizim çılgınlığımıza bir teselliydi ... Sık sık birbirimize sırtını dönmüş, beden ve ruh açısından felaket bir halde, beyinlerimizin uzun vadeli sarsıntısından sonra, karşı karşıya oturuyorduk ki Walter aniden pencereye fırladı, birinin seslenmesinden ürkmüştü ... bunu, belli bir andan itibaren *ben de* duymaya başladım ... ama bahçede bize seslenen bir insanın esamisi bile okunmuyordu ... ama kaç hafta aynı anda o seslenmeyi işittik ... bariz şekilde ebeveynimizin seslenişiydi bu.

ZEMİNLER VE DUVARLAR

Zeminler ve duvarlar sayesinde tüm tabiata, hem de iki misli daha akıllıca tüm tabiata sıkı sıkıya bağlıydık, bağımız sadece havayla değildi ... saatlerce en uzak sahillere kulak kesiliyorduk ... muhtemel tüm dillerin karışımını işitiyorduk, bütün seslerin karışımı ve uğultusu bazı bazı tamamen etsiz ve kansız kalan kafa taslarımızı dolduruyordu ... Şakak kemiklerimizin dünyanın kendimiz ve her şey için belirlediğimiz merkezine olan

belirli ilişkisiyle yaratma süreçlerinin, bütün maddenin irade kuvvetinin sırlarına vakıf oluyorduk ... Sonra kainatın ikili çifte yansımaları olarak kendimizin farkına varıyorduk ... Cennetten görüntüler, cehennemin yansımaları ... Hem denizler hem çöllerde atmosferlerin sarsılışı ... takımyıldızlara bakarken çoğunlukla öyle yükseğe çıkıyorduk ki tir tir titriyorduk, sular, taşlar *bile* ... kulak kesilip bu suretle bir şeyleri kavradığımızda fanilik imtiyazına sahiptik ... bakıyorduk, artık tahminlere muhtaç değildik, salim insan aklının hesaplamalarına ... böylesi anlarda ne ince, ne kadar da kafa yormayan bir suskunlukla birbirimizle anlaşabiliyor, birbirimizi yenileyebiliyorduk ... Gördüklerimize hitap etmekten sakınıyorduk ... Hayali olan her şeyi önümüzde saniyelik aydınlatıyor, sonra da tekrar *kendi için* karanlığa gömüyordu ... en yüce anlar elbette hep en kısa, olabilecek en kısa anlar oluyordu ... Şakaklarımız zeminlere ve duvarlara dayalı, milyonlarca ışık yılının, ta uzaklardan, dönüşünü gözlüyorduk ... konik topaçlar, küre şeklinde gök cisimleri, matematiğin hassas esnekliği ...

Halen sağ olduğumuza şaşırıyorduk ... halen var olduğumuza, yeniden var olmaya cesaret edebilmemize, ebeveynimizle beraber dünyadan göçüp gitmemiş olduğumuza ... halen dönüşümle meşgul olmayışımıza ... Ölmeye hazırдық ... tamamen ebeveynimizin hükmüne güvenmiş, babamıza kulak kesilmiştik ... Ölümümüz hakkında kendimizden emindik ... ölemedik ... İntihar komplosu sırrından haberdar halde, evdeki son haftalarımızda gerçekte çoktan azat olmuştuk; ölmek, ölebilmek bilinci ve yakında ölü olacağımız ümidi ikimizi de rahatlatmıştı ... Herhalde boğucu hava bu kararımıza yol açmış, bize erteleme imkânı bırakmamıştı, fakat karar daha Noel arifesinde verilmişti ... Hepimizin hayatları annemle dayımın ölümcül hastalıklarıyla katlanılmaz hale gelmişti, insan böyle hastalıkların sürekli *sebep olduğu* şeyleri bilince ... şifası olmayan hastalıkların ... Hele Walter'ın ölümcül hastalığı, annemin ve dayımın ölümcül hastalığıyla beraber bu çifte ölümcül hastalık ... ve babamın bu yüzden bozulan işleri ... hepimizi utandıran bu gürültü patırtı ... hepimizi utandıran bu mahkeme konuşmalarının konusu ... Lans'taki

büyük, güzel çiftlik, Aldrans'daki odunlar, Fulpmes'teki şarapçılık, kereste fabrikası ve kokoroz ekimi birden, biz daha çocuktuk, bakımsız kalmış, kiraya verilmiş, kaybolmuştu en son elimizde Wilten'deki iki elma bahçesi kalmıştı ama onlar da bir zaman sonra başkalarının eline geçti ... son on yılda babamız parasını, arkadaşlarının yaşadığı güzel İtalyan şehirleri Mantua ve Turin'de, Roma, Venedik ve Cenova'da, Trento ve Bozen'de içkiyle kumara harcamıştı ... tüm kayıpların ilki ve en acısı: Mutterer Yaylası, Passeier Taş Ocağı idi ... Vorarlberg'deki borçlar ve ipotekler çok önceleri hayatımızı karartmıştı ... gerçi ebeveynimiz bizi karanlıktan koruyordu ama her seferinde, daha çocukken bile, ebeveynimizin gölgelerine basıyorduk ... Bilhassa sürekli yardım isteyen ve yumuşaklıkla da olsa ıstıraplarını nihayetinde hayatımızın merkezi kılan annemizin süregiden yatalaklığı bizi durduraksız bir depresyona sokuyordu ... bütün bu yılların tekdüze kasvetiyle çok geçmeden sağlıktan ümidi kesmiştik ... aynı zamanda bütün büyüklük delisi hekimlerin, Innsbrucklu okültistlerin, alacaklıların artık alışkanlık haline gelen ev ziyaretleri de bizi mahvediyordu ... Tabii ki çok geçmeden bizim için hepimizin kökünü kurutacak, hesabını görecektir intihardan başka şans kalmamıştı ... Ebeveynimizin artık bizi çekmek zorunda kalmaması ne âlâydı ... Hep bir yığın kâğıtla şehirden kuleye gelen dayımızın açıklaması sayesinde hepimizin varlığının baştan beri nasıl delik deşik olduğunu ancak şimdi görüyorduk.

Her yıl olan sayısız depremde hiç zarar görmemiş, hep bir meşe kütüğüyle sürgüleyip hırsız takımına karşı emniyete aldığımız kulede, buranın kilerleriyle çatısında, dayımızın korktuğu felaketlere karşı birkaç yıllık erzak istiflenmişti ... ama bunlara hiç dokunmuyor, sabahları bahçe işçilerinden birinin vazifesi gereği kule kapısına koyduğu süt ve yanındaki taze ekmekle yetiniyorduk; öğlen hem yukarı katın hem aşağının zemininin dolu olduğu elma, armutları yiyorduk; akşamleyin Kara Mutfağın açık ateşinde bir karaf dolusu şarabı (Lebenberg, Küchelberg, Greifen ... şarapları) ısıtıp hiç konuşmadan samandan şiltelerimizde içiyorduk; bunun yanında Kara Mutfakta asılı kuru etten yiyorduk ... Kara Mutfağın tavanından sarkan kuru et her an

ölüm korkusuyla yaşayan, mizaçları gereği hayali olana, hayali ve korkunç olana bakma mecburiyetine meyilli bizler, kuleye kapatılmış iki kafa, beyin olan bizler, ömrü boyunca yüksek dağ ateşiyle istisnasız her şeyi hissederek ve düşünerek *parçalaması* gerekli bizler için öldürülmüş askerlerin, mutfak tavanının karanlığından sarkan ölü kıçlar, topuklar, başlar, kollar ve bacakların hayali bir resmiydi ... dehşeti şiddetlendirme tesislerimizin yol açtığı bir ceset, sürekli ritmik olarak gerçekleşen bir erkek cesetleri düzmecesiydi ... Dayımız kuru etten yememize izin vermiş, daha korku içinde olduğumuz ilk gün bizi bunun için cesaretlendirmişti ... her akşam bundan kendimize olabildiğince maharetle kâğıt gibi ince dilimler kesip şaraba bandırıyordum ...

AUGSBURG BIÇAĞI VEYA PHILIPPINE WELSER'İN BIÇAĞI

Kuru etle ekmeği Philippine Welser'in 1557 tarihinde Arşidük Ferdinand için Augsburg'dan Tirol'e getirdiği ve samandan şiltelerimizin iki metre uzağında Kara Mutfakta asılı duran bıçakla kesiyordum. Walter bıçağı kullanmak için kendine güvenmiyordu, hatta *onu eline almaya bile* korkuyordu fakat el becerisi daha iyi olan ben bununla kuru eti kestiğimde bu onu mest ediyordu ... Lech şehri Augsburg'un kulelerini tasvir eden keskin bıçağın iki tarafındaki son derece zarif, 'felsefi gravür' (Walter) ilgimizi çekiyor, hoşumuza gidiyordu ... Walter çoğunlukla geceleri bıçakla ilgili hayaller kuruyordu ... bıçağın kendi elinde sadece, 'sair zamanlar olmayan acılara yol açmaya' kullanılacağından korkuyor, bıçak söz konusu olunca böyle tasavvurlarla yaşıyordu, eline geçer geçmez 'dayımıza ait olan bu Augsburg sanat eserini' bir yerlere saplayacağından korkuyordu ... böylece kulede geçirdiği bütün zaman boyunca, ölümüne dek, o bıçağı ellememi ... Augsburg bıçağını seri bir hareketle duvardan aldığımda ağzının etrafında marazi bir çizgi belirirdi ... Walter ben her dilimi keserken beni düşündüren bir dikkatle izlerdi: bana 'Bıçak yeni bilendi' demeye cesaret edişi manidardı, beni düşündürüyordu; bundan hep nasıl kaçındığı, kendi ifadesiyle 'daya-

nabileceğinden' daha uzun süre buna bakmaktan nasıl korktuğu da; bu bıçağa insanların bıçaklara baktığı gibi bakmıyordu ... Augsburg bıçağıyla ilgili ne söylese bu beni düşündürüyordu; ama Walter'in kulede söylediği her şey beni düşündürmüştür ... beni kardeşimle ilgili karanlık düşüncelere sevk ederdi ... Daha çocukken Augsburg bıçağını Kara Mutfaktaki yerinde görmüştüm; bıçak hep kuru etle ekmek kesmeye yaramıştı: tuhaftır, hatırladığım kadarıyla, Paskalya, Pantkot ve Epifani yortularında kuleye gittiğimizde, Walter çocukken bile bıçağa dokunmaktan kaçınırdı ... pastırma yazı günlerinde, bal arayan milyonlarca arı peşimizdeyken kulede sivrisineklerden korunmaya çalıştığımızda da ... şimdi de döşegimiz olan aynı şiltelere gömülmüş halde ... bizimle fuhşiyatını gerçekleştiren öfkeli tabiata karşı sığınak arayarak ve sığınmak bularak ... Augsburg bıçağı veya Philippine Welser'in bıçağı: dayım kardeşimin bıçakların en keskini olan bu bıçaktan hâlâ daha neden korktuğunu anlamıyordu; bir defasında kardeşimi zorlamak, bıçağı yetişkinlerin hızıyla eline tutuşturmak istedi ama Walterim bundan korkarak kaçtı ... bıçak hızla yere düşmüştü, çok iyi hatırlıyorum: bıçak yerde durduğu sırada parıltısına ve ısıltısına kapılmışım ... Bu olayı bıçağı yeniden gördüğümde de hemen hatırladım ... Walter'e kuledeki ilk gün kendi isteğimle, onu bıçağı duvardan almak zahmetinden kurtarma teklifini yaptım ... bıçağı yanına alsın diye dayıma verecektim ... ama kardeşim bunu istemedi ... Panjurlar kapalıyken bıçak bize 'Türk' ayı gibi görünüyordu ... Augsburg bıçağını, Philippine Welser'in bıçağını görmek içinde sıradışı bir keskinlik ve yüce bir sanat zevkinden, unsurların güzelliğinden çıkan hayallerden başka şey uyandırmayan benden farklı olarak Walter'de sadece şaşırtıcı, onu ürkütücü, hayli ürküten şeyleri, korkunç bir dehşeti tetikliyordu ...

Kulede bizi her şeyden önce, o felaketle birlikte yitirdiğimiz çocukluğumuz meşgul ediyordu ... çocukluğumuz bizim için dönüşü olmayan, hüsrانlarla dolu karanlık bir ormanın ardında duruyordu ... rüyalarımızda çocukluğumuzun havasını soluyor, onun nehirlerinin akıntısını işitiyorduk ... saf düşünce sıçrayışları, hayatın yüreklere korku salan dış cephesindeki arabesk süs-

lemeler işte buradaydı ... kendi halimize bırakılmıştık, çocukluğumuz ebeveynimizin bilgi ve hisleriyle sade ve planlı biçimde bizim için yönlendirilmişti ... sonraları ise doktorların reçete yazma sanatlarıyla, anne ve babamızın çaresizlikleriyle ... bütün bunlar olurken ürkerek gelişebiliyorduk ve bunların üzücü şekilde terk edilmesi beraber geçirdiğimiz son on yılı karanlığa boğuyordu ... etrafımızda, içimizde ve bizimle beraber her şey parçalanıyordu, bunu insanlarda, evlerde ve zihnimizde görebiliyorduk ... sahiplerinin yüz çevirdiği binalarda görebiliyorduk ... Otlar artık o kadar taze, ekinler o kadar uzun değildi, birden kitaplar da artık o kadar aşılmaz olmaktan çıktı ... kırlara gün geçtikçe daha az gidiyorduk, İtalya'ya, Münih'e daha az, akrabalara çok az ... denize ise hiç ... her şey çöküşteydi ... Peşi sıra kaç ay Herrengasse'de araştırmalarımızı bize zehir eden, gittikçe daha da kasvete bürünen bir ruh haline mahkûm kaldık ... sara içimizi karartıyordu.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, sadece beş buçuk ay süren yüksekokul tahsilimiz ruhumuza hem keyfilikle hem sıradışılıkla bize zulmederek Leopold Franz Üniversitesi'ni ve üniversitenin Botanik Bahçe'nin kenarındaki enstitülerini dolaşıp durmaktan ve tembel bilim dünyamızın yaklaşık yarım bin yılı içerisinde günlük bir gezintiden ibaretti ... baba ocağında uykudan uyanmamız bile bizim için eziyetten başka şey değildi, zira bu gerçekte, boğucu müfredatların, dünya görüşlerinin, tozlu teorilerle felsefelerin yüksek, kasvetli ve cevapsız mahkeme salonlarında uyanmak, karanlık eyalet başkentimizin pis kokulu laboratuvarları ve amfilerinde uyanmaktı ... Bu aylar zarfında, sözümona-zekânın bunaltıcı uygulanışını ezberlerken, yüksek okulların tiksindiren hezeyanları içinde gücümüzü tüketmiştik ... Müziğimizin ve doğabilimimizin kaynaklarını devlet zemininde değil ancak kendi içimizde bulabiliyorduk ... *Okul* meseleleriyle *yüksek okul* meseleleri bizim hep nefretimizi kazanmıştır zaten, aynı şekilde babamın da nefretini ... Âlimlerin tüm dünyaya bulaşan kesif zehrini devletin buyurduğu ve kabalığa zaten hiç kabiliyeti olmayan genç dimağlarımızdaki incelikli her

şeyi mahvedercesine içmekle yeteneklerimizi çok geçmeden aşmıştık ... Üniversite çağımız galiba en fena çağımızdı, belki yaşanacak bir çağ bile değildi ... kendi profesörlerimizin kaleme aldığı, fena kokuları içinde duyuşumuzun, görüşümüzün tutulduğu devasa yazıları ve kitapları haftalarca didik didik edişimizi düşünün ... mutasyon felsefesi mekanizmasını harap eden bütün o cümlelerin bize emredildiği şekilde altını çizmekten ibaretti bu okul çağı benim için ... fakat ikimiz de hep kendi icadımız olan bilim köprüsünün kirişlerine bağlıydık ... Okul ve yüksek okulla ilgili meselelerde Walter'ın durumu da farklı değildi ... bütün bir kış sadece 'asli süreç' ile, 'koromozomların nakil halinde başta örtü maddesi olarak (matris) görünen arızı madde' ile geçirmek ... ve varlığımı böyle sürdürmek ... varlığımı duyulmadık derecede hassaslıkla sürdürmek zorunda kaldım ... Walter de on iki ses tekniğinde aynı şekilde ... ama muazzam bir fikri takip ederek, yüksek okulu ve yüksek okul mecburiyetini umursamadan, doğuştan sahip olduğumuz keskin zekâyla, aniden esas özümüz ve aile halinde, tabiatla birlikte karanlık düşünce binamızın tüm aralıklarını iyice aydınlatma sevdasıyla, ikimizi de baştan çıkaran bilimler içinde değişmeye izin verir vermez, evet, yüksek hatta en yüksek bölgelere uçup gider gitmez ne yollar kat ediyorduk ... Üniversite çağımızın hafta içi günleri, ders dünyasının felç etme yasalarına boyun eğmiş, bir defa bile yakayı kurtaramadığımız yüksek okul işkenceleri için üzücü bir örnekti ... Üniversite çağımız da üniversitenin her ne olursa olsun yaratıcı olanı sevmeye ve korumaya alışkın olan biz ikimizi mahveden, yok eden metotları gibi tekdüzeydi ... Ama üniversite çağımızın pazarlarını da hatırlamaktan hoşlanmam, boş yere geri püskürtmeye çalıştığımız bu günlerde de hafta içi günleri hâkimdi ... ölümcül hastalık gibi hükmediyordu bize ... Hafta içi günlerinin eziyetini pazarları olsun iptal edememenin âcizliği içinde başkalarından hiç mi hiç farkımız yoktu ... bu sahte, bu kalın ve sahte yazılardan kaçmak yerine, pazarları iyice içlerine *dalıyorduk* ... uykuya dalmadan hemen önce – yaşlandıkça bu iş iyice zorlaşmıştı, çocukken de kendiliğinden uykuya dalmazdık pek – bunun hemen öncesinde ikimiz de bazen bahçede, Inn Nehri boyunca, şehirde gezintiye çıkma gücü buluyor-

duk ... Çoğu üniversite öğrencisinin, yüksek okul öğrencisinin, genç insanın o atletlerinkine benzeyen hava almaya gidişlerini hiç bilmezdik ... Inn'in kıyılarındaki keskin havayı, geceleri yaptığımız uzun mezarlık ziyaretlerini severdik biz ... Anatomi Enstitüsü'nün yanındaki mezarlıkta, Mühlau'daki mezarlıkta ... Walter'in hastalığından ötürü günden güne birbirimize daha da yakınlaştığımız için zamanla, hatta çoğu zaman bedenlerimiz dayanılmaz şekilde birbirine kenetlenmiş gibiydi... Walter'in sarası hükmediyordu bize ... Walter'siz tek adım atmak yoktu ... Walter'siz tek düşünce ... onun erkek kardeşiydim, bunun ne demek olduğunu anlayacaksanız şayet, onu öldüren kafasının ta en karanlık köşelerine kadar tutarlılıkla, kardeşiydim. ... Yıllar boyunca yalnız kalmadım ... üniversite çağı korkunç bir cezaydı ... Şubat sonu, annemizin ve Walter'in, her ikisi de saatlerce süren nöbetlerinden bir gün önce Angerergasse'deki binaya son defa girmiş olduk ...

Walter'le benim aramda artık sadece bir sersemlik hali hâkimdi, bu sersemlik hali içinde razı geldiğimiz şeylerin istismar edilmiş makullüğünün hem içinde hem de buna karşıymış gibi varlığımızı yan yana sürdürüyorduk: *artık sadece itaat ediyorduk* ... Birbirimizle ilişkimizde husumet de yok değildi ... hatta aslında birbirimize duyduğumuz, mizacımız gereği doğuştan gelen antipati, birbirimize duyduğumuz meylin, kardeşlik yükümlülüğümüzün, taşlaşmamızın kaynağıydı ... ıstırapla birlikte olan iki insanın var olmaya katlanabileceği en büyük zorluk derecesinde yaşıyorduk ... çoğu gün mümkün mertebe birbirimizin acısını hafifletiyorduk ... zamanla bu bizi kuvvetten düşürdü ... birbirimizin yardımına koşmaya dair bu yüce sanata eskiden beri kimsenin olmadığı kadar hâkimdik ve bu sanatı felaketten sonra geliştirebildik de ... Kulede aniden en karanlık şeyin tamamen farkına vardık, bazı anlarda ... imkânların saçmalığının farkına ... *kulede* kendimizin farkına vardık, orada kendimize ilk defa dışarıdan ve içeriden baktık ... Cefalı da olsa tören ritmiyle, ebeveynimizin ölümünden sonra kendimizden, kendi sezışlerimizden sürekli korku halinde birbirimize bağlandık ... beraber geçirdiğimiz vakit bizim için avlanma yasağı dönemi olmayan bir

vakitti ... bu vakti hep canımız istemeden ve sanki bizzat ikimiz birbirimizin gözlemcisi olmuşuz gibi ilgisizlikle sürdürüyorduk ... Armoniye bile değil, sadece fiziğe boyun eğmiş halde kendi başımızın belasıydık... Walter'de bu süreç daha derinlerde vuku buluyordu ... Zıtlıklar içindeydik, mesela: *ben* doğabilimleriyle meşgulken Walter müziğinin *etkisinde*, *çok soğuk*, *aşırı hararetliydi* ... Walter'e göre her şey *ondan* gelmeydi, benim içinse *en ufak şey ilahi benden* kaynaklanmıyordu ... Sırf bu bile 'Bizim hakkımızda' başlıklı makale için yeter sebep olabilirdi ... Ama makaleden sonra da geçmişte ve şimdi olduğumuz, gelecekte olacağımız şey neyse karanlıkta kalacak, her şey hep karanlıkta kalır ... her şey hep vardır, *yoktur* ... eşzamanlılığımız, karakterlerimiz, geometrimiz ... *aşağının* daha üstlerinde olmak için aşağıdan yukarı ... Sürekli, sık sık da yalvarırcasına yaşıyorduk, doğru, bedenen birbirimizden tiksinerik ... Walter'in bedeni, eksantrik bedeni, annemizin eksantrik bedeniydi, *bana yabancıydı* ... *Benim* bednim, babamınkiydi ... Ömrümüz boyunca birbirimiz arasında *aracı* olduk ... Walter'in hastalığıyla (birbirimize duyduğumuz) tiksinti (birbirimize karşı) eğilime dönüştü ...

Son üç hafta dışarı çıkmaya cesaret ettik ... fakat kuleden birkaç adım olsun uzaklaşmaya kalkışamıyorduk ... Bahçıvanla ve vakti geldiği için elma ağaçlarını budayan bahçe işçileriyle sohbet ediyorduk ... alt çayırlığın bir kısmını çapalıyor, eğimli iki yeri düzeltiyorlardı ... herkes işini itinayla yapıyordu ... eskileri tanıyorlardı, yenilerini de bizle tanıştırdılar ... uyanıksam saat dörtte, sirk tarafında kaldıkları yerin ışığını da görüyordum ... Sohbetleri, gördüğüm kadarıyla; zevkle yaptıkları (dayımız hepsini teker teker seçmiş, iyi organize etmişti) işleri, akrabaları, sevgilileri, ücret şartları, gerçekleştiremedikleri arzularıyla ilgiliydi ... Dayımız ziraattan bunların hepsini toplasan daha iyi anladığı için ona kendiliğinden, içlerinde itiraz olmadan güveniyorlar, itaat ediyorlardı ... dayımızla herkes iyi geçinirdi ... bunlar elbette felaketten haberdardılar, bu da onlarla ilişkimizi güçleştiriyordu ... Onlarla sohbet konumuz kendine hâlâ hâkim olan ve renklenmeye başlayan tabiatı ... onlara isimleriyle hitap etmemizden, ailelerine ve kaygılarına aşına olduğumuzu göstermemizden

hoşlanıyorlardı ... Dayımızın çiftliği bütün Inn Vadisi'nin en iyi çiftliklerinden biriydi, hâlâ da böyledir, dayımız son yirmi yılda sadece mevcudu muhafaza etmemiş, büyüttü de: duyduğumuza göre ustalar onun için ilk dönem çocukluğumuzun mekânı, annemizin doğum yeri olan Aldrans'ta korucu evi inşa ediyorlardı ... Aldrans civarındaki ormanlar ona aittir ... yaz için, Ran'a giden hususi bir araba yolu planlıyordu ... Dayımızın çok arkadaşı vardır, Tirol Eyaleti'nde de becerikli bir politikacıdır ... onun mülkünü ikiye katlayabildiği dönemde babamız her şeyini yitirdi ... Düşünüp durduğumuz şeyler bizi üzüyordu ...

Alt taraftaki odunlukta bahçe işçileriyle iki defa öğle yemeği yedik, onlara bütün bir domuz budu, iki şişe şarap hediye ettik ... Bundan sonra Walter her gün onu odunluğa götürmemi istedi ama bahçe işçileri sadece dört, beş gün daha bahçede kaldılar, sonra Aldrans'a geri çağrıldılar ... Sabahları kule kapısına sütle ekmek koyan ihtiyar, dayımızdan başka 'tek insan'dı ... altmışın üstündeydi, seksen yaşında görünüyordu ... Fakat dayımıza kulede ne kadar yalnız olduğumuzu, beş, altı haftadan sonra insan görme ihtiyacımızın ne denli büyüdüğünü itirafa cesaret edemiyorduk ... Zira dayımız kuleden çıkmamızı yasaklamıştı, işçilerle muhabbet etmemizi de, ama biz onun arkasından, baskına uğramayacağımıza emin olduğumuz vakitler yine de yapıyorduk bunları ... Bir gün dayımız bize ansızın, Amras'a yanımıza gelen dahiliyecinin talep ettiği araçları artık temin edemediğimizi ve bu dahiliyecinin yanına, Innsbruck şehrindeki muayenehanesine bizim gitmemiz gerektiğini bildirdi ... Dayımızın dahiliyeciye gitmemiz için emrimize verdiği arabayı reddedip ne kadar zahmetli de olsa şehre hep yayan gittik ... bu dahiliyeciye gitmenin bizim için ne demek olduğunu kimse tasavvur edemez ...

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, Walter'in tüm dünyamı karartan, her şeyimi mahveden ölümünden üç gün önce dahiliyeciye son defa gittik ... erkenden giyinip kuşanıp öncesinde dört gün kesintisiz yağmur yağdığı için çizmelerimizle, saat üç civarı evden çıktık, pazar kurulduğu için çok sıcak ve kalabalık olan bu öğleden sonrasında herkesin gözlerini dikip bize bakacağından korktu-

ğumuzdan Sill'in kıyısından hemen caddeye çıkmadık ... bizim bahçeden bitişikteki bahçeye geçtik ve eziyet çeke çeke bir bahçeden ötekine, tekrar tekrar bahçelerden, aslında bize yasak olan bütün bu elma bahçelerinden, büsbütün yabancı insanların bitmek bilmez elma bahçelerinden, bazen güç de kullanarak oflaya poflaya geçtik ... sonra da doğruca, sağa sola sapmadan şehir merkezine ... sürekli azar ve yalan işitip bir araba şaşkınlık ve depresyonla ... Marktgraben'e kadar, dahiliyecinin evine kadar Dreiheilgengasse'den ite kaka geldik ...

Oraya hâkim zifiri karanlıkta, duvarların arasında, merdivenlerde, kapı eşiklerinde, duvar diplerinde, pencere altlarında, tırbazan çıkıntıları ve süslemelerinde sakinleşmeye ve böylelikle güç bulmaya çalışıyorduk; ama her şeyden önce *orada*, ikimiz arasında dehşet sahneler yaşandı ... beraber geçirdiğimiz en korkunç gündü bu ... merdivenin en üst basamağında, bitmiş tükenmiş halde, Walter'in salyalarını elbiselerimden çıkarmam gerekti, çünkü lehime ve aleyhime takındığı marazi tutumuyla üzerime tükürmüştü ... suratıma bir tane vurmaya çalışmıştı ... dahiliyecinin bekleme odasındaki, size bir defa daha tasvir etmiş olduğum epilepsi koltuğunda oturan kişi Walter'di, beyni saldırıya uğrarken, boğucu öğleden sonrası havasında, beni adeta perişan edecek derecede dayanılmaz olan merdiven çıkmanın yorgunluğunu atlatmak imkânsızdı ... Dahiliyeciye her gidişimiz bu dehşet verici merdiven çıkmayla bağlantılıydı ... adeta Walter ve onun son sarsıcı dermansızlığı için yapılmış, çok sayıda kemeri ve zinciri olan yüksek epilepsi koltuğunda, zemine de vidalanmış, bütün Innsbrucklu sara hastaları için, bildiğim kadarıyla, dahiliyecinin talimatıyla Höttingli bir tesviyecinin kaydattığı bu, bilhassa kenarlarında çok sayıda çaresiz kişinin izlerinin bariz şekilde görüldüğü koltukta otururken birdenbire muayenehane kapısının içeriden açılıp koltuğu bekleyen birine –her zaman en uzun bekleyene de değil– muayenehaneye girme emri verildiğinde Walter çok korkardı ... Walter hep hanımefendi onu çağırana kadar sabırla beklerdi ... Beni sadece, uykusuzluktan şeklim kaçmış halde, acaba zannettiğim gibi zavallı Walter'imle dahiliyecinin bulunduğu binanın dördüncü mü yoksa ancak üçüncü katında mı bulunduğum düşüncesi meşgul

ediyordu; burada, ilk anlarımda, bekleme odasındaki hastaların bilimsel açıdan yürüttüğüm tetkiklerine dalmışken, gitgide daha da âcizleşen kardeşimi koruyarak, koruyarak *ve kollayarak*, onun yanında, daha ziyade *onun altında*, kardeşlik bağımızdaki felsefi yanın haksızlığının verdiği heyecanla bu soru beni her seferinde meşgul etmiştir ... ve böylesi bir düşünce sürecinin katılığıyla, dahiliyecinin orada mevcut, baktığın yere göre benim olduğum yerden ya aşağı ya yukarı çıkan merdivenlerin, bu devirle sanatkârane bir tezat içinde bulunan demir konstrüksiyonların sayısını tekrar tekrar hesaplıyordum, hem de bekleme odasında bulunan, hepsi 'Tirol sarası'na yakalanmış, başlarda tek kelime etmeyen bu hastalar topluluğunu, bize sürekli tuzaklar kuran bu insan kalabalığını bir an olsun gözden kaçırmadan ... beni nihayetinde şaşkınlığa uğratan, bedenimi içten dışa galeyana getirerek beynimde dahiliyecinin binasının basamakları olan rakamları toplamak için yazdım ... rakamları çarpıyor ve bölüyordum, bu arada da onu sakinleştiren, onu yatıştıran sözlerle ('Sonra *sakin sakin* Sill Nehri çiftlikleri üzerinden eve gideriz ...') Walter'e bağlıydım ... zemin kattan yukarı kadarki, sonra bu yukarıdan (hangi, ne kadar yüksekteki yukarıdan?) aşağı, zemin kata kadarki basamak sayısını bir neticeye varamadan hesaplıyordum ... son olarak, beynimin sinirlerimi harap eden ihmalkârlığıyla, dahiliyecinin ve sonradan ortaya çıktığı üzere yurtdışında bile nam salmış bu okültistin muayenehanesi dahiliyecinin binasının beşinci olmasa da altıncı katında bulunuyor sandım ... hep en tuhaf, en çılgın şeylerle mücadele eden zihnime, gereğince hâkim olup dahiliyecinin gerçekte hangi katta olduğunu tespit etmek için dahiliyecinin binasından çıkarken yukarı doğru şöyle bir bakmaya niyet ettim veya, daha da iyisi, diyordum kendime, aşağı inerken basamakları sayarım, *dikkatle* sayarım, hep olduğu, dahiliyeciyi her ziyaretimizden sonra olduğu gibi, sayarken şaşırdığım son seferkinden daha dikkatle ...

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, kardeşim epilepsi koltuğuna, ben de, adeta ceza gibi, onun yanına, *köpek pozisyonunda* oturur oturmaz, kardeşim rahatlıyordu ... onun dizlerine ve uyluklarına

dokunuyordum ... ara sıra o fark etmeden, dünyanın, hatta, bildiğim kadarıyla, *benim de* affetmediğim bir halde, acılar içinde bir başına bırakılmış, durumu artık sadece kötüye giden çocuk suratına bakıyordum ... istisnasız her defasında dahiliyecinin binasının merdivenlerini, dahiliyecinin muayenehanesinin anlamsız konumunu düşünmeye başlıyordum ... durum benim için hep aynıydı, epilepsi koltuğu da: Walter bu koltukta otururken iç geçiriyordu: 'İşte, evet, benim yerim ...!' Dahiliyeciyi her ziyaretimizde tekrar eden bu 'İşte, evet, benim yerim!' lafı için rahatlatıyordu ... Amras'tan Innsbruck'a giden yolun saatlerce süren işkencesinden sonra, çoktan yabancıları olduğumuz, ebeveynimizin bulunmadığı bu şehirden geçip birden karanlık ve penceresiz, havalandırma imkânı olmayan, kimsenin korkusunu hafifletmeyen, kimsenin acısını azaltmayan bekleme odasına girdiğimizde Walter'in yeri, epilepsi koltuğu, her defasında boş oluyordu ... Benim Walter'e *dikkat etmem* lazımdı ... Kaç kişi epilepsi koltuğundan aşağı düşmüştü ...

Walter baştan beri vücudunun epilepsi koltuğuna bağlanmasına, zincirlenmesine, zincire vurulmaya karşı koymuştu ... bir keresinde onu, ani bir nöbetten korktuğum için epilepsi koltuğuna bağlamaya teşebbüs ettiğimde diziyi suratıma vurmuştu ... Walter'e her yardım edişim beni zayıflatıyordu ... Zannediyorum, bizim, benimle Walter'in Amras'tan dahiliyeciyeye giden meşakkatli yolda, Innsbruck'un vahşi halkının arasından geçip hep dahiliyecinin binasının birkaç yüz metre uzağında enerjik bir şiddetle ortaya çıkan *Walter'im* ve Walter'in dediği, *benim, benim yine her zamanki gibi epilepsi koltuğunda oturmam gerek* yönündeki telkin irademiz yüzünden gerçekten kimse, bekleme odasında mevcut tek epilepsi koltuğuna oturmaya cesaret edemiyordu ... ben ve kardeşim, ikimiz de bahçelerden geçen yolu iner inmez, tam Sill'in *önünde*, hatta kulede bile, diye düşünüyordum, epilepsi koltuğunun boş olmasını, bize kalmasını, Walter'e kalmasını arzuladığımız yerde ... ve sadece beden gücünü de değil, benim zihin gücüm de dahil bütün gücümüzü, emrimdeki bütün güçleri hep birden, Walter'in güçlerini de, ikimiz de bütün güçlerimizi bu arzuya yatırır yatırmaz ve bu arzuyu, birbirimize sıklıkla *akla hayale gelmeyecek acılar* vererek birbirimize

yaklaşacak ölçüde şiddetlendirince, hatta bu arzuyu *ifrata* var-
dırınca, diyordum kendime, Walter'ın epilepsi koltuğu boş ola-
cak, koltuk *onun olacak* ... İçeri girdiğimizde bekleme odasındaki
hastalar hep suskunlukla ürkmüş olurlardı ... sonra da gittikçe
gevezeleşirlerdi, anladığım kadarıyla ölümcül hastalıklarının
farkında olmaksızın ... Innsbruck'un merkezindeki Jugendstil
üslubundan ötürü bu kadar cazibesiz görünen binalardan biri
olan bu binanın neden, aynı yükseklik ve yaştaki emsalleri gibi,
birbirine bitleştirilmiş, bu dağlık şehri bütün çaresizlik temel-
lerinden akla gelebilecek en temelli olanına indiren, cumba çı-
kıntılılarıyla gülünç, hatta dayanılmaz hale getirilmiş, herkesin
aklını kısa zamanda suça ve zinaya sevk edip çelen diğer tüm
binaların aksine asansörünün olmadığını anlamıyordum bu
ikinci vaktinde ... anlamıyordum bir doktorun, muayenesini
asansörle çıkılmayan üçüncü, dördüncü, beşinci, hatta altıncı
kata koyma fikrine nereden kapıldığını da, hem de bir *epilepsi*
doktorunun ... günün her saati kalabalıktan geçilmeyen bekleme
odası da her şeyi daha esrarengiz kılıyordu ... dört duvarında,
her biri üst üste iki tane, hepsi de korkunç sara nöbetlerini tasvir
eden 'saralı resimleri' dediğimiz erkek, kadın, çocuk, tilki, kedi,
köpek resimleri asılıydı (halen) ... saranın mümkün tüm şekil-
leri ... Schlorhauser'in çizdiği bir dizi meşhur ve adı çıkmış Inn
Vadisi hayvan ve çocuk sarası resmi ... Önemli olan, diyordum
kendime, bunu kendime hep söylüyordum, dahiliyecinin iyi bir
dahiliyeci olmasıdır ...

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, Walter'im bekleme odasında sakinleşin-
ce, aynı gün öğlen, dahiliyeciye ziyaretimizden iki saat önce
yaptığım sirk gezisini, Sill Nehri çiftlikleri, Tantegetert vs gezi-
sini düşündüm ... Öğleden önce yazdığım çok sayıda mektupla,
uzun zamandan beri yazdığım ilk mektuplarla dışarı çıktım ...
mektuplarda, elimize geçen sayısız yazı için teşekkür ediyordum ...
Dahiliyecinin ziyaretine gelen, hemen her zaman dik-
katlerini celp ettiğimiz tanıdıkların sokulganlığından sakınarak
sineklerin hastaların pis kokularını duvarlardan nasıl yaladığını
gözlemliyordum ... Önümüze çıkan bir kişiyi, henüz, manzara

bununla acıklı bir hal alıyordu, okulu bile bitmemiş ama çoktan kadınlığın hüznüne tutulmuş, sessizce düşüncelere dalmış, parke zeminin dört veya beş metre karelik bir parçasıyla meşgul, lakat muhtemelen çok uzaklarda bir terk edilmişlikle, çaresizce terk edilmişlikle meşgul olan bir kızı hafızama kazıyarak son zamanlarda (bu zamanların niyeti akla gelecek her yerde yıkım ve ölümdü – ürkek ve korkak dünyamız zamanı ve zamanın dışlilerini aldatacak durumda değildi artık ... nereye baksak bu dünya başarısız oluyordu, her yerde ve her şeyde, şehirlerde ve kırlarda, mümkün olsa bu insanları uzun süre tesellisiz halde nıkuda bırakacak bu zamanda), felaketimizden sonraki haftalarda, Walter'ın ölümünden önce, kendisi için hiçbir şey nefes almaktan zor olmayan, uykusuz da kalsa haftalarca ciğerlerinin her soluğunun farkına varmaya mecbur kalan ve alıp verdiği nefesler kendisine başkalarının nefeslerinden, tüm o bilinçsiz, gençlerin ve sağlıklıların o bilinçsiz nefeslerinden daha gürültülü gelen, daha izinsizce yapılan ben yürüyordum ... *artık sadece elimden kayıp giden öğleden sonrasını* yalnız bana has, adeta harika bir sarsılmayla niyetlenerek yeniden inşa etmeye doğru ... hastalara baştan aşağı bakarken on beş, yirmi metre mesafeden, akıllı davranıp bütün caddelerden ayrı tuttuğum, her zaman sevdiğim türden adımlar ve düşünceler konusunda idareli davranarak, kendimle baş başa, Amras'ın bahçelerinden Wilten'e çıkan, yarım yıldır geçmediğim caddede yürüyordum ... seslerle renkler yönlendiriyordu beni ... birdenbire akli fikri sadece veda ve ölüm olan, daha yirmisini bulmamış biri, öne doğru duraksayarak, geriye doğru hayret ederek, sarsıntı ve hüsrana beyhude karşı koyan bir himaye merakıyla, Walter'le birlikte mahvolacağına emin ... *Postaneye doğru* yürüyorum, diyordum kendime ... birazdan yapacağımız doktor ziyaretinden mustarip Walter kule penceresinden gözetlerken, beni artık ancak muhayyilesinin gücüyle gözetleyebilecek kadar uzun zaman gözetlerken ben yürüyorum ... Duyumsamalarımızın cam fanusu altında yürüyorum ... anlamsızca, çabucak umutsuzluktan kurtulmaya çalışmak ... zifiri karanlığa alışmış, bu karanlığa kaynamış katımla, bir aşırılıktan ötekine ... çatışmalar ... sürekli *çukurlardan geçip çukurlara*, tahayyül *gücümün* yönlendirmesiyle ... Bu dü-

şüncelerle kendimi takip ettim bir zaman ... Boğulup gitmemek için aniden bu düşünceden geri döndüm ... sanki hayatım pahasına *bu* düşüncenin içinde kendi içime geri dönmüştüm ...

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, bugün size Walter'in kulede kaleme aldığı, benden sakladığı, saman şiltelerimizin altında rastgele bulduğum, talep ettiğiniz seçkiyi gönderiyorum.

SİRK

Cambaz kadın

Bilimler beni bozmamış olsa, onun ortasında dünyamı durdurabilirdim. Daha *söz konusu* bile olmamışken onu teorilerim için kullanabilir, istismar edebilir, sonuca vardırılabildim. Buna onun da benim de aklımız ermiyordu ...

Müdür

An der ki insan, sanatkârane bir insandır. Müdürün hayvana (leopara) vurduğu her kırbaç aklın iki *yarısı* olduğu tasavvurunu alçaltıyor. Bunlardan zafer kazanan yarı –tabiat bir kanun olduğundan– hakikate boyun eğmekten çekiniyor. Biz *o* konumu alıyoruz, leoparın konumunu.

Kulede idrak ettiğim şeyler hakkında bir kitap

Kulede idrak ettiğim şeyler hakkında bir kitap elbette *her şey* hakkında, *mümkün her şey* hakkında bir kitap olacaktı. Bu sebepten kulede idrak ettiğim şeyler hakkında bir kitap kaleme almam mümkün değildir.

Trajedi, hep sadece bir trajedi denemesi olmuş trajedinin trajedisidir.

İnsandaki yanan sirk çadırı tasavvuru

İnsandaki yanan sirk çadırı tasavvuru birçoklarında aslanların kükremesiyle kaplan pençelerinin yırtışını *neşelendirerek* ortaya çıkarır, bir sirk programının zirve noktalarını insan beyninde

öylece değıştirme, denge hareketlerini sihir hünerleriyle, terbiye eylemini şakacılıkla takas etme kabiliyetini ...
(Hayvan terbiyecisinin ölümü ayıptır, çünkü terbiyeci ölümsüz değildir.)

Şakacıyla arkadaşı

Şakacının arkadaşıyla sahneye çıktığı an, şakacıyla arkadaşı için değil, an için ölümcüldür; ama şakacıyla arkadaşı için tüm anlar ölümcüldür, bu yüzden *bu an içinde* her şeyi *işitebilirim*. Üzerinde gümüşü renk kıyafetiyle şakacının ve kırmızı kıyafetiyle arkadaşı arasında her şeyin hedefi seyircileri (paraları ve *akılları için*) hayrete *düşürmektir*; sadece insan gözü için, saf insan mizacı için hüner; hepsi binlerce yıllık *ölümcül gelenek*.

Şaşırtıcı her şeyin metodu vardır, ta ki biz şaşırtıcı şeyin şaşırtıcı olmadığını, metodu olmadığını tespit edene kadar. Hayal gücünün cirit attığı en iyi yerler. (Sadece yan rollerin baş aktörleri vardır.)

Cambaz

Cambaz meşhurdur, çünkü ipte meşhur olan bir atlayış yapabilir; atlayışını dört defa görürüz, çünkü tek bir atlayış herkes için, *bütün* insanların merakı için çok az olurdu – müdürün arzusu üzerine cambaz *hep dört* atlayış yapar, beşinciden vazgeçer, çünkü beşincisi *hata* olurdu; iki temsil arasındaki zaman, alkışlanan bütün cambazlardan *tam da* 'böyle şaşırtıcı bir doğrulukla' dört atlayış yapacak kadar güç toplamaya yeter.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, ... epilepsi koltuğunun yanındaki koltukta, kapının *yanındaki*, kapı açıksa *arkasındaki* koltukta oturan yüzler, fark ettiğim kadarıyla, değışmişti: onca zaman, hareket edemez görünen, yaşlı, şişman bir surat varken, şimdi tespit ediyor, aynı (çok sayıda daha ince idrak merkezinden oluşturulmuş) Walter gibi, şimdi farkına varıyordum ki, gerçi belli olmasa da kapı aralığından durmadan cereyan yapan yerde genç ve zayıf biri var ... O an şu ilgimi çekti: aynı anda, yani

benim için yepyeni olan bu genç ve zayıf suratı, bu köylü suratı, surat yargılayıcısı nesillerce yaratılmış bu köylü suratı, milyonlarca işveren tarafından yaratılmış bu yavaşmaların suratını gözlemlerken, *kendimi görüyordum* ... hem de her seferinde (şimdi de Walter'in elini sıkarken) Wilten yolunda, mezarlık kenarındaki elma ağaçlarının altında kendimi, yiyen, içen, karısıyla münakaşa eden mezarlık bekçisinin kapısının altında kendimi ... bir zamanlar bizim olan kereste fabrikasının çıkışı-
nı, testerelerin gürültüsünü, çürük tahta kokusunu tetkik ederken kendimi görüyordum ... O köylü suratını görürken, tek bakışla, felç edici Innsbruck şehrinin görüldüğü tepede kendimi görüyordum ... kendimi ormanda görüyordum, kendimi patates tarlasında görüyordum ... o genç ve zayıf surat benim için (kendimi görürken) tüm genç ve şişman, sonuçta da genç, şişman ve yaşlı zayıf ve yaşlı şişman suratların hepsi, sürekli büyüyen ve sürekli küçülen dünyadaki bütün suratlar demektir: sürekli aynı anda hem var olan hem değişen insan yüzleri ... gezintimde ... kısa, benden başka her şeyi ferahlatan yağış altında ... fikirlerle, fikirlerin fikirleriyle, çürük ve yoğun düşüncelerin, teorilerin, prosedürlerin organlarıyla meşgul, bunlarla yüzleşen kendimi görüyordum ... bu boğucu ikinci vakti, bu bunaltıcı, boğucu, sürekli hücum eden ikinci vakti ... kardeşim hususunda benim tarafımdan inanılmaz bir firar; her şeyden ve herkesten sürekli kaçıyordum ... kendimi Innsbruck'un kabalasmış sokaklarında, sürekli kasap dükkânlarının önünde, yazar evlerinin önünde, aktör evlerinin önünde, hâkim vekili kimselerin evlerinin önünde *döndüğümü* görüyordum ... boyuna geri dönüyordum ... şehrin harekete geçme yoksulluğundan, dünyanın harekete geçme yoksulluğundan, beynimin harekete geçme yoksulluğundan kaçtığımı görüyordum ... sürekli ve daima o köylü suratının, yavaşmaların, zayıf ve genç suratın arkasında ... gezindiğim yerin *arka* planında ... *ön* planı ... geziyor ve gezer gibi yapıyordum ... gezecek halim yoktu artık, uydurma bir Wilten gezisi yaptım, bütün ikinci vakti boyunca gezdim, bütün sefaletim, *bütün sefaletimiz uydurmaydı* ... kendi içimde kendimle *adeta kendimle* kötü bir romandaymış gibiydim ... çünkü uydurma bir gezinti gezinti değil, fakat yine de

gezintidir ... sadece gezinti *gibi* görünür, *bir gezintinin gezintisi* gibi ... yani kendime bu gezintimi, Walter'in yanında, dahiliyecinin bekleme odasındaki gezinti *olmayan* bir gezintinin uydurma gezintisini taslıyordum ... hanımefendi onu çağırana, isteksizce çağırana kadar bir saat beklemek zorunda kalan Walter'in yanında ... Hem de benim için en iyi olan bir uzaklıktan, üstümdeki her ayrıntıyı gözlemleyerek, kendimi tarafsız bir izan keskinliğiyle eleştirerek, kendimi gülünç düşürerek ... kendimi gülünç düşürüyor, her şeyi gülünç düşürüyordum, her şeyi (hatta Walter'in sabahki bitkinliğini, Walter'in öğle uykusunu, Walter'in kulede ağır ağır yürüyüşünü) ... yani Walter'in yanında bekleme odasında ağaçlı yoldan Wilten'e kadar koşar, bazen yürürken, koşmaz, sürünüp yürürken, sürünür ve yürürken, yürür ve koşarken her şeyi gülünç düşürüyordum ... fakat en çok da *kendimi* gülünç düşürüyordum, kendimi kendimle ... çılgın, adi, yapmacık... tabiatı kendi kendimin gülünçlüğüyle ahenge sokmaya yönelik büyümlü bir denemeye ... orada da birden yine çok felsefi bir hal alan üslubumla, elma ağaçları olan yolda, bekleme odasında, beynimde, beynimin beyninde ... bahtsızlığım, hepimizin bahtsızlığıyla tabiattaki böylesi beyin ihtimalleri için hazırlıklıydım ... kendimi koşarken ve sıçrarken, zıplarken ve yıldırım hızıyla dururken, sıklıkla beni aniden baştan aşağı kirleten bir birikintide, çılgına dönmüş hissiyatım içinde ... ne arka planın ne ön planın korumasında, kendimi beynimin kurduğu tuzağın oradan gözlemlediğim gülünçlük, aynı zamanda benim temsilimin de gülünçlüğüydü (bu esnada sürekli temsilimin arka planıyla, üst planıyla ve alt planıyla iletişimdeydim ...) artık temsilimin gözlemlenmesini gözlemlemek nasıl olacaksa ... Muazzam sayıda varlıklardım ben, kırıp geçiren, her şey demek olan muazzam sayıda varlık *imkân*ıydım ... yürüyen ve yürür görünen, atlayan, zıplayan, yıldırım hızıyla duran, yarı çılgın varlık ... var olan varlıkların hepsi birden oldum, *ben oldum* ... fakat süregiden, beni sürekli kesintiye uğratan, ıstıraplarımı kesintiye uğratan hararetli bir heyecan, sonunda da bunun etkisi olarak Walter'le birlikte geçirdiğim bu son ikindi vaktinde kendime hâkim olmuşum ... hayal edebileceğiniz tüm bu varlıklar: be-

nim için mümkün olan en yüksek simetri gerilimi ... mektupları verip de postaneden çıkınca, sayısız mektuplarım (rica mektupları, dilenme mektupları, adi mektuplar, zekice mektuplar) hakkındaki düşüncelerimi sonlandırınca, en kısa, olabilecek en kısa yoldan, Lemmen Ormanı'nın siyahlığının içinden Amras'a dönünce, işte o zaman kavram dünyamın pul pul dökülüşü ... kendimi hâlâ (dahiliyecinin bekleme odasında) yoldan kâğıt parçaları, lastik, gazete yaprakları (TIMES'tan bir parça!), tahta değnekler atarken görüyordum ... havanın kafa karıştırıcı akımında, sonsuzluğun Inn Vadisi'ne akışlarında tutuluyordum. Hissettiğim: baştan başa muazzam dünya anlayışının bahar cereyanları ... hayal meyal gökcisimlerinin logaritmaları ... yaşlanma kavramlarının makrolojisi ... hastanın genç ve zayıf suratında tüm hastaların suratlarını birden görüyordum: tüm hasta suratlarını, asistan suratlarını, dahiliyeci suratlarını ... tüm icat ve duyumsamaları, coşkuları, hüsrانları ... tüm çaresizliklerin şalt sahasında gibi her şeyi görüyordum ... Bütün ömrüm boyunca kendimi kendimden ve Walter'den, ailemizden, ailemizin onca neslinden kurtarmaya çalıştım, kendimi bedenimle yaptığım, aklımla yaptığım dalaverelerle bunlardan kurtarmaya çalıştım, nafile ... sürekli bir karmaşadan ötekine ... hep Tirol'ün ölümcül hastalıklarıyla, ailemizin ölümcül hastalıklarıyla yavaş yavaş ölmek zorunda kaldım ... Walter de böyle Tirol'ün çok sayıda ölümcül hastalıklarından, ailemizin ölümcül hastalıklarından yavaş yavaş öldü ... Walter için her şey hep çifte eziyet, çifte enerji, çifte gelenek, sefahat, ölüm sebebi oldu ... ikimiz de ömrümüz boyunca alabildiğine ziyan içinde kaldık ... içimizdeki mizaca hep itaat etmek zorunda kaldık ... Bu ikinci vakti bekleme odasının duvarları öyle daralmıştı ki korktum ... duvarlar *üzerime* geliyordu, *ikimizin üstüne* geliyordu, *içimizdeki ikimizin üstüne* ... Walter'in HEP her şeyi illa da sulu hale getirmesi lazım gelen *çok yüksek* zekâsının yol açtığı yüzünde sadece üzüntüler olmuştur ... İkimiz de ima sanatına kimsenin olmadığı kadar hâkimdik ... sonuna kadar söylenmiş, bitirilmiş her şeyden nefret ediyor, bunları küçüm-süyorduk ... Sizin de bildiğiniz gibi biz *nesir düşmanı*yдық, geveze edebiyattan, anlatılan aptal şeylerden, hele de tarihi ro-

mandan, bilgilerin, tarihi tesadüflerin tekrarından tiksiniirdik, mesela Salambo'dan bile ... Hikâyelerden hiç hoşlanmamışızdır zaten ... adeta ölü evindeymiş, morgdaymış gibi, hele de bu ikinci vakti epey belirgin olarak Walter'in yüzündeki rahatsızlıklar çözülmüştü, bu insan suratlarının rahatsızlıkları ... ilk anından itibaren *Walter'in son ikinci vakti* olan bu ikinci vaktinde bilimin artık idrak edemediği bir nekromansi vardı yüzünde, o çocuk yüzünde ... bütün gün hastaların, saatlerin arasında yalnız gezintimi düşünmüştüm: Wilten'i, Sill'i, sirki ... köpekleri, kedileri, güvercinleri, ördekleri, sülünleri, o alt derecedeki çalışkan, varoшта tarih yapanları ... sonra da bunun arkasındaki hem de *benim önümdeki* hasta sohbetlerini: beşinci (yoksa altıncı mı?) kattaki dini denge bozukluğunu ... atalarımızın istinat kemerlerini görüyorum ... *Şurada bekliyor, burada yürüyorum* ... hayatın kanunlarına teslim olarak, itaat ederek, iyi veya kötü tabiatın çekim gücünün eline bırakılmış halde, sevdiğim ikinci vakti boyunca ...

Walter'in 'Cümleleri'

Amras, Mart

Benimle birlikte yepyeni düzlükler, yepyeni daireler, yepyeni dikdörtgenler, benimle birlikte yepyeni bir mimari *oldu*.

Beynin sessizliği ...

Hava içeri sızıp eritiyor ...

Ölümün maddesi *olan* şey ...

Her ritim: düşünen dağlar, düşünen nehirler ...

Bütün yaşam: ben ben olmak istemiyorum, Ben *olmak* istiyorum, *ben* olmak değil ...

Antik tasvirde *insani olan* rahatsızlık verir.

... dikkatini çekeyim ...

Hakikatin boşluklarındaki gerçeklik.

Parazitler: ölümün felsefi safsataları.

Ölülere yaşam gibi muamele. Yaşama da ölüm gibi.

Ben sınıırım, hiç durmadan, *ölümüm*.

Ölüm son tahlilde sadece yüksek matematikçilere göre bir şeydir.

... *bu kadar basittir* ölüm.

Ölümümle ideal bir ilişki içindeyim.

İdeal kral. İdeal olan kraldır.

Hiçbir şeye hayranlık duymayan nesil.

Her şeyi anlayan ... *ve sonra* ölen kafa.

Korkudan gelen büyük bir plan ...

Geçişler esrarengizdir ...

Günlük soru: Neden *ben bendenim*?

Mantıkta (tam da) bağlamlar hiçbir yere çıkmaz / hiçliğe çıkar.

Doğumlar: hurafenin girişleri.

İnsanın ortasındaki ispatlanabilir *insan dışı* hastalıklar ...

Tabiatın hissizliği ... (Fahrenheit, celsius vs. ...)

BİR AKTÖR

Bir aktör çıkar sahneye, kötü büyücü rolü oynadığı bir masalda ... koyun postuna ve ayaklarına vuran bir çift çok kısa ayakkabıya büründürülür ... *bunu kimse görmez* ... çocukların önünde *öyle* severek oynar ki, çünkü çocuklar *en müteşekkir seyircidir* ... Çocuklar, üç yüz tanesi, *elbette* o sahneye çıkınca korkarlar, çünkü büyücünün iki hayvana (sürüngen memelilere) dönüştürdüğü, büyüyle bu hale soktuğu genç çiftten yanadırlar ... Onlara kalsa genç çiftten başka şey görmek istemezler ama o zaman da oyun güzel bir oyun olmazdı, mesele de zaten iyi bir oyun, iyi bir masal oyunudur gerçekten iyi bir masal oyunu (oyun) için kötü (kötü *niyetli*), amacı anlaşılmaz biri, iyi olanı, amacı belli olanı mahvetmesi veya hiç değilse gülünç düşürmesi gereken (bunu amaçlayan) biri lazımdır. Perde ikinci defa açıldığından (oyun da seyrini aldığından) çocuklara artık göz kulak olunamaz, koltuklarından fırlarlar, sahneye doğru ve sanki topu topu üç yüz değil de üç bindir sayıları, bir milyondur ... ve büyücü kılıklı aktör büyücü maskesi altında ağlayıp yumruklayıp tekmelemekten vazgeçsinler diye onlara yalvarmasına rağmen çocuklar etki altına girmez ve (sert, sivri nesnelerle, makas ve bıçaklarla) artık kımıldamayana kadar, *ölene* kadar ona vururlar, üstünde tepinirler ... bu masal oyunundaki trajediden haberleri olmadan sıralarını bekleyerek sahnenin arkasında duran öbür oyuncular aniden aceleyle gelip arkadaşlarının, en iyi oyuncu, büyücü, büyücü rolündeki oyuncu olduğunu tespit ettiklerinde onu öldüren çocuklar *herkesin* aklını yitireceği kadar büyük ve dehşetli bir kahkaha koparırlar ...

Tabiatın içinde tabiat *gelecekteki ölümü* temsil eder.

Tabiatla tabii olan mekanik olan.

Sanat: rezalet halinde yaşam.

Sonsuzluk *vasıtasıyla* din, fakat ... devirler kapanınca dinler de söner ...

Mesafe en kısa olandır.

İnsandaki ıssızlık, insanın çevresindeki ıssızlık, ıssızlık ...

İçimizdeki dünyadan bunca şeyin harap olduğu yerde.

Şairane, tabiata aykırı günler.

NOT DEFTERİ

13. Yağmur her şeyi mahzun kılıyor ... Bin metrenin üstünde kar var, hava soğuk, soba yanmıyor ama kulede olmak daha iyi ... köpek uludu, zinciri sürekli takırdıyordu, inatçı uyarısına alışmadım; sanki biri duvarı tırmanıp da elmaların altına varmıştı bile. 14. Bahçe işçileri iki metre derinliğinde, iki metre boyunda, seksen santimetre eninde bir çukur kazıyor ... 15. Köpek çocuğu ısırdı ... 17. Dayımız ebeveynimizin cenazesini halledebildi. Kitaplarımızı okumak, okumamak ... Köpek itaat etmiyor. 18. Ne dayımızı ne dahiliyeciyi, ikisini de anlamıyorum ... 19. *Ben, Walter?* Bir kardeş kardeşini sürekli gözetliyor ... 21. Pencere kapalıyken sesli okumak imkânsız. Pencereye birkaç adım: *hiçbir şey yok* ... fakat ebeveynimiz çağırdı ... Ebeveynimizin ruhani tarafı ... 23. Benim talihsiz baharım ... Sirk insanlarını ziyaret, onlarla sohbet ettim, gayri meşru çocukları hakkında konuştum, meydan ateşi başında kokoroz hazırlamak ... *ölüp giden leopar* hakkında ... Çocuklara elmalar, terbiyecinin yarasına domuz budu hakkında ... on tanesi bir karavanda derin uykuya dalmış ... SİRK KİŞLAĞI, hikâye başlığı. 24. Biri üniversiteye kayıtlı mıyım, diye soruyor, muhtemelen yazıhanedeki adam, kardeşim de 'Elbette ...' diyor. 26. Philippine Welser'in bıçağından korkmak ... 27. Bir domuz ona ağlamayı öğretmiş ... (Dayımıza). 28. Bir insan sahiden de, şu an bildiğim kadarıyla, tuğla fabrikasında *ömürlük bir işin* hayalini kuruyor ... İkinci vakti aniden, kardeşimle benim kızakla kiliseye götürülmemizin, arabacıya *son seferkinin iki misli hızlı* sürsün diye bağırışımızın resmi düşüyor önüme. 29. Ben: sadakat sembolü olarak kesilmiş bir kuyruk mu? O: ki-

min kuyruğu değil ... Artık beni ilgilendirmiyor, zira ilginin ne olduğunu biliyorum, artık *ilgim yok* ...Sadece sekseninde olacak şey on dokuzunda mümkün müdür? Her gün, farklı da olsa aynı, aynı uzunluktaysa ... 30. Herrengasse 6 numarada bitmiş hayatımız, ikimizin Herrengasse 6 numarada bitmiş varlıkları. 4. Neden ebeveyn? Çocuklar ... Dün ardı ardına iki nöbet birden. Muhtemelen ebeveynine çocuklar bir şey, çocuklar ebeveynine bir şey demiyor. 5. İlkel ölümsüzlük, başka nasıl ölümsüzlük olacak yoksa ...? Veya: bir buz kütleinde dünyayı gezmek ... 6. Köpeği zehirlediler. Montaigne'in beynine sahip bir demiryolu kondüktörü mü? 7. *Senin* keskin zekândır *orada* bayram eden. 12. Köpek nasıl bir ilişki içinde *dayımızın köpeğidir*? Dark night, that from the eye his function takes ... 13. Bir erkek kardeş daimi bir oyunbozandır. 17. Ölüm tek kelimeyle *canımı* ısıyor ve *beni* ayağa kaldırmıyor. Dahiliyeciden eve dönerken, ormanın orada hep isminin çağırılmasını bekliyorum, ismimi çağırmanın kötü bir şey olduğunu biliyorum. Sormamalı.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, sorunuzdan kaçamayacağım: dayımızın emrimize sunduğu kuledeki düzensizliği *gördüm*, dahiliyecinin muayenehanesinin yarı açık kapısına bakarken aslında Kara Mutfağa bakıyordum ... *ölene dek* birbirine zincirlenmiş, bilimin ve rüyaların çekildiği, ebeveyni tarafından dağ gibi kitaplarla umutsuzluk arasında terkedilmiş bir kardeş çiftinin karmaşık ilişkilerinin hâkim olduğu kuleye ... Beraber geçirdiğimiz *bu* son ikinci vakti içimde Walter'imın bana güvenmediğine dair bir his vardı ... Bunun önceki günü kule penceresi kenarındaki kol-tuğundan kafa üstü yere düşmüş ve iki saat baygın kalmıştı ... Sonra, geceleyin, daha önce kararlaştırılan salı günü değil de cumadan, yani hemen ertesi gün dahiliyeciye gitmeye karar vermiştik ... Ara sıra *Walter'de ölümcül bir sükûnet tespit* ediyordum sahiden de ... (Walter'deki) bu ölümcül sükûnetten ürkmüştüm ... ta ki muayene kapısının arkasında dahiliyecinin stetoskopu düşene dek ... Muayeneden aynı (kulede geçirdiğimiz zaman esnasında) önceki yirmi yedi tanesi gibi (dahiliyecinin demesiyle) 'rahatsız edici bir şey' çıkmamıştı ... *Bu* ikinci vakti dayımız bizi

arabasıyla kuleye geri götürdü ... o gittikten sonra Walter yattı, ben de kulede artık tahammülüm kalmadığından bahçeye çıkıp doğru sirk çalışanlarının yanına gittim ... Bir saat sonra (gece öğünümüzü hazırlamak için) geri geldim ve kaç zaman arayıp bulamadıktan sonra Walter'ı kafası dağılmış halde *altımda*, tam *kule penceresinin altında yatarken* buldum; aniden olup biten bu şeyi bildirmek için ancak sabah saat ikide çiftlik tarafına geçtim

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, kardeşim, iki hafta oluyor, Adli Tıp Enstitüsü'nde tahmin nesnesi. Madem izin verildi, ceset üç Innsbrucklu prosektör hekim tarafından (H. tarafından değil) bir daha muayene ve kontrol edilecekmiş ...

Kaza ve nöbet ihtimal dışı ... Babamın size, sanırım Mantua'da, hediye ettiği saati bana bırakmak isterseniz ... Tarafımdan Meran'a ziyaret yapılması mümkün değildir.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, mesele, artık resmiyet de kazandı, intiharmış; Walter'ın dün bulduğum not defterinde bu hususta kısa bir not mevcut; size bu not defteriyle kardeşimin on üç yaşından itibaren, bir sonuncusunu da kulede, yazdığı defterleri amaçlarınız için bırakmayı düşünüyorum. Kulede çok fazla kalmayacağım.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, kardeşimin cenazesi nihayetinde, Innsbruck kilise makamlarının istememesine rağmen yapıldı; ceneze ayın 29'unda, sabah dörtte vuku buldu; dayımdan, tanımadığım fakat söylediğine göre babamın yakın bir arkadaşı olan bir hanımefendiyle mezarlık yardımcılarında başka kimse yoktu ... ruhbandan tek bir kimse bile. Dayım beni hemen koca bir ormanın ve daha yazın inşa ettiği bir korucu evinin olduğu ve zannımca ona faydalı olabileceğim Aldrans'a götürdü. Adres olarak sadece 'Aldrans'taki korucu evi' yazmanız kâfi.

Aldrans'ta

Akşam oduncu aşığı geliyor; ilkin sandım ki bir hayvan ..., ama sonra çok bariz şekilde, insan olan bir hayvan, oduncu olan ve hayvanmış gibi benden saklanan bu insan ... ben kendim de saklandım, onu gözetledim, kulak kabarttım: sola, sonra sağa üç dört adım atıyor, bense onun kâh *aşağıda* kâh *yukarıda* olan gölgesinden başka şey göremiyorum; o zıplayınca ben de zıplıyorum, o ağacın arkasından bakınca ben kafamı geri çekmiş oluyorum ...

Çiftlikte oturanlar nasıl insanlar (o hanımefendi), diye soruyor çiftlikte oturmayanlar, çiftlikte oturup ormandan geçen ve ayaklarında tozluk olanlar da kendilerine soruyorlar: çiftlikte *oturmayanlar* da nasıl *insanlar*? Biri diğerine hep mezarlığın arkasında rastlıyor, birbirlerine nasıl selam vereceklerini, *acaba* selam vermek zorundalar mı, bilmiyorlar çünkü her tür selam onlara gülünç geliyor ... sanki çiftlikte oturanlarla çiftlikte oturmayanlar yerin farklı tabakalarına aitler ... ayağında tozluk olanla tozluk olmayan diğerine büsbütün yabancı bir dünyada olduğunu, başka bir ruhtan olduğunu iddia ediyor ... sadece var olmaktan öte olduğunu ... her gün ağır adımlarla yürüdükleri bu ikinci vakitleri tüm yanılığların en büyüklerinden biri.

Temelde sadece bize eziyet etmiş olan ve eziyet eden şeyler vardır, sadece bize daima eziyet eden şeyler (bizim için) vardır; bizi baştan çıkartan şeyler, bizi baştan çıkartan kimseler ... başka her şey, başka herkes bizim için var olmamıştır ... bana bir defa olsun eziyet etmemiş *ve* beni baştan çıkarmamış tek kimse bile ... (Onun) bana ettiği eziyet ne kadar büyük olursa o kadar büyüktür vs. ... En büyük cefaya annemiz yol açtı, *onun* en büyük cefaları, küçük ve en küçük ayrıntılarına kadar bitmez cefalarından başka hiçbir şey ... peşinen dosdoğru hesaplanmış (onun hesapladığı) cefalar ...

Schladming'de ta karaçamların yukarısına kadar, ta ağaçların sınırına kadar; çığın altında kalan bir geyik sürüsü; hemen gece yarısından sonraki korkunç velveleyi hatırladım.

Walter'in bana vücudunun kat ettiği sürati açıklayan gölgesi, *kaybolmaya başlayan* suratı ... acılı, zahmetli *hareket teşebbüslerinin* (Walter'in) var olan bedeni ... Kuleye gelip hemen pencereye koşuyor ... geride sürekli başka suretler bırakan sureti, bu suretlerin hiçbirisiyle örtüşmeyen o ... Fakat kardeşin ne ilk ne son sureti vardır ... ne de kardeş ... Walter *var*. Bunu nerede işittin? Düşündün? Yüz binlerce, milyonlarca, milyarlarca kimse ... ölüm kesintiye uğramıyor ki ... Walter'le *şimdiki* ilişkim: yüz defa ceketini çıkarıyor, yüz defa Kara Mutfağa gidiyor, saman şiltesinde yatıyor ... Augsburg bıçağından korkuyor, yüz defa ... ama *sizin ebedi* korkunuz gibi yüz defa değil ... Aldrans'ta her şeyin Walter'le alakası vardır.

Kargalar kelimesi ve kargaların bağırışları ve kargaların düşüşleri ile kargaların siyahı hissettiğin her şeydir ... Kargalar kelimesi geçmiş, gelecek ve şimdiki mevsimlerdir ... Kargalar kelimesi, aynı kargaların düşüşü vs. gibi her şeyi mümkün, imkânsız vs. kılar ... Günlerce kargalar kelimesi (ıızganma olan uyku halinde bile) her şeyi mahvediyor, her şeyi yerle bir ediyor, *etrafındaki* her şeyi yok ediyor.

Orada bir tabut taşınıyor: papaz tabutun arkasında yürüyor, ölünün kız kardeşi tabutun arkasında (ölünün arkasında) yürüyor, ölünün karısı, ölünün çocukları, tabutta olduğunu *zannettikleri* ölünün *uzak* akrabaları, sonra da müzik.

Londra'ya aylık ziyaretlerimizin olduğu Folkstone'daki senemiz, şimdi görüldüğü kadarıyla en güzel senemizdi; *daha yüce bir belirsizlik* safhası ...

Aldrans 7. XI.

Sevgili dayıcığım, sen beni Aldrans'a getirip hemen ayrıldıktan sonra kendime, olduğum kişiye, artık Waltersiz olan, hep Waltersiz olan kendime alışmak için dört güne ihtiyaç duydum; hep yalnız olduğumu zannettim, hiç yalnız olmadım ... ancak şimdi gerçekten yalnızım ...

İv daha birkaç aylık olduğundan, tuhaftır, yukarıdan aşağıya doğru iyi ısınıyor; her işimi kendim yapıyorum; el işi yapınca *tek kelimeyle* kendimi buluyorum, ansızın düşüncelerim beni anlıyor ... Yemeğim, elbiselerim, her şey benim işim ... Adamların güvenilir ama yolumdan çekiliyorlar, bende korktukları bir şey var. Belki de şimdi bana sitem ediyorlardır ... hepsi iyi insanlar, nasıl çalıştıklarını, yemek yediklerini, sohbet ettiklerini gözetliyorum, bilhassa da seninle, dediklerine göre son zamanlar nadiren yanlarına gelen beyleriyle olan ilişkilerini gözlemliyorum; galiba iyi bir ilişki bu.

Dinle: oduncularının en genci ve en yaşlısı yatıyorlar, sadece geceleri değil, birbirleriyle ... bu tabiata *aykırı değil* (evet, tabiat gibi tabiata aykırı), hayır, ama yatak odasında başkaları da olduğundan galiba yaşlı olanı, karaçamların oraya göndermen lazım ... Kart oyunu, kart oyununun, insanların en güzel oyununun çok sayıdaki çeşitli imkânları kafamı dağıtıyor, uzun vadede tehlikeli de olsa huzur veriyor bana.

Kesilen odunlarla ilgili hesaplarımın hepsi doğru ... Yeni meşguliyetimden memnunum ... Daha şimdiden beni diğerleriyle birlikte saat sekizde, sekiz buçukta yatağa düşüren yorgunluk son yıllarımın yorgunluğu değil ... Hollhof bizimle ilgilenmeye devam ediyor, ama ona pek işe yarar şeyler yazmıyorum, bunları da babamın arkadaşı olmasından ötürü taşıdığım yükümlülükten yazıyorum ...

Korucu evi çoğunlukla korkutucu derecede sessiz oluyor. Benim için *yeni* olan tabiatı tetkikten henüz çok uzaklarda, çoktan unutulmuş çocukluk keşiflerimi (mesela kristallerin geometrisi gibi) tekrar yapmaya başlıyorum ... Okuyacaklarım arasında Bergonzi'nin *İlk Kütle Hakkında* kitabı eksik; Seume ile seve seve meşgul olmak isterim, canım *Moby Dick*'i, Descartes'i okumak istiyor ... Yukarı gelirsen iki kasa bira, bir litre gazyağı ve odunluğa asma kilit getir.

Parçalardan başka bir şey olmadığın, kısa, daha uzun ve en uzun zamanların parçalardan başka şey olmadığı bilinci ... şehirlerin ve ülkelerin sürekliliğinin parçalardan başka şey olmadığı ve yeryüzünün parça olduğu ... *tüm tekamülün* parça olduğu

... mükemmelliğin olmadığı ... bu parçaların meydana gelmiş ve gelmekte olduğu ... yolun değil sadece varışların olduğu ... sonun bilinçsiz olduğu ... sonra sensiz bir şeyin olmayacağı, dolayısıyla hiçbir şeyin olmadığı ...

Hastalığını, ölümcül hastalığını bilmeden ölen insanlar ... Walter'in hastalığı, annemizin hastalığı ... 'Tirol sarası'nı çevreleyen esrar ... kimse ölümcül hastalığa yakalandığının farkına varmıyor ... yoksa hayat dayanılmaz olur, Oenothera Lamarckiana olmaktan çıkardı.

... her şey en kısa zamanla ilgili, tezcanlılıkla değil ... hatırlayabilirim derken başarısızlığa uğradım, eskiden de şimdi de.

Grandissimi fiumi corron sotto terra

Herrengasse'de tiyatro kostümlerinin asılı olduğu oda: pantolonlar, metres kıyafetleri ... Tragedilerimiz, güldürülerimiz, temsillerimiz ... Bavyera ve İtalyan olanlar ... çatı katında kostümlerin yanında olmayı ne çok isterdim, ama 'bizim' eve adım atmak bana yasak ... Dayımız evi 'iyi niyetle' müzayedeye çıkarmadı ...

Sanki sadece oduncuların manzara hakkı var ... sanki benim buna hakkım yok ... Onlara söylesem, ki bunu hiç mi hiç yapmam ... *hiç hakkım yok*, değil mi?

... böylece yanlarından ayrılısam ...

Annem gibi, sırf annem yüzünden, annem ve aile yüzünden mutsuz bir insan olan babam ... Meran henüz başkentken diyebilirdim ki ... Ticaret, akademik dereceler, belli bir dünyevi kilise prensliği ... insanlarla ilişkilerinde cömertçe engizisyon tavrında ... faytonlar, binek atları, Germen başpiskoposuyla avlar ... bizi hep küçümseyen onca sanatçı yazın evde ... *Sanatçılar, zavallılar* (babam) ... taşkınlıklar, kiliseden kopuş, savaş ... dedelerle alakalı olarak Cattaro, Solferino, Pontebba, Venedik, Riva, Monte Cimone isimleri ... Babam sık sık Londra kelimesini kullanırdı;

Paris'ten nefret ederdi ... 'İçine yuvarlandığımız musibet' (babam).

Her şey Wilten Mezarlığı'ndaki birkaç mezar yazısına sıkıştırılmış.

*La vita bene spesa lunga e**

Aldrans 18. XI.

Sevgili dayıcığım, bugün dahiliyeciden kontrol etmeni, sonra da Flirsch hesabından ödemeni rica edeceğim kırk beş bin şilin tutarında bir fatura geldi ... aynı zamanda Walter'in cenazesine gelen ve senin demene göre, Padua'dan bu yana tanıdığın hanımefendinin gerçek adını da rica edecektim ...

Çok sıradan günlerde babamız arabayı hazırlatırdı ... kış için şekli değiştirilen landoyla buz tutmuş Achen Gölü üzerinden ... beygirler buz yüzeyde zar zor tutunuyorlardı ... bazen uyanıyordum, çünkü başta çaresiz, sonraları da aniden koşturan güçlü nallarının yere vuruşları saatlerce kulaklarımda çınlıyordu ...

'İnsanın aşçı, kapıcı, bahçıvan ve yirmi iki yıldır hasta olan bir kadına bakmaya gücü varsa...' (Lugger).

Daha küçücük çocukken dünyadan gizlice göçmeyi düşünürdüm ... onların hepsinden geriye bir ben kaldım.

Walter olmasa gelişimim bambaşka bir yön alabilirdi ... *Orada* olduğum doğru değil, *var* olduğum da doğru değil ... (Görünmez) sınırın aşılmasıyla her zaman her şey kaybolmuştur ... Çünkü *o zaman* taraf tutmuş olurum ...

Rum'daki Herr L. T.'ye

Saygıdeğer beyefendi, Innsbruck Herrengasse 6 numaradaki terkemize ait olan mülkünüzde müteveffa kardeşim Walter'in çok sayıda piyano pasajları, bildiğim kadarıyla Michael Haydn imzalı olanlar, özellikle de benim için en kıymetlisi olan Mozart'ın

* Da Vinci'den bir vecize: "İyi kullanılmış bir ömür, uzundur." (ç. n.)

‘Titus’undan bir parça bulunmaktadır; ‘Zaide’nin de bir nüşhası. Bilhassa Hofhaymer serimizi tekrar elde etmekle ilgileniyor ve kardeşimin bölge mahkemesince size devredilen koleksiyonundaki söz konusu parçalarla öteki parçalar hususunda aramızda nasıl bir zeminde pazarlık olabileceğini belirtmenizi rica ediyorum ...

Korucu evi yolunda artık hiçbir hakka sahip olmamanın ne güzel olduğu geliyor aklıma ... böylece bu düşünceyle uzun süre dolanıyorum.

Geçen haftaki ruhsatsız avcıymışım gibi bakıyor herkes bana; çocukken bizim için herhalde en ürpertici şey, ruhsatsız avcı, kaçak avcı olduğu söylenen insanlar olmuştur.

Sonunda, diye düşünürsün, sonunda – hemen sonra (yarım saat *büsbütün* yalnızlıktan sonra); diz çöken birine asla hitap etmemelisin ... ve yürüyüp gidersin ...

Aldrans 27. XI.

Sevgili dayıcığım, O. saat dörtte yukarı, karaçamların oraya gitti, hani isteksiz de değildi, onu neden oraya yolladığından haberi yok ... genç olan da anlamıyor ... yarası, çıbanı, artık odunla çok uğraştığımızdan her gün patlıyor ... Dün tartıda kendi hallettiğimiz büyükçe bir tamir işi ... dere dondu, ben de yolu uzatmadan elektrik santralinin üstünden yemliğe gidebiliyorum: hep aynı kalan iki dişi geyik ... Innsbruck Çocuk Mahkemesi’ndeki davamız artık sadece bana karşı yürütülecek, artık ancak bahardan sonra ...

Hall’de bir kadın, mahkemede bizimle akraba olduğunu söylemiş ve hakkımızda protokole türlü yalanlar anlatmış.

Çocukken bir günde üç düzine donarak ölmüş karacayı bir çukurluğa sürükledim, üstlerini çalı ırpıyla örttüm ... ağlayıp üşüyerek ölü hayvan bedenlerinin yanına yattım, donmadım ...

Yaşlı oduncunun genç olanda açtığı yara genç olanda hep, yaşlı olan genç olanın *sahiden* içine girince, onun beynine girince, beyninin dört bir yanı açık dış avlusuna girince ‘en korkunç şekilde’ sancır.

İrmak dondu, bahar bitti, yaz bitti, kış bitti, insanlar, hayvanlar, duygular, her şey ... dünyayı bitiren söylenmiş söz.

Bir kapı açarsın, ikincisini, üçüncüsünü, dördüncüsünü, beşincisini, arkandan hepsini tekrar kapayıp yürümeye devam edersin (Walter’in sürekli yinelenen tasavvuru) ... gittikçe daha fazla kapı açarsın, sonunda kapılar arkandan *çarpıp* her defasında seni çiğner ...

Batteranno il grano

Şehre giden sapağın önündeki süt masasında oturur oduncu, sızıp gitmiş halde ... demek karaçamlardan aşağı inmeyi gözü kesmiş ... ona karaçamların oraya kadar yolun yarısında eşlik ediyorum yine ... Kütükleri çekmek onu kötürüm yapmış, öyle diyor.

Penceremin önündeki ölü karganın uzun süreli manzarası.

Hızla geri savrulan bir dal korkutur seni ... senin için ölümcül olan *o* yerde günlerce sancı.

‘Tirol Haberleri’ şöyle yazmış: ‘... geçen kış intihar eden ... itibarlı olan ... suçu ispatlanan ... alacaklılar ... taşkınlıklar ... lüks ... *zeki* oğlanlar ... annesinin sarası yüzünden mahvolan ... ‘vs.’... üniversitenin doğa bilimleri derslerine kaydı olan’ (hâlâ da bulunan).

Sıradağlar insanlara karşı; yüksek sıradağların insanları ezdiği dehşet ... insanların beyinlerine taarruz eden taşların *dehşetinin metotları*.

Kendini onların kılığına sokarsan, onların ceketlerini giyersen, onların pantolonlarını, onların şapkalarını takarsan bahanen yok ... eldivenlerini, beresini ... onların yürüyüşüne alışırsan ... seni sürekli tezatlara sokarlar ...

Her sene ırmakta boğulan, uzun konçlu çizmeleri sudan dışarı *bakan* bir insan.

Yanıp kül olmuş, donarak ölmüş, kafası göğsüne kaynamış, gitmeye mahkûm ...

'Ah', diyor hanımefendi, 'bir koşu mezarlığa gitsek ya, geçen salı da mezarlıkta değil miydik? ... amcalarımızın aile mezarlarına'... Kapıdan geçiyoruz, sonra da mezarlara doğru sallanıyoruz, kadın diyor ki: 'Mezarlığa gitmeye hep can atmışımdır.' Büyükanneyle her zaman 'ulaşabildikleri' bütün mezarlıklara gitmişler ... Büyükannesi aktrismiş, bir yabani hayvan avcısının, Afrika araştırmacısının karısıymış ... Mezarlıkta isimleri okuyarak geçirdiğimiz iki saat boyunca hiçbir şey söylemiyoruz ... sonra malikâne yolundayken: 'Burada ölsem, düşünsenize bir, *burada* ölsem ...' Yani evinden sekiz yüz kilometre uzakta *ölseymiş* ...

Rum'daki Herr L. T.'ye

Mektubunuz en güzel umudumu mahvetti; demek siz eski müzik yazmalarının korkunç, dehşetli hayranlarından biri olduğunuz için 'neresinden baksanız paha biçilmez bu parçalar' benim için yok artık.

Mezarlık yolundan başka yol yok artık; elimde kitap olsun, olmasın ... Düşünüyorum da: *mezarlıkların derin anlamı ve mezarlıkların dışındaki dünyanın*; ölü insanların çokluğu ... tabuta konmuş çok sayıdaki genç hastalıkları ... ölü oğlanlar, adamlar, lösemi kurbanları ... bahçıvanımızın yatak odasındaki mor oğlanın kara dudaklarına dokunmak ... müteveffa mezarcının cenaze arabasından düşen cesedinin uyandırdığı heyecan ... üstünkörü deyimlerin aniden sızıp kayboluşu, suyunun kesilişi ... mezarlık, Walter'in de çocukken en sevdiği mekân ... mezarlıkta arıların

vızıltısı, morg havasındaki sineklerin birbirine çarpışları ... daima akan çeşme ve daima solan çelenkler ...

Yabancıyla bir parça karaçamlara doğru gitmek; sanki aklımı benim için yeni, *esrarlı* olan bir tuzağa doğru çeliyordu: onun suratıyla benimkinin yukarı çıkan birlikteliği ... vücuduna uymayan beklenmedik sesle ... ve adamın koyun postunun altında hiçbir şeyi olmadığı düşüncesi ...

... çoğu kimse kendisi için ani, şaşırtıcı, kendisini şaşırtıcı, acısız ölüm ister ... bütün taşkınlıkların sonu ...

Alçalmış olan sen, ölünce ne yapacaksın ...

Ölülerden geriye çokluk sadece genzi yakan, bize yakından tanıdık olan idrar kokusu kalır ... korucu evindeki adamların idrar kokusu bana çocukluğumun bazı ölülerini hatırlatıyor ... onların yol açtığı bir manzarayı ... geceleyin lodosun yırtıcı hayvan pençeleriyle şekli bozulmuş sarp bayırları.

Yol bekçisi caddede ölü bulunur, ... onu evin girişine taşıyıp yatağına yatırıyorlar; onu soymalarına, yıkamalarına, tekrar giydirmelerine yardım ediyorum ... üzerinde deri kıyafeti olan iri bir oyuncak bebek ... mum ışığında uzun konçlu deri çizmeler ... yol bekçisinin donuk suratı ... ölünün yatağının yanında iki oduncuyla ben *onun* şnapsını içip bitiriyoruz; ben iki kadeh içiyorum, sonra gözüme sol kulağından akan kan iliştiriyor ... Uzun zaman sıcak kalan bir ceset; şnapsm yanında pastırma yiyoruz; dışarıda, kapının önünde papaz, yol bekçisi *yıkandı* mı, diye soruyor; ben de diyorum ki: 'Evet, yol bekçisi *yıkandı*, biz yıkadık onu ...' – Papaz, 'İyi', deyip içeri giriyor; üşüyen iki papaz çömezi yol bekçisinin ellerini kavuşturuyorlar.

Sürekli hatıraya, hatıranın hatırasına çeliniyor aklım.

Kokusu, yürüyüşü; *adam* yavaş yavaş münzeviye dönüyor ... yakında yaşlı oduncu olacak genç oduncu ... oduncu, hesap bilen nesillerin mirası ... 'birden ayağını ateş basmış ...' Yarası sağ-

miyor; Aldrans tıp biliminden fersah fersah uzak; zerre doktor yardımını olmadan kan zehirlenmesi ... ama cesaret edebiliyorsa herkes bacağını kesip kanı dışarı akıtabilir ... Aldrans'tan geçen, oduncu görmez, sadece oduncu *kıyafetleri*, oduncu *başlıkları*, oduncu *eldivenleri*, oduncu *ayak izleri* görür ...

Yarı uykulu, Walter'i ('Güzel ölü' [L.]) çiftliğe taşıyan bahçe işçilerini, bunların elma ağaçları altında naaşı nasıl *omuzladıklarını* gördüm ... sirk çalışanları bahçe çitinin yanında diz çökmüşlerdi

Önden gidiyorum, hanımefendiyi ormandaki çalılardan ayrı tutmaya çalışıyorum ... kadın çizikler içinde kaldı ... ceketimin kolundan beni *Jungwald'den* dışarı çekip çam gövdelerinin altına ittiriyor ... Peşinden gitmek istiyorum ama zikzak çizerek koşuyor ... *Ben* saklanıyorum, *o* saklanıyor ... *Ben* sesleniyorum, *o* cevap vermiyor, *o* sesleniyor, *ben* cevap vermiyorum ... Çiftlikte bana odasını gösteriyor ... koca ev sıcacık ... terbiyesi hakkında düşünüyorum ... çiftlik geçmişi, çiftlik kokuları, at kokuları, kuledeki gibi elma kokusu ... bana alaycı bir *siz*'le hitap ediyor; evin girişinde babasına diyor ki: 'O (ben) dizinden yaralanmış, Jungwald'de'; 'Türkenschanzpark' kelimesini telaffuz etmekten her seferinde korkuyor ... söylediğine göre 'Türkenschanzpark'ta büyümüş' ... Sürekli diyor ki: 'öğleden öncesine yazık ... öğleden sonrasına yazık ... akşam oluyor, yazık ...' Bir defa, evin girişinde: 'Kitle *inanılmaz* aptallaşıyor ...' - 'Sizin kardeşiniz nasıldı?' iki defa, 'Anneniz, *zavalılık*', üç defa; onun *tabiatta canı sıkılıyor*.

Yavaş yavaş benim elbiselerim de Aldrans'ın karakteristik kokusunu yaymaya başlıyor, ayakkabılarım vs. ...

Aldrans'ta en göze çarpan yabancı cisim benden başka *ben'im*; *kim* olduğum, *ne* olduğum, *nasıl* olduğum anlaşılmıyor ... ben de kimsenin *nasıl olduğunu* anlamıyorum ... sadece *ne'den* yapıldığını anlıyorum ... *Konstantinopel* gibi, bu kelimeyi hiç duymamış birkaç kişiye söylediğim bir söz, *Afganistan* gibi bir söz, *monomani* sözü, *afazi* sözü, *plastidom* sözü bir anda ne imkânlar açıyor ... Oduncularımıza bir de *Boğaz* diyorum, korkuyorlar.

Procker Çiftliği, Prandl Çiftliği , Gaßl Çiftliği, Starken Çiftliği, Taxer Çiftliği ... Sistrans, Ampaß, Ampaß, Sistrans ... hep gece yemeğinde, gece yemeğini hazırlamak üzere, Aldrans'a dönüş.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, yayınınız bende benzer başka yayınlarınızı okuma arzusu uyandırdı; *Beynin Dönüşlülüğü* fikrine nereden vardınız? Fikirlerinizde en ufak çaresizlik yok, bu da beni, anlayacaksınız ki, başta korkuyla *pes ettirdi* ...

Hollhof'la buluşmak benim için dayanılmaz olurdu ... Hele de babamız hakkında *bildiklerini* dinlemek zorunda kalmak ... ve bunun yol açtığı incinmelerin acısını çekmek, Hollhof'un karşısında bunlardan kaçamamak ... *aklıma gelen* iç dökmelemler ...

Walter'e dair en ufak düşünce olmadan Walter'in doğum günü ... Walter sağken: haftalarca hazırlıklar, doğum gününün *sonradan* görünen etkileri.

Anatomiye dair: dün rüyamda *kendime* kâh domuz kâh insan olan bir nesne kestim ... domuzken o (benim nesnem) bahçeden geçip elimden kaçtı ... ona yetişip kulaklarına asılarak bahçeden geri götürdüm, mezbahaya yatırdım ... (Amras'taki) bütün bahçeye kanlar sıçradı ... O nesnenin (domuzken) koyverdiği son bağrıştan sonra nesne birden (insanken) sessizleşti; gece boyu kan nehrinin birbirine vuruşu ... Sebebi: ayın 22'sinde vuku bulan hayvan kesimi.

Walter'le at arabasında (kışın atlı kızakta) taze sütle sabah beşte Aldrans'taki çiftlikten Rans'taki süt masasına iniş; domuz yemiyle tekrar dönüş, sonra: *açık havada zengin bir kahvaltı sofrası ...* Hafelekar'a sabahleyin ilk bakış ...

Anne-baba ve kardeş olmadan saçma bir Noel Arifesi tasavvuru, Walter'ın İncil'deki Noel hikâyesini okuması olmadan, *biz* olmadan ... Tirol'e bağlı Schwaz'tan, babamın oradaki bir at satıcısına (ve çimentocuya) borçlu olduğu on sekiz bin şilini ödemenin talep edildiği bir mektup.

İnsanın içini ürpertecek denli farklı suretlerde ortaya çıkan ve herkese akla gelecek her teklifi yapan ölüm ... tren istasyonundan yukarı çıkan, Wilten'den bu yana gelen, karaçamlardan aşağı inen, havadan gelen, korucu evi sakini ölüm ...

Ölüm, sürekli benle alakalı belli bir rakamla irtibata sokulmakta ... *ânın ağırlığı* ile.

Çünkü bir şey olduğu yok ... sürekli çoktan soğumuş bedenlere, çoktan soğumuş beyinlere, donmuş sinir merkezlerine, taşlaşmış beden kakofonisine dokunma, bunları yoklama.

Dağlar, direnişler, onlarca yıkıcı seneye yol açanlar ... seni sürekli hiçe sayan intiharı bekleme.

Senin düşüncelerin olan Walter'in düşüncelerinin büyük kısmını araştırmak ve *devam* ettirmek; bunalımlarımızın ceza gerektiren tarafı ...

Akşam Aldrans'tan geçiş ... kimse yok ... sesleniyorum, kimse sesimi duymuyor ... korkudan kendi yaptığım yankıyla sohbet ediyorum ... böylece, bana ait olan ve duyulmayan sesimle hiçbir şey güven uyandırmıyor.

Stams, 21. XII.

Varlığımıza, buna şüphe yok, bu Tirol manzarası ve havası yol açtı, hassaslaşan sinir sistemleri, beyin sistemleri, filojistik, ayırıştırıcı sistemler bundan ... Kendimizi daima *hissederek* kendimizden korkuyorduk, Tirol'ün hidrojenini hayati tehlikeyle teneffüs etmenin ürünleri olduk ... yaratılışa aykırı cisimlerin kavuşmasıyla yavaşça öldürüldük ... Soğuk tabiatın bedenlerinin organlarını bilmeden, ısrarla, sürekli yanılgıya sürüklendik ... Bize sadece havanın etkileri, hava değişimleri, sıcaklık artışı, sıcaklık düşüşü yön veriyordu ... daimi ensizyonların, ensizasyonların, iritabilitelerin, binlerce yıllık sağlıklı bir ısı bilgisinin, Avrupa'nın en güvenilmez cıva ölçeğinin kurbanları.

Kayaların ve uçurumların, tabiatın pornografisinin çocukları bizler hep sadece Tirol Alpleri'nin meşum, kehanet delisi kimyasında yaşadık, her birimiz değnekle bela arayan biri, nem ölçeği, Hafelekar'la Patscherkofel arasında sağlık göstergesi idik ...

... daha çocukken bile daimi bir felç korkusuyla, dehşetli bir deprem endişesiyle, ev göçecek korkusuyla, kuduz korkusuyla, daimi bir dövülme, ezilme kaygısıyla varlığımızı sürdürüyorduk ...

Yalnız çocukken çok büyük olan unutkanlığımızın himayesinde ağaçların altına, cumbaların ve saçakların altına girmeye cesaret ederdik ... Hiç başkalarıyla birlikte, *onlar gibi*, dağlara, kayalara, buzullara çıkmadık ... düşeceğiz, donup öleceğiz korkusundan.

Kendimizden, aile evinden her ayrılışımız sadece acılar içinde mümkün olmuştu ... yaralanma kaygısından ... Gerçek şu ki ömrümüz boyunca hep korktuk, ebeveynimiz içimizde devasa bir endişe geliştirmişti ... bu endişe zaman geçtikçe annenin ölümcül hastalığıyla, Walter'in ölümcül hastalığıyla içimizde gittikçe derinlere uzandı, sonra içimizde bilhassa Walter, ben, benim onun yol açtığı varlığım hususunda beden ve ruh yapılarımızın, birbirinden çok farklı zihin yapılarımızın farklı sahalarına ... çok geçmeden, zamanla, kitaplarımızı, yazılarımızı ve mektuplarımızı açmaktan, felsefelerin karanlık, havasız kiliselerine girmekten, katedrallerin koca dinalojisinden endişeye kapılır olduk ... felsefe koridorlarındaki, bilim değirmenleri ve kereste fabrikalarındaki kapılardan endişeye ... Daha çocukken kapı ve pencere açmak, denge bozukluklarına, baş ağrısına ve baygınlığa yol açıyordu bizde ... sonraları sıklıkla kitap sayfaları çevirirken başımıza geldi bu ... Walter'de ise ne denli büyük bir acıyla ... İlk düşüncelerimizden itibaren biz hep ebeveynimizin içimize soktuğu, yüksek sıradağların ilişkisi içinde yaşadık; her yere diktikleri sunaklarda en güzel cevherlerimizi kurban ediyorduk ... ama ebeveynimiz de korkunç Tirol oksitlenmelerinin mahsulleri, milyonlarca yıl içinde adeta *onlar için* (bizim için), *o bilinçsizler, ölüm müptelaları* için meydana gelmiş Yüksek Inn Vadisi'nin korkak bağırsaklarıydılar ... Onlar da hayatlarını ceza kanunu kitabı Tirol'ü okumakla geçirmek zorunda kalmışlardı ... böylece bu sürekli donduran ve alazlayan, onlar için doğuştan Tirol'ün olan yeryüzünü, *ölümcül hastalık için doğmamış* bilimci-

nin erdemiyile ayrıntılı araştırma imkânı ellerinden alınmıştı ... Tirol'ün güzelliği onlar için de mümkün olmamıştı ... sırf bu güzellikte boğulmak için onun içinde yaşamış, onun içinde hayatımızdan soyunmuştuk ... neslimiz devam etse onlar da, bizden oldukları için, bunun içinde boğulurdu ... Daha baştan herkes tarafından itelenmiştik, sığınak arayarak ömür boyu hepimizin hillozoizminde tıklılı kalmıştık; bu da neticede en tahripkâr şekilde üniversite yıllarımızda dış çevremizle ilişkimizi karartmış ve gölgelemişti; bugüne kadar da benim için böyle oldu ... Bizi, Walter'le beni, hep karıştırdılar; tesellisiz bir hava terkibi içinde, ataerkil, ölümcül, mimari mizacının hain çukurları ve tepelerinin yol açtığı insana aykırı galvanizm içinde ... Tirol'de doğup büyümemiş olsak kabiliyetlerimizin ne kadarını içimizde şaşırtıcı bir yüceliğe doğru geliştirebilirdik.

İçinde kendimi artık hissedemediğim odamda, önce sarhoş olan, sonra uyuyan, uykusunda konuşan, kadın isimleri, alet isimleri, ağaç isimleri, çocuk isimleri, elbise ve deri nitelemeleri telaffuz eden, kinayeli rüyalar gören oduncuların arka planında bilimin labirentimsi kısmı hakkında, bunun bilimsel tarafı hakkında uzun zaman düşündüm ... Bu bilimde ve bu bilimden ve kendi içimde o çok sayıdaki, binlerce ve bir o kadar daha tarifi, *sersemleştirmenin* sürekli *kendi başına* nasıl değiştiği, (sıklıkla bakımsız kalmış) birilerinden nasıl başka şeylerin, yine başka şeylerin olduğunu ... kesintisiz tradescantialar, bellevalılar, oenthera ve drosophilalar ... Crepis capillaris, epilobium ... Colchicin, Datura stramonium, Citrus maximus ... benim ispatladığım yarı kromatid translokasyonu ... geri mutasyon ve öldürücü mutasyon ... şimdiyse artık sadece araucaria, podocarpus, ginkgo, oxalis, myrtillus ve calluna, querceto fagetea, betole pinetea, alnetea glutinosae ... birincil ve ikincil türler ... dördüncül türler ... ağaçsız tundra devri, yüksek buz devri, geç buz devri, subborealikum ...

Innsbruck'taki doğa bilimleri profesörü Nicolussi'ye

Saygıdeğer profesör bey, başımıza gelen musibet herhalde ebediyen şahsımın Innsbruck'tan ayrılmasını, aynı zamanda da

sizden ve sizin artık benim kaybettiğim biliminizden kesinkes ayrılmasını, efendime söyleyeyim, çok korkunç şekilde beraberrinde getirdi. Düşüncelerim âciz, düşünce bile değiller artık, keza hislerim de ... Talimata boyun eğerek aylarca amfilerimizde geçirmek zorunda kaldığım zamanın peşinden aniden çok karanlık bir zaman geldi ... Artık hiç araştırmıyorum, tamamen bozulan dengemle boğuk tecrübelerin, ruhun ölümcül ipuçlarının olduğu bir ormandan geçiyorum, her şey ölü, tüm kitaplar ölü, soluduğum artık ölü bir hava ... Kendimi elimden gelen en büyük insani hâkimiyetle birden *kendi içimde* gözetlediğim için diyorum, kaç defa, sayısız kereler öldüm ben ... Düşünmemi çokluk kabaca hafiflettiğiniz için size teşekkür ederim ... sıklıkla gece geç vakitler evinizde, korkunç, karanlık şehrin çok yukarılarındaki, her zaman dediğiniz gibi 'metafizik' evinizde bana verdiğiniz dersler için.

Partschins'teki botanikçi Ratteis'a

Saygıdeğer beyefendi, bütün bir gizlilik ve tahammülle bana botanik öğrettiğiniz zamanlar, sanatınıza ve bugün bildiğim kadarıyla sadece Tirol eyaletinin değil doğa bilimlerinin de şükran borçlu olduğu şahsınıza en çok meylettiğim zamanlar ... en güzel, en başarılı, en kıymetli zamanımdı.

Artık benim için beraber yaşadığım insanların bunaltıcı, hüznülü yoruculuğundan başka şey yok; artık *teorik* olanın büyüsunü alamıyorum ... Size yönelttiğim sorular şimdi, özellikle de gecelayın, çokluk dehşet verici şekilde bana geri döndü ... Bu sorular daha o zamanlar, Brandjoch'ta, ilk karşılaşmamızda beni sonraları mahveden çok şeyi gözümde belirginleştirdiler.

Aldrans: sana ait hiçbir şeyin mevcut olmadığını görmek ... o çifte ıstırap uğruna bir şey söylemek zorunda kalmamak ...

Korucu evi yolunda çaresizliğinin sadece bir çaresizlik fikri olduğunu keşfediyorsun. Seni kart oyunlarından dışlayacaklar diye hep endişelenirdin ... dün seni dışladılar.

Hollhof'a

Saygıdeğer beyefendi, Kaltern'deki mülkünüze gelme davetini-ze icabet edemem. Size canıgönülünden teşekkür ettiğim o saat, annemin babaannesinin babama hediyesidir ve Fugger'lerin mal varlığındandır ... size teşekkür ve veda ederim.

Dikkatiyle huzurumu bozan karga, bastonun ucuyla yıldırım hızında havaya fırlattığım hafiften donan karga.

Walter'in okumaları, Walter'in duyguları, Walter'in çaresizlikleri.

Schermberg, 11 Şubat

Sevgili dayıcığım, sekiz hafta önce Aldrans'tan ve Tirol'den ayrıldım; *şayet* insansan, *sen* beni anlarsın ... aniden, Tirol'de varlığını sürdürmemin zerre kadar imkânı olmadan seni bu kadar derinden incitmemi ...

... beni bağışla, Walter için de beni bağışla ... işçilerle birlikte durmak bile artık bana başlı başına eziyet oldu; *bu insanlara sadece bakmak bile* ...

... sana korucu evinde, en gülünç şekilde olsa dahi, faydalı olmuşsam.

... artık ahşap imalatında da biraz bilgim var.

... güya küstahlığımı açıklığa kavuşturma teşebbüsünde bulunmanın güveni içinde.

Üniversite eğitimimden vazgeçmek istemiyorum, gelecekte bunu sadece *kendi içimde* sürdürmek istiyorum ... tımarhanelerimizde hepimizi *utandıran* durumlar hâkim.

WATTEN*

Bir Miras

* Bavyera, Avusturya, İsviçre ve Güney Tirol'de oynanan, ismini Fransızca *va tout* (son koz) kelimelerinden alan bir kart oyunu. Birkaç farklı türü olmakla birlikte en bilineni dört kişi ile oynanan, ikişer kişilik takımlar halinde takım arkadaşlarının karşılıklı oturarak ellerindeki kartlar hakkında birbirlerine işaret diliyle, jest ve mimikler aracılığıyla ya da konuşarak ipuçları verdiği kâğıt oyunudur. (ç.n.)

Vasimin ölümünden sonra benimle amcaoğlum arasında yarı yarıya paylaştırılan Oelling arazisinin satışından, kendi başıma kullanmak istemediğim, matematikçi ve hukukçu Undt'un her vakası yeni tahliye olmuş ceza mahkûmlarının umutsuz durumunu inceleyen çok sayıda yazısını okumanın heyecanıyla, hemen iyi bir amaca yöneltmek niyetinde olduğum büyükçe bir meblağ geçti elime, kendini sadece yazılarında değil, doğrudan şahsını devreye sokarak insanların hor gördüğü bu kimselerin emrine her an ve büyük bir fedakârlıkla amade kılan bu adama, şaşırtıcı şekilde payıma düşen miktarı kısa bir mektupla sunmak kararım çok tabii bir şeydi. 11 Eylül'de, kendini tamamen vazifesine adanmış halde, yıllardır küçük, göze çarpmayan, fakat amaçlarına olağanüstü derecede yarayan Gars amı Kamp'ta ikamet eden Undt'a, emrine bir buçuk milyon verme kararımı bildirdim ve ayın 13'ünde şu cevabı aldım: Çok saygıdeğer beyefendi, şayet bana bu bir buçuk milyonluk meblağı sadece neredeyse otuz yıldır uğrunda çalıştığım, galiba hepten de başarısız olmadığım amaçlar için kullanmak şartıyla veriyorsanız sizden ricam bana bu miktarı derhal yollamanızdır. En derin saygılarımla, F. Undt. Aynı gün paranın Undt'a havalesi talimatını verdim. İki gün sonra alıcı bir buçuk milyonun eline ulaştığını doğruladı, şöyle yazıyordu: Çok saygıdeğer beyefendi, bugün elime geçen miktarı hemen sizin de bildiğiniz ve kış başlamadan, Suben'den tahliye edilmiş seksen adamı yerleştirmeye niyetlendiğim Thunau Şatosu'nun uyarlanması harcayacağım. En derin saygılarımla, F. Undt. İki ay sonra, 17 Kasım'da Undt, aslında yayımladığı ama içinde yaşadığım inziva durumunda o güne dek meçhul kalan kendi adıyla yayımlanmış yazıların başlıklarını kendisinden rica ettiğim ve 13 Kasım'da postaya verdiğim mektubu cevapladı. Şöyle yazıyordu: Çok saygıdeğer beyefendi,

en önemli çalışmalarım, ki sadece en önemlileri zikredeceğim, şunlardır: *Kitaplar* / Köhnelik I, Köhnelik II, Köhnelik III, *makaleler* / Haksız Tutuklama Tazminatı, Hüküm Giyenlerle Mahkûm Edilenler, *deneme* / Beden ve Kaos. Saygılarımla, Undt. Sonraki gün (dün) Undt'tan şu satırlar elime geçti: Çok saygıdeğer beyefendi, zannımca fikri çalışmalarımı tanıdığınızdan bana *bu satırların elinize ulaştığı günden önceki gün yaptığımız birkaç saatten fazla süren gözlemlerinizi anlatmanızı* rica etsem, bu sizi şaşırtmayacaktır. Bildiğiniz gibi, bu şekilde kendini anlatma davetini sadece şüphesiz olağanüstü gördüğüm ve bilimsel amaçlarım için gayet ideal bulduğum şahsiyetlere yöneltmekteyim. Saygılarımla, Undt. Kronik ve subkronik nefrit (*morbus Brightii*) hakkındaki çalışmam bitmediğinden önce tereddüt ettim, fakat sonra Undt'un davetine derhal icabet ettim. Koltuğumda dönüp uygun altlık olarak yazı masasını değil de pencerenin denizliğini kullanarak şöyle yazdım: Saygıdeğer beyefendi, uyanırken genelde düşünürüm: neden yaşıyorum?, bunun üzerine: neden barakada yaşıyorum?, ve cevap veririm: barakada yaşadığım için, saygıdeğer beyefendi. Kalkarken çakıllığa kadar gitmenin nice-dür mümkün olmadığını düşünürüm, hatta ne kadar çabalasam çürük çama kadar bile varamam. Korkutucu bir tekdüzellikle son yirmi yıl şu yolu yürüdüm: baraka, çürük çam, çakıllık, çürük çam, baraka. Ara sıra su birikintisinin oradan dolanırdım, saygıdeğer beyefendi. Çakıllığın ortasında, hava almaktan başka şey düşünmeyerek hava alırdım. Derinden nefes alıp verirdim. Bu alışkanlığın hayatımı kurtardığını düşünüyorum. Yürüyorum, yürürken adımlarımı sayıyorum. Çürük çama kadar dört bin, çakıllığa kadar sekiz bin. Sıcaklığın altında. Soğuk havada, saygıdeğer beyefendi. Elbette bitkinlik emareleri. Her gün çakıllığa, çarşambaları watten oynamaya. Artık çakıllığa gitmiyorum. Çürük çama da. Barakadan dahi çıkmıyorum. *Dün*: kalkmış, yıkanmış, giyinmişim, derken kamyoncu gelip neden watten oynamaya gitmediğimi soruyor, ben de nedenini açıklamayı deniyorum ama neden, açıklayamıyorum, diyorum ki: yok, watten yok artık. Kapıyı çalıyorsunuz, diyorum, size kapıyı açıyorum, içeri giriyorsunuz, zahmet etmeden, diyorum, içeri girip oturup bacaklarınızı uzatıyorsunuz ve hep aynı soruyu so-

ruyorsunuz: neden artık watten oynamıyorsunuz, doktor bey?
Ben: bir şey içer misiniz? Siz diyorsunuz ki: yok, hayır! ve tekrar ediyorsunuz: neden artık watten oynamıyorsunuz, doktor bey?, ben de diyorum ki: yok, watten yok artık. Bugün kışlık pelerini ni giymiş, diye düşünüyorum, yani kış gelmiştir. Artık watten oynamaya gitmem, diye düşünüyorum ve diyorum ki: Bakın, çürük çama bile gitmiyorum artık, kaldı ki çakılığa, kaldı ki hana gideyim. Elbette, diyorum, hana gitmeyi denedim ama çürük çama kadar bile geledim. Kendimi kandırmak istemem saçma. Kamyoncuya diyorum ki: Artık watten oynamaya gitmem, imkânı yok. O ise sanki bir şey dememişim gibi davranıyor. Yine watten oynamaya gitme vakti geldi, diyor. Her seferinde aynısı, saygıdeğer beyefendi, oturup kısa aralıklarla sürekli tekrar watten oynamaya gitmemi söylüyor, ben de hep şöyle cevap veriyorum: Yok, watten yok artık. Gidince, tekrar gelirse onu içeri sokmayacağıma yemin ederim. Ama yine de kapıyı açıyorum, o içeri giriyor, sahne tekrarlanıyor: neden artık watten oynamıyorsunuz, doktor bey?, ben de: watten yok artık. Dün: kışlık pelerin babasından, diye düşünüyorum. Kâğıtlarımı düzenliyorum, saçma olduğunu bilsem de yazı masasındaki kâğıt yığınının birbirine ait kâğıtları, mektupları, faturaları, eski reçeteleri, notları, taslakları arıyorum. Dağınıklığın gitgide büyüdüğünü bilsem de. Size yüz defa watten oynamaya gitmeyeceğimi söylediysem, diyorum, artık watten oynamaya gitmiyorum, beni ziyaret etmeniz, watten oynamaya gitmek için kandırmak istemeniz saçma, fakat kamyoncu dinlemedi bile. Her hafta geliyorsunuz ve beni ikna etmek isteyerek vaktinizi harcıyor, benimkini de mahvediyorsunuz. Dinlemiyor. Fakat birden yine watten oynamaya gitme ihtiyacı hissetsem bile artık gitmiyorum. Rahat bırakın beni, diyorum. Kendinize başka birini bulun. Burada herkes watten oynuyor. *Ben* artık watten oynamıyorum. Kaç kişi biri onları watten oynamaya çağırırsın diye bekliyor. Neden beni rahat bırakıp benden vazgeçmiyorsunuz?, diyorum. Burada herkesin kafasında watten, başka şey yok, diyorum, göz açıp kapayana kadar sizinle watten oynayacak birini bulursunuz, göreceksiniz, bana gerek yok. Herkes benim şimdiye kadar oynamadığım kadar iyi watten oynuyor. Mesela nalbur

Urban'ı düşünün, diyorum. Ama gelip beni sıkıştırıyorsunuz, watten oynayayım diye. Kafanıza benim tekrar watten oynamamı koymuş olmanızı anlamıyorum. Ben artık watten oynamasam bu demek değil ki bütün grup artık watten oynamayacak. Müntehir Siller'in yerine biri, benim yerime biri; watten oynayacak iki kişi bulundu bile. Nalbur Urban'a gidin, diyorum. Urban'ın herkesten iyi watten oynadığı malumumdur. Siz de nalburla pekâlâ anlaşıyorsunuz, diyorum, öğretmen de Urban'la iyi anlaşıyor, hancı da, herkes. Ben artık watten oynamam, diyorum, kamyoncuysa beklenenden bambaşka tepki veriyor, diyor ki: Çarşamba watten oynamaya gelin, doktor bey! Ben de cevap veriyorum: Artık watten oynamaya gitmiyorum. Bir daha watten oynamaya gitmemeye kesin kararlıyım. Kâğıtlarımı düzenliyor gibi yapıyorum, gerçekteyse kâğıtları gitgide daha da karıştırmaktayım. Kamyoncunun varlığı bende saçmasapan bir davranışa yol açıyor. Bu reçeteler, kâğıtlar, notlar, düşünceler yığını, diyorum. Aynı anda düşünüyorum, doğrusu en iyi fikirlerim, düşüncelerim hep watten oynamaya giderken gelmiştir aklıma. Kâğıt yığınının düzene sokmam lazım, diyorum kamyoncuya, oysa şöyle düşünüyorum: Kamyoncu ne zaman gelse yazı masasındaki dağınıklık büyüyor. Sahiden de, saygıdeğer beyefendi, watten oynamaya giderken hep maddeye dair berrak bir tasavvurum olmuştur, dış ve iç dünya elimden kayıyor, watten oynamaya gittiğim sırada devam etmiyor. Bilimle dolu bir kafa!, bu ne demektir, bilir misiniz?, diyorum kamyoncuya. Kamyoncu diyor ki: Hancı yeni banklar satın aldı. Watten masasında yeni banklar var, diyor. Daha pazartesi den çarşamba watten oynamaya gitme düşüncesi içimi rahatlattı, saygıdeğer beyefendi, salı günü başlı başına çarşambaya hazırlıktı. Kamyoncuya diyorum ki: Watten benim için hep belirleyici olmuştur. Özellikle de, diye düşünüyorum, muayenehanemi kapattıkları an. Bu şüpheyile, anlıyorsunuz ya, diyorum kamyoncuya. Kanun, diyorum. Morfin, diyorum. Bunun doğru tarafı var, diyorum, fakat muayenehanemi kapatmaları gerçeği alçaklık. Muayenehaneyi kapatmak, canını çıkarmak, diyorum. Muayenehaneyi kapatıp insanı öldürüyorlar, saygıdeğer beyefendi, yok ediyorlar onu. Muayenehaneye gideceğim yerde, saygıdeğer beyefendi, muayeneha-

nemi kapattıklarında, watten oynamaya gittim. Sığınacak yerim oldu, saygıdeğer beyefendi. Çürük çam, çakıllık, watten. Temyiz mahkemesini uğraştırmak istemedim. En yüksek makamdan aşağı doğru iğrençlikler. Şüphesiz çok iyi bir doktor, diyebilirdim düşünmeden, ben kendim o doktor olmasaydım. Başkaları iyi doktor olduğumu söylerdi. Muayenehaneyi kapatmak, raki-be rastlamak, dedim. Kamyoncu onca zaman kıpırdamadan oturdu, sanki bugün o yıl ilk defa yeniden kışlık pelerinini giyme gerçeğinden şaşkına dönmüş, hiçbir harekete, en azından kafasını azıcık oynatmaya bile kadir değilmiş gibiydi. Babası meşhur bir kasaptı, fakat kesilen hayvanlardan duyduğu tiksinti oğlunun, memleketin en büyük kasap dükkânlarından olan baba malını, aynı derecede itibarlı bir araba şirketine dönüştürmesine sebep oldu. Kamyoncuya diyorum ki: Her gün bu saatte watten. Kamyoncuysa beni anlamaz. Beni gazetler, yazı masasını düzene sokacak yerde gittikçe büyüyen bir dağınıklığa yol açtığımı fark eder. Önce haftada *üç defa* watten oynamalı, diye düşünüyorum, sonra haftada *iki defa* watten oynamalı, sonra haftada *bir* watten oynamalı diye. Herhalde insan kendi dünyasından bambaşka bir dünya için yapılmış, diyorum. Kamyoncuysa diyor ki: Yine watten oynamaya gitmeniz vakti geldi, doktor bey. Son defa watten oynarken şapkamı handa unuttuğumu söyledi, şapkayı almak tekrar watten oynamaya bahane olurmuş. Yarın watten oynamaya gelin, diyor kamyoncu, yazı masasından düşen bir kâğıdımı yerden kaldırıyor. Yollanmamış bir mektup, diyorum, mektupta gerçi çok yüksek ama gayet de uygun bir ücretin ödeme ihtarını yapıyorum, adresi büyük bir Alman sanayicisi, diyorum. Zenginler ödemelerini pek umursamıyorlar, aylarca, hatta yıllarca bir şey ödemiyorlar, sonra da aniden, talep edilen miktarla hiç alakası olmayan gülünç bir miktar ödüyorlar. Mahkemeye versen, veremem, diyorum. Yoksa her gün mahkemeye gitmek, her şeyden ötürü mahkemeye gitmek, sonunda da sahip olduğun gücü kuvveti yargıyla heba etmen lazım gelecek, insan ömrü boyunca açmaya hep bahanesinin olacağı davalarla bitkin düşürebilir kendini. Aslında herkes herkese dava açmalı, diyorum. Tahsil edilmemiş yüzlerce ücret, diyorum, ama tuzu kuru tüm bu insanlar para ödemeyi

hatırlarına getirmez. Muayenehanemin kapatıldığını duydukla-
rı gibi tüm bu insanlar paramı ödememek için artık sebepleri
olduğunu sandılar. İnsanlar adi, çünkü yaşadıkları dünya adi.
İnsanların her şeyi adi. Adi olanla, adi olanın tabiatı olarak tabi-
at, dönüşümlü olarak birbirini tamamlıyor, diyorum. Bazen in-
sanın sesi çok çıkıyor, ama küstah olmanın gayesi yok. Kafala-
rında kazanma hırsıyla aldatma garazkârlığından başka şey
yok, diyorum. Tabiatı parçalarına ayırsalar, her parçası içinde,
yapısının aldatma olduğu ayan beyan belli olur. Tabiatının adili-
ği içindeki kibir delisi insanın hali de böyle. Birinin felsefi saç-
malıkla ufka karşı çizdiği çizginin, son tahlilde hep sapıklık ol-
duğu görülecektir, diyorum. Kamyoncuya diyorum ki, her gün
aynı vakitte, akşamleyin, uykuya dalmadan, şimdi watten oyna-
maya gitme hayalim oluyor. Yatakta yatarak, yatakta bir *yatıp* bir
oturarak watten oynamaya gitme hayalim oluyor, oysa gerçekte
tüm hastalıklardan tek *bir* felsefe yapmakla meşgulüm. Kam-
yoncu bunu anlamıyor. Bense kamyoncuya diyorum ki: *Şurada*
yürüyor, burada yürüyor, her taraftan ormana geliyorum, wat-
ten oynamak üzere ormanın *içine* giriyorum. Gerçekten de or-
manın ortasında dört bir yandan üzerime yürüyorum, watten
oynamaya gitmek için. Gerçekten de tüm bu ormana giren
ben'ler watten oynamaya gidiyor. Akıllarında da watten oyna-
maya gitmekten başka düşünce yok. Acayip olan da bu, diyo-
rum: Hepsinin aklında watten oynamaya gitmek var, gitmek
var ama watten oynamak yok. Watten oynamaya gitmek istiyor-
lar, watten oynamaya gidiyorlar, gidiyorlar ama watten oynamı-
yorlar, diyorum. Sürekli, özellikle de hastalıklarla meşgulken,
watten oynamaya gidiyorum hayali; watten oynamaya gidiyo-
rum, yüzlercesi, binlercesi aynı anda, ben olarak üzerime geli-
yor, watten oynamaya gidiyor. Gerçek şu ki, diyorum kamyon-
cuya, öğretmenin de aklında bu hayal var. Evde ödevleri düzel-
tirken watten oynamaya gitme hayali var aklında, *çok sayıda*.
Fakat benim hayalimde müntehir Siller eksikken, diyorum, öğ-
retmenin hayalinde müntehir Siller de watten oynamaya gidi-
yor. Öğretmenin hayalinde Siller de masada oturuyor, oysa be-
nim hayalimde masada oturmuyor. Öğretmenin hayalinde ben
de watten masasında oturuyorum. Uyuyamadığında, diyorum,

öğretmen hepimizin watten oynamaya gittiğini hayal ediyor, hepimizin, müntehir Siller de dahil, ki bu çok ilginç, çünkü benim watten hayalimde müntehir Siller hiç ortaya çıkmıyor. Hepsi *ben* olan binlerce kişi, diyorum, hayalimde watten oynamaya gidiyor. Müntehir Siller gitmiyor. Hepsi *ben* olan yüzlerce kişi, diyor öğretmen, hayalimde watten oynamaya gidiyor, müntehir Siller de dahil. Bizden birini ikame etmek, diyorum kamyoncu-ya, çok basit. Benim yerime nalbur oynuyor, müntehirin yerine emekliye ayrılmış, ki bu da avantajdır, tahta bacaklı adam (o da kâğıt işçisi), diyorum, oynayabilir. Bizden biri artık watten oynamak istemez veya oynayamazsa, onun yerine başkası watten oynar, diyorum. Kâğıt imalatçısı Siller kendini astı, yani kâğıt imalatçısı Siller'in yerine başkası watten oynayacak, ben artık watten oynamaya gitmem, kâğıt imalatçısı Siller kendini astığından, artık watten oynamaya gitmeyeceğimden değil, demek ki benim yerime başkası watten oynayacak. Kamyoncuysa susuyor, saygıdeğer beyefendi, kıpırdamadan bekliyor. İki üç saat düzenli nefes alıyorum, saygıdeğer beyefendi, diye düşünüyorum, nefes aldığımı tamamen unutuyorum, fakat sonra birden yine içimdeki her şey karman çorman oluyor, nefes alışımı işitiyorum ve yürüyüşümü gözlemliyorum, kesik kesik nefes alıp kesik kesik nefes veriyorum, çok kısa adımlar atıyorum. Ya çok derin nefes alıyor ya çok derin nefes veriyorum veya çok hızlı yahut çok yavaş yürüyorum. Kafam kıpırdamıyor, halbuki kıpırdaması lazımdı. Yürürken düşünüyorum: dur, otur, yat... Barakada hemen yatıp uzanıyorum, uzanmaya *çalışıyorum*, ama başaramıyorum. *Vücudumu toparlıyorum*, ama uzanmıyorum, diye düşünüyorum. Kamyoncu beni gözetliyor, o sıra ben şunları düşünüyorum: Bacaklarımı topluyorum, ruh krampımın sebebi olan beden krampı için başımı omuzlarıma çekiyorum. Düzenli nefes al, diye düşünüyorum yatakta, düşünüyor ve yatakta düzenli nefes almaya çalışıyorum. Aklıma bir de tamamen ihmal ettiğim yazılarım geliyor. Düzenli nefes al, diye düşünüyorum ama düzenli nefes alamıyorum, çünkü insan, sizin de bildiğiniz gibi, uygun adım yürüyeyim diye düşündüğünde uygun adım da yürüyemez ya hani. İnsanın yürüyüşünü gözlemlediğinizde bu bir hoplama zıplamadır, yolda yürümek değildir. Hava alırken

gerekli düzenliliği öğrenmemiş olmam moral bozucu. Bu âcizliği Hall Kaplıcası'nda kalarak dengelemeye çalıştım, diye düşünüyorum. Ama Hall Kaplıcası'nda kalmak bana yaramadı, diye düşünüyorum. Durumum fenalaştı. Umut edebileceğim, bunu çocukluğumdan beri hep düşünmek zorunda kaldım, fenalaşmaktan başka şey değil. Yine de Hall Kaplıcası'na gitmeye gücüm yetti, diye düşünüyorum. Bakın, kaplıcalar da tamamen saçma, diyorum kamyoncuya. Hall Kaplıcası gibi bir kaplıca tamamen faydasızdır. Evet, böyle bir kaplıcada kalmaya başladıktan hemen sonra insan felç geçirir, kaplıcaların mezarlıklarının en büyük mezarlıklar olduğu da bilinir. Oralarda sırf sağlık durumunu düzeltmek için ta uzaklardan gelmiş insanlar yatar. En küçük kaplıcaların mezarlıklarında tüm Avrupa'dan isimler var, diyorum. Saygıdeğer beyefendi, gerçekten de ben, düşünün ki şu yaşımda kaplıca şarlatanlığı oyununa geldim. Kamyoncuya diyorum ki: Kaplıcalar aldatmaca. Tedavi diye kandırırlar, bu da servete mal olacak kısa ölümcül bir süreç demektir. İnsan tedaviye sanki tuzığa doğru yol alır gibi gider, diye düşünüyorum, en büyük saçmalık da kaplıcaya gitmektir, her yıl milyonlarcası kaplıcaya gider ve bunun iyi olduğuna inandırır kendini. Gerçekten de durumum *şu an* tedaviden *öncesine* göre çok daha kötü, diye düşünüyorum, kamyoncuya diyorum ki: Beni bizzat siz geçirdiniz, ne zaman gitmiştim ben Hall Kaplıcası'na?, kamyoncu diyor ki: Yarım yıl önce. Evet, diyorum, yarım yıl önce. Hemen sonrasında kâğıt imalatçısı canına kıydı. Hall Kaplıcası'ndan *önce*, diyorum kamyoncuya, pekâlâ da bütün bir öğleden öncesi ve bütün bir öğleden sonrası düzenli nefes alabiliyor, demek ki bir karar yürüyebiliyordum, ama bu kadar yürümek gözüme çok az göründü, ben de Hall Kaplıcası'na gittim, Hall Kaplıcası'ndan *önce* henüz, hakikaten çakıllığa giriyordum, hakikaten sıcağın altında, hakikaten şiddetli soğukta. Hall Kaplıcası'ndan *önce* çürük çama kadar gitmek benim için en kolay şey, en büyük zevkti, halbuki Hall Kaplıcası'ndan *sonra* çürük çama hiç ulaşamadım, kaldı ki çakıllığa gireyim, watten oynamaya gideyim, diyorum. Gerçekten de Hall Kaplıcası'ndan *önce*, Hall Kaplıcası'ndan *sonra* Hall Kaplıcası'ndan *önceye* göre çürük çama daha hızlı, çakıllığa daha hızlı, watten oynamaya

daha hızlı varacağımı zannediyordum. Gerçek şu ki artık çürük çama kadar bile gidemiyorum. Artık watten oynamaya gidemiyorum. Bunun suçu müntehirin değil. Watten oynamaya ben gidemiyorum. Barakayla çürük çam arasındaki mesafe buna nazaran gülünç kalır. Fakat elbette, diyorum, olağanüstü zahmeti, bu olağanüstüden öte zahmeti büyütürsem, kendimden sadece kendime karşı tek bir defa kayıtsız kalırsam vs., diyorum, tekrar çürük çama gidebilseydim, bir daha watten oynamaya gitmezdim. Yok, bir daha watten oynamak yok, diyorum. Saygıdeğer beyefendi, sık sık şu izlenime kapılıyorum: Birdenbire yine watten oynamaya gitmişim. Kamyoncu gittikçe kısalan aralıklarla gelip neden artık watten oynamaya gitmediğimi soruyor. Bugün geldi, daha giyinmemiştim bile, diye düşünüyorum. Daha kahvaltı etmemişken, bir de bakıyorum, kamyoncu gelmiş. *Commo-tio cerebri*,* diyorum birden, *contusio cerebri*, *compressio cerebri*.** Elbette her şey hafifletici sebeptir, diyorum. İnsanlar her şeyi hafifletici sebep diye gösterebilir, diyorum. Kamyoncu acaba bir şey içmek ister mi? diye soruyorum. Yok, hiçbir şey, diyor o da. O zavallı iblisler mahkemede kendilerinin fakir, zenginlerin de zengin olduklarını söyleyebilirler. Hepsi aynı hakla. Ömür boyu ahmak olmuş ahmaklar misali. Bazıları ömürleri boyunca *mağdur* olduklarını söyler, bazıları da ömürleri boyunca *imtiyazlı* olduklarını. Her şey hafifletici sebeptir. Bazıları bütün dünyayı gördüklerini, bazıları da hiçbir şey görmediklerini. Bazıları yüksekokul tahsili olduğunu, bazıları da hiç tahsilleri olmadığını. Filozof, filozof olduğunu, tıpkı kasabın da kasap olduğunu söylemesi gibi. Tüm bu insanların hep bir mazereti vardır. Her varlık hafifletici sebeptir, saygıdeğer beyefendi. Her mahkemede, her nefis mahkemesinde. O an kalktım, kamyoncu da ayağa kalktı, kışlık pelerini içinde gözüme daha da küçük görünüyordu, adeta ürkmüş gibi kafası titriyordu, adam tamamen ani kalkışım onu büsbütün şaşırtmış, onu harekete geçirmiş gibi bir izlenim uyandırıyordu, anneannemle dedemi tasvir eden resme doğru gidip onu düzelttim, çünkü kamyoncunun karşısında oturduğum süre boyunca yamuk duran resim dikkatimi dağıt-

* Beyin sarsıntısı. (ç. n.).

** Beyin yaralanması, beyin sıkışması. (ç. n.).

muştı, yamuk duran resimler dikkatimi dağıtır, böyle yamuk duran bir resim gördüm mü, dikkatim dağılır ve resmi kendim düzeltene kadar da rahat etmem; resmi düzeltip dedim ki: Şu yamuk duran resimler korkunç!, bunun üzerine tekrar oturdum, kamyoncu da tekrar oturdu. Düşünebiliyor musunuz, saygıdeğer beyefendi, duvarda yamuk duran resimler beni çıldırtabiliyor, bütün günümü mahvedebiliyor? Tamam, dedim kamyoncu ya, artık yine düzgün duruyor. Resim nasıl oldu da kaydı? İnsanlar sorar, diye düşünüyorum, barakanızın içi nasıl?, sonra da barakaya girip oturur ve beni gözetlerler, diye düşünüyorum. Kamyoncu beni gözetliyor. İçini sürekli sıkan, diye düşünüyorum, çocuk sahibi olmama durumu. İnsanlar barakaya girip önce barakayı kirletirler, sonra beni kirletirler, insanlar pis gözleriyle her şeyi kirletirler, diye düşünüyorum. Soru sorduklarında tuzak kurarlar, sormadıklarında tuzak. Ama cevap verdiğimizde de tuzak kurarlar, cevap verince tuzağa düşmüş olurum. İnsanlar bana sorarlar ve muazzam önemli bir meselede beni tuzağa düşürmüşlerdir bile. Ama insanlar işi hep onları içeri almama kadar vardırır. İnsanları içeri buyur etmem gerektiğini düşünürüm, onlara kapıyı açarım, bir de oturmalarını söylerim. Koltuğa oturun, derim. Onlar orada otururken, benimle yiyip içerler ve tuzak kurarlar. Tuzakçılar, diye düşünüyorum. Nasıl, neyle ve ne sayede geçindiğimi vs. öğrenmek istiyorlar, bunun nasıl olduğunu, bekâr vs., *en yakınım* olan insanın kim ve nasıl olduğunu vs., ne cevap versek, bir, tuzağımız kurulmuştur, hiç cevap vermesem de, içine düştüğüm, düşmek zorunda olduğum tuzağım kurulmuştur. Sayısız tuzak, sussak da. İnsanlar bizi, onları davet ettiğimizde, koltuğumuza yerleştiklerinde, kendi uçurumumuza yuvarlarlar. Aklımızı eski zamanlara doğru çelerler, önümüze çocukluğumuzu, gençliğimizi, yaşlılığımızı ve saire koyarlar da bizi hanidir kurtulduğumuzu sandığımız yerlere yuvarlarlar. İnsanlar aklımızı her şeyden evvel eski zamanlara doğru çelerler. Duygularla yaşarlar bize. İnsanlar bizi, beni yok etmek için aynı benim barakama geldikleri gibi evimize gelirler. Her halükârda bizi gülünç duruma sokmak için, tıpkı kamyoncunun son tahlilde sırf beni gülünç duruma sokmak için barakama gelmesi gibi. Kapıyı çalıp ölümcül bir alçaklık

halinde meraklarını kafamıza geçirirler. İnsanlar zararsızlık timsali olarak içeri girip bizi aniden korkunç maddilikleriyle bunaltırlar, diye düşünüyorum. İnsanlar bize sudan bir şey sorarlar dikkatimizi bu sudan şeye yöneltmek için ve aynı anda, arkasında kirlilerimizin olduğu perdeyi yırtıp açarlar. Ölüm şah damarımızda, sanıyorum, diyorum kamyoncuya, *buyurun* diyorum ama ölüm kapıyı açmıyor. Bıkana kadar yaşamış olmak, şimdi bunu söylemem lazım, diye düşünüyorum. Sahiden de o kadar dolu dolu yaşadım ki aklıma gelse, her gün midem buluyor. Hesap yapabilirim, diyorum, iyi bir tüccar kadar iyi hesap yapabilirim ama hep hesapla bir şeye ulaşılmayacak sınıra kadar. Sık sık onların, insanların yanına otururum, saygıdeğer beyefendi ve bu insanların diliyle konuşurum, bu insanlarla aynı şeyleri yedim, aynı şeyleri içtim, aynı şekilde acıttım, susadım, aynı meraklarım oldu vs, fakat beynim *başka*. Tecritte *olmam* lazım. İnsanın benim gibi biri olarak olduğu her şeyden vazgeçip kalabalığa karışabileceğine inanmak çok abes. Kalabalık çok geçmeden bu saçmalığı görüp kişiyi yok eder ya da her halükârda kişiyi yok etmeye çabalar. Kalabalık kendini ona yüzde yüz teslim etmiş bir insanı yabancı bir cisimmiş gibi acımadan dışarı atar. Kalabalığı iştince kalabalığa ait olmuyorum, kendimi iştince, *kendime ait oluyorum*. Kalabalık beni dışarı attığından, benim için hâlâ cazipken kendi içimde bir ölüm aramaktan başka şansım yok. Çünkü bu caziplik de sınırlı. Ya sonra? Ölüm benim için sadece kalabalığın yerine geçiyor. Söylenen her şey yalan, hakikat bu, saygıdeğer beyefendi, bu lakırdı müebbet zindanı-mızdır. Zaman zaman kendime ciddiyetle diyorum ki, her şey yalnızlıkla, yalnızlaşmayla, kendimle bir aldatmaca sadece. Hakikatten yalana, yalandan da hakikate varıyorum, kendimden alçalmaya varmam gibi. Amacın, diyorum kamyoncuya, ne olduğunu sormaktan çoktan vazgeçtim, çünkü baştan beridir biliyordum ki bu sorgular ancak çaresizliğe, belli şartlarda da alçaltıcı bir *daimi* çılgınlığa çıkar. Daima sormak daimi çılgınlık demektir. Bu gece hiç uyumadım, diyorum kamyoncuya, uyanık halde yattım sürekli, uyanık olmaktan zevk alıyordum, bu uyanık olma hali başka zamanlardaki gibi bana elem verici bir hal değildi, aksine, öylece yatıyordum, diye düşünüyordum, sakın

sakin nefes alıyordum, ara sırayataakta doğruluyor, sonra yine boylu boyunca uzanmak için derin bir nefes alıyordum. Vücudumda ani ve tekinsiz bir sükûnet tespit ediyordum, tekinsiz çünkü bana tamamen normal görünüyor, elbiselerimi çıkartıp yatağıma girdiğim an ortaya çıkan; hastalığının esamisi okunmuyor, atar ve toplar damarlarım boyunca sükûnet akıyordu, çok geçmeden vücudum bu sükûnetten ibaret oldu, muhtemelen son zamanlarda vücudumun dayanılmazın sınırlarına dayanan sükûnetsizliğinin sonucudur bu, fakat sadece vücudum değil, beynim bile tam manasıyla sükûnetti, istediğimi düşünebiliyordum, misal, *anşefalit*'i düşünüyordum, en saçma şeyleri düşünebiliyordum, sanki birden en saçma şey bile düzene giriyor, yani düşünülebiliyordu, tarihçemin erken döneminde bir defa olsun muziplikle ve tabii olarak mahvettiğim her şey. Nesneler. Çevre. Sakin sakin nefes alıyor, sakin sakin düşünüyordum. Her şeyin iç yüzü anlaşılıyordu. Her şey mantıktı. Çıt yok, rahatsız edecek hiçbir şey. Bildiğiniz gibi, diyorum kamyoncuya, baraka gece boyu gürültüyle doludur. Tam da ben tabii seslere sıklıkla felaket şekilde tepki veririm, saygıdeğer beyefendi. Pencere açıkken bile tek ses işitmem. Ama duruma göre tam da *cansızlık* halindeki bu büsbütün sessizlik benim için ölümcül olabilirdi, diye düşünüyorum. Ama bu akşam hiç korkmadım, belki de korkmadığımdan her şey benim gibi sakindi. Sakindim, diye düşünüyorum, halbuki normalde sükûnetsizliğimden başka hiçbir şey düşünmem ve bu yüzden sükûnetsiz olurum. Uykuya dalabilmek için yüzlerce metottan birini uygulamam. Saygıdeğer beyefendi, bu durumdan belki haberiniz yoktur: Uykuya dalamazsınız, çünkü uykuya dalmak istiyorsunuzdur, çünkü uykuya dalmak istediğinizin farkındasınızdır vs. Ben uyumak isterken önce beynim uykuya karşıdır, sonra da vücudum uykuya karşıdır, halbuki ben uyumak isterim vs. Zihin saflığı benim için artık mümkün olmadığından beden saflığı da benim için artık mümkün değildir. Muhtemelen beynimle vücudum mümkün olan en büyük yoğunlukla ebediyen ve ısrarla tabiatın eline teslim olmuştur da bu yüzden gittikçe büyüyen zorluklar baş gösterir, her şey komplikasyondur. Çoğu insan beyinle bedeni kolaylıkla birbirinden ayırır, bir beyinlerini dev-

redışı bırakırlar, bir bedenlerini ve böylece her zaman sırf kendi başlarına ve her şart altında tamamen *normal* bir yaşam sürerler. Bunu yapabilmem için gerekli şartlar uzun zamandır yok. Bu akşam, diye düşünüyorum, kamyoncuğu gözetlerken, uykuya dalmayı hiç düşünmüyordum, aksine, mümkün merteye uyanık kalmak istiyordum, çünkü başka zamanlar uyanık yatarken gözüme tekinsizlik olarak görünen şeyler birden akla gelebilecek her sebepten ötürü sükûnet olmuştu, salt sükûnet ve daimi bir sükûnetsizlik içinde var olduğumdan, tahmin edebileceğiniz gibi o ani sükûneti hoş buluyordum. Birden her şey kolaylaşmıştı. Böylece uzun zaman belli bir yöne doğru yürümeye devam etmem mümkün oldu, gerçekten de tahmin edebileceğiniz gibi bir şahıs olarak, gerçek bir yön olamayacak bir yöne doğru. Düşünüyordum ki: Her şey kainatın adı bir sadeleştirme. Sonsuzluğa gidiyor, sağ salım kalıyorsun, diye düşündüm. Kendimi galiba, diyorum, aniden kendim için de, kamyoncuğa, büsbütün işsiz durarak, yani mümkün olan en yüksek konsantrasyonla hırpaladım. Kamyoncu beni anlamıyordu. Her şey açıklanabilir, diyorum ona, ama sonucu belirleyici anda hiçbir şey açıklanamaz. Kendimi, diye düşünüyorum kamyoncu susarken, henüz böylesi bir hissin normal olduğu yaşta olmasam da, yapayalnız hissediyorum, diye düşünüyorum, çünkü vaktinde etrafıma sadece duygudaşım değil, zihindaşım da olan kimseleri, benim gibi hissetmek zorunda kalmadan benim gibi düşünen, benim gibi hakikatten çok ihtimal dışı olana merak duyan, bunun yanı sıra müziğe, sanata, fantastik olana da merak duyan kişileri toplamayı göz ardı ettim. Bizim burada, diyorum kamyoncuğa, sanatçımız, ressamımız vesaire eksik, hokkabazımız bile yok!, diye bağıriyorum, kamyoncuysa bununla kastedileni elbette anlamıyor. Böylece, saygıdeğer beyefendi, zamanla sadece buradaki işçilere, neredeyse otuz yıldır aralarında yaşadığım fabrikaya giden yüzlerce kişiye konsantre oldum. Bugün, olduğumdan daha yaşlıyım ve aklım sayesinde her şeye sahip olduğumu sanırken aslında tek bir kimsem bile yok. Kâğıt işçileri son tahlilde benim için tabiatıyla anlayışsız bir maiyet. Siller gibi biri, diyorum o an kamyoncuğa, böyle tamamen içine kapalı biri gerekliydi, zaruriydi, watten söz konusu olunca her birimiz böyle gerek-

li, zaruri kimseleriz. Hancının karısı da, watten ile alakalı her şey de. Artık watten oynamaya gitmiyorum demek elbette kolay, ama artık neden watten oynamaya gitmediğimi açıklamak imkânsız. İkimiz de artık neden watten oynamaya gitmediğimi bilmiyoruz, tabiatıyla Siller felaketinden ötürü artık gitmiyoruz, diyorum, ama Siller felaketinden tamamen bağımsız olarak da artık watten oynamaya gitmiyorum. Sebep ve sonuç benim olduğu gibi sizin de malumunuz, yine de benden sürekli açıklama istemekten vazgeçmiyorsunuz, diyorum, öte yandan, anladığım kadarıyla, benden hep isteyeceğiniz o açıklamayı –çünkü sizi tanırım, böyle bir mizacınız var– size veremeyeceğim. Herkesin her şeyde hakkının olması, diyorum kamyoncuya, bu hakkı da talep etmek zorunda olmaları bununla alakalıdır, herkesin her şeyde, anlıyor musunuz, ne söylediğimi işitiyorsanız onu kastediyorum. O an oturmak benim için dayanılmaz oldu, kalktım, kamyoncu da kalktı. Üşümediğim halde, herhalde kamyoncunun da üzerinde olduğundan, sırtıma kışlık pelerinimi geçirdim, lastik botlarımı giyip barakadan çıktım. *Yürüyelim!* dedim, *yürüyelim!*, kamyoncu yürüyemediğimi gözlemliyordu. Sadece barakanın etrafında! dedim. Sadece bir defa barakanın etrafında, diyorum. Kamyoncu çok yakınımıdadır, ona diyorum ki: Mesafeyi korusanıza! Kamyoncu diyor ki: Her yerde ağaçlar ölüyor! Sonra da yılın bu zamanı barakadan görünmeyen çürük çamın olduğu tarafı işaret ediyor. Sanki kendime tekrardan göstermek niyetiyleymiş gibi kamyoncuya ayakkabılarımı gösteriyorum. Şuraya, diyorum, büyük bir toka taktırdım, görüyor musunuz, şu büyük tokayı, mevcut en büyük tokayı, bu kadar büyük toka yok, diye iddia etti ayakkabıcı ama rahat vermedim, o da olmasını istediğim büyüklükte bir toka arayıp buldu. Ayakkabıcı başta şehre gitmekten kaçındı, ama sonra ben onu zorladım, şehirde, dedim ayakkabıcıya, diyorum kamyoncuya, büyük ihtimal, istediğim büyüklükte toka vardır, ayakkabıcı da şehre gitti ve sahiden de bu tokayı buldu. Bütün ayakkabıların tokaları çok küçük, saygıdeğer beyefendi. Kamyoncuya dedim ki: Karanlıkta, giyinirken ve üstümü giyinirken hava hep karanlıktır, giyinirken veya soyunurken barakanın içi karanlıktır, görüyorsunuz, günün ortasında bile baraka ne karanlık!, küçük tokaları

dahi görmüyorum. Bir sinir nöbeti bütün vücudumu sarsıyor, diyorum kamyoncuya, çözüp bağlayabilmek için ayakkabılarımdaki tokaları *ararken*. İnsanların bugün ayakkabılarında olan küçük tokaları bulamayacak kadar yaşlandım bile. Öyleyse getirin daha iri tokaları, dedim ayakkabıcıya, o da şehre gitti ve bu iri tokaları buldu, ben de bütün ayakkabılarıma bu iri tokaları taktırdım. Tabii, bu küçük saçma tokaları imal edince sanayi kâra geçiyor. Bu iri tokaların maliyeti tabii daha yüksek. Sanayi yapabildiği yerde kâra geçer. Küçük tokalar büyüklerden daha ucuza mal oluyor, diyorum. Sanayi özellikle de bağcıkla tokalardan kâra geçiyor. Bugün her ayakkabıda insanın bulamadığı bu küçük gülünç tokalardan var, insan eğilmeden bu küçük gülünç tokaları bulamıyor. Bu büyük tokayı ise *hemen* açıp kaparsınız, tamamen kör olmuş gibi büsbütün, ta ayakuçlarına kadar eğilmek zorunda kalmadan. Hepsinin ayakkabılarında bu küçük tokalardan olduğu için, diyorum kamyoncuya, insanlar ayakkabılarını giyene kadar çok vakit geçiyor. Bu büyük tokayı ise, diyorum, bakın!, diyorum ayakkabıcıya, *hemen* kapıyorum, *hemen* açıp kapıyorum, tek bir el hareketi, kafamı yere eğmek zorunda kalmadan, ve toka kapandı bile. Sahiden de son zamanlarda bana her şey çok küçük geliyor, sebebi miyobumun ilerlemesi, günden güne uzağı daha kötü görüyorum. İnsanlar bunu istismar ediyor, tabii. Miyop istismar edilir. A, miyop!, derler, derken insan dalavere niyetlerinin kurbanı olur bile. Miyop!, dersiniz kendinize, derken bir yığın para kaybetmişsinizdir. Sanayi bugün her şeyi ufacık imal ediyor, diyorum kamyoncuya, her şeyi kısacık ve daracık yapıyor, kalitesi de en kötüsünden. Aslında insanlar dalavereden ibaret kıyafetlerle dolaşıyorlar, çünkü kıyafetleri kısacık, daracık, çok kötü. Ama insanlar çoktandır kaliteden de anlamaz oldular. Dayanıklılıktan. Birinci sınıflıktan. Dokunduğun her şey kısa zamanda dağılıp gidiyor. Ama sanayinin kafasında piyasaya, kısa zamanda kıymeti kaybolan maddeler atmaktan başka şey yok. İnsan gömlek giyiyor, diyorum, gömlek yırtılıyor, pantolon giyiyor, o yırtılıyor, kafasına şapka takıyor, şapka yırtılıyor. İstedikini giyebilirsin, kısacık zamanda yırtılıyor, yıkadın mı, çekiyor vs. Yeni ayakkabı bağcıklarını çeken kopuyor, tokaları kapatsan, parça parça oluyor, yeni man-

tonla eğilsen, yırtılıyor, her şey yırtılıyor, kırılıyor, parça parça oluyor, işte ilerleme. Bugün satılan kapı kollarını düşünün, yeter, diyorum kamyoncuya, bir kapıyı açıyorsun, derken kolu elinde kalıyor, her şey utanç verici vs. Pencere kolunu çeviriyorsun, pencere kafana düşüyor, bir kova su kaldırıyorsun, sapı elinde kalıyor. Kamyoncuya kızkardeşimin gözlüğü hikâyesini de anlattım. Kamyoncuya diyorum ki: Ölmeden bir yıl önce kız kardeşim şehre, gözlükçüye gitti, yeni bir gözlük için. İnsanın yeni bir gözlük isteyince gitmesi gereken bu zahmetli yollar, diyorum. Sıradan bir gözlük edinmek için kardeşim iki defa, üç defa, dört defa şehre gidiyor, çünkü gözlükçünün sadece bir defa değil, üç defa, dört defa, hatta beş defa gözlerini muayene etmesi gerekiyor. Nihayet kardeşim, hatırlarsınız, o küçük, nazik, benim gibi miyop olan kadın, gözlüğünü alıyor, eve geliyor, gözlüğü göstermek için odama giriyor, ben yazı masamda oturmuş, Forster'in *Dünya Seyahati*'ni okuyorum, rahatsız edilmek istemiyorum, diyorum, Forster okuyorum, Forster, duyuyor musun!, diyorum, görmüyor musun, Forster okuyorum?, diye soruyorum, kardeşimse laf dinlemiyor, odaya girip odanın ortasında dikiliyor, ben de onu dışarı atacak değilim ya; daima emirlerimi dikkate alan kardeşimin neden tam da beni rahat bırakması, beni Forster'la baş başa bırakması emrini *hiç* saydığını bilmiyorum, bir de baktım, nedeni: yeni gözlüğünü takmış. Demin şehirden geldiğini söylüyordu, gözlüğün hazır olduğunu, yeni gözlüğünü taktığını, nihayet yeni gözlüğün hazır olduğunu, gerçekten!, diyorum, yeni gözlüğü, en kısa mesafeden bile yeniden her şeyi görebiliyormuş, gözlükçünün dediğine göre yeni gözlüğü okuma gözlüğü olmasa da, yakın gözlüğüymüş, en yakından olmasa da bir metre mesafeden, hatta yarım metre mesafeden bile her şeyi görebiliyormuş. Nihayet geldi gözlük! diye tekrarlıyor, sekiz hafta gözlüğü bekleyip bu gözlük yüzünden neredeyse on defa şehre gitmek zorunda kalması, gözlükçünün onunla eğlenmiş olması umurunda değilmiş, gözlükçüler insanla hep eğlenirler, artık gözlüğü varmış, gözlüğü iyi, iyi ve güzelmüş de, bana gözlüğünü göstermek istiyor, gözlüğü çıkarıyor, ben de gözlüğü tekrar takmasını söylüyorum, o da gözlüğü tekrar takıyor, derken gözlük dağılıyor. Yedi sekiz parçaya ayrılıyor gözlük. İşte, diyorum kamyoncuya, her

şey bu gözlük gibi. Sanayi her şeyi göz için ve kitlelerin kötü zevki için yapıyor, anlıyor musunuz! Hem, görüyor musunuz, ayakkabılarımdaki tokalar da, iki üç defa açıp kapadıktan sonra koptu, bu yüzden yeni toka yaptırdım. Ayakkabıcı gibi birine ayakkabılarıma yeni tokalar taktırmak kolay değildi, diyorum. Elbette kendime sık sık, acaba bu tokalar çok büyük değil mi, daha küçük tokalar, yetmez miydi, diye soruyorum, eski tokalardan büyükleri, ama yenileri kadar büyükleri değil, yarısı kadar büyük tokalar, diyorum. Ama insanlara aldırış etmem, insanların ne düşündüğü beni ilgilendirmez, hiç ilgilendirmedir, tokalarım hakkında istediklerini düşünsünler. Sahiden, bu tokaları deri ayakkabılara perçinlemek daha kolay, çok daha zor olanı bu tokaları lastik botlara perçinlemek. Bilirsiniz, lastik botlarla gezmeyi tercih ederim. Lastik botlarla dolaşmayı yeğlediğim maldur. Beni nicedir lastik botlarla tanırılar. Lastik botlar en avantajlısı. Öte yandan ayaklarımı mahvediyorum. Bu lastik botlar fena terletiyor, diyorum. Ama benim yaşımda ve benim durumumda ha lastik botla gezmişim ha deri ayakkabıyla, bir, her halükârda lastik botlarla dolaşmayı yeğlerim. Mutlak bir kayıtsızlık halindeyim, diyorum kamyoncuya. Gerçekten de, hepsini hediye edeceğim düzinelerce çift ayakkabım var daha. *Ayakkabılarımı henüz hediye etmiyorum*, ama günün birinde bütün ayakkabılarımı hediye edeceğim. Her fırsatta kendime bir çift ayakkabı satın aldım. Nereye gitsem önce bir ayakkabı mağazasına girip ayakkabı denedim, düzinelerce çift denedim, denedim, denedim, diyorum, ve her seferinde bir çift ayakkabı satın aldım. Kendime Paris'te ayakkabı aldım, Londra'da, Krakov'da, Varşova'da, Oslo'da, diyorum. Kanada'da kendime bir çift Kanada çizmesi aldım. Gençliğimde çok seyahat ettiğim için, çaresizlikten, diye düşünüyorum, hayattan bezmişlikten, diyorum kamyoncuya, elbette en değişik ayakkabalardan var bende, bütün ayakkabılarım çok farklı işçiliğe, en iyi deriye sahip, diyorum, en zarif iç astara. Bugün bile ayakkabılarımın bakımını Slovak yağıyla yaparım, diyorum. Ayakkabılarımı yağlarım ama bir daha giymem. Çünkü artık sadece lastik bot giyiyorum. Kirlenince de ayakkabıları çeşmeye tutarım, diyorum. Ayakkabılarımı yağlamak bana hep çok büyük zevk vermiştir, diyorum. Kaç kez günün yarısını

ayakkabılarımı yağlamakla geçirmiştir. Düşünüyorum da: Kapının önünde dikilip ayakkabılarımı temizlerim. Ama muhtemelen ömrümün sonuna dek bir daha asla bir çift deri ayakkabı giymeyeceğim, diyorum, zira artık sadece lastik botlarla dolanıyorum. Yıllardır böyle lastik botlarla dolaşıyorum da utanmıyorum, çekinmiyorum. Cenazelere de lastik botlarla gidiyorum, hatta son zamanlarda lastik çizmelerle. Yaz kış lastik bot, lastik çizme. Deri ayakkabı anakronik, diye düşünüyorum. Elbette kendime neden deri ayakkabılara da büyük tokalardan taktırdım, diye soruyorum, çünkü büyük ihtimalle bir daha asla deri ayakkabı giymeyeceğim. Ama tabii, diye düşünüyorum, ölümünden sonra insanlar deri ayakkabılarımı giyebilir ve bu insanlar bu büyük tokaları büyük bir nimet olarak görecektir, diye düşünüyorum. Elbette, diyorum kamyoncuya, belki ölümünden sonra biri barakada yaşar, burada var olur, burada, karanlıkta var olur da ona bıraktığım ayakkabılardaki büyük tokaları büyük bir nimet olarak görür. Bakın, diyorum, toka ne de kolay açılıyor, kamyoncu kafa sallıyor, ben de diyorum ki: Bakın, toka hemenecik de kapanıveriyor, toka kapandıktan sonra kamyoncu kafa sallıyor. Başka hiçbir toka bu kadar çabuk açılıp bu kadar çabuk kapanmaz, diyorum. Ayakkabıcıyı bu büyük tokaların gerekliliğine inandırmak, diyorum, bana çok büyük zahmete ve diplomasiye mal oldu. İsterse deli olduğumu düşünmüş olsun, şimdi *ayakkabılarındaki büyük tokaları* gururla anlatıyor. Peki, diyorum kamyoncuya, barakaya dönelim. Kamyoncu tek bir an bile vedalaşmayı, beni yalnız bırakmayı düşünmedi. Dışarıda yine en sağlam adamı hasta edecek o felaket hava var, diyorum. Kamyoncu tekrar oturmuştur koltuğuna. Ben onu gözetliyorum. O beni gözetliyor. Birden seyyahı ve seyyahın hikâyesini anlatmaya başlıyor.

Seyyah

Dün gece on bire doğru, diye anlatmaya başladı kamyoncu, hancıyı da şaşırtacak şekilde, iki ay önce kâğıt imalatçısı Siller'i çakıllıktaki bir ağaçta bulan seyyah hana girmiş. Seyyah tek keli-

me etmeden ve hancının engeliyle de karşılaşmadan, kamyon-
cunun bütün ekim ayı ve kasımın yarısı boyunca tek kişinin
oturduğunu görmediği watten masasına oturmuş. Kâğıt imalat-
çısının gidişiyle meydana gelen durum, onu tanıyan ve onunla
ufak da olsa irtibatı bulunan herkesin yaşadığı sarsıntı seyyahın
anlatışıyla birden tekrar bütün acayıplığıyla kamyoncunun aklı-
na gelmiş. Daha watten masasına oturur oturmaz bira, ekmek,
sucuklu salatayla tuz sipariş eden ve zavallı Siller'den, o münte-
hiri bulduğu şartlardan bahsetmeye başlayan seyyah, incelik
bilmez haliyle de tabii ve çok büyük bir pervasızlıkla, gerçekten
de dehşet verici şekilde konuşmuş bunun hakkında. Kamyoncu
dedi ki, o saatte henüz handa olan kâğıt işçileri sessiz sessiz ve
duruma uygun bunaltıcı bir ruh halinin kokusunu alarak böyle-
si boğucu bir akşamda henüz ellerinde bulunan imkânlarla zor
zahmet handa daha uzun kalmaya, ısınan biralarını rahat rahat
bitirmeye, şüphesiz onlara azap eden bu geceyi akşamı uzatarak
kısaltmaya çalışıyorlarsa da artık, onları hayrete düşürerek,
kendilerine o akşam birden, hepsinin henüz kâğıt imalatçısı
Siller'in intiharının doğrudan etkisi altında, seyyahın ise tabia-
tıyla, en zararlı biçimde kendisini sıkıştıran sorularıyla ensesine
çökmüş jandarmaların baskısı altında bulunduğu *iki ay öncesine
göre bambaşka suretle* kâğıt imalatçısı Siller'in sonunun hikâyesini
bütün ayrıntılarıyla anlatan seyyaha yöneltilmişlerdi bütün dik-
katlerini, seyyahın iddiasına göre şimdi, iki ay sonra, onca hissi
ve akli mesafeden sonra bütün hakikat buydu. Çarşamba günü,
dedim, hepimiz watten oynamaya gittik, watten oynamaya gi-
demeden. Lodosun ölçüsüzlüğü, dedim. Watten oynamaya git-
mek için ormana herkes başka yönden girdi. Biliyorsunuz ki,
dedim kamyoncuya, ben ormanda dört saat yolumu kaybettim,
dört saat!, *siz iki saat, bense dört saat!* Her seferinde de çakıllığın
kenarından geçmişim. Öğretmen de yönünü kaybetmiş, diyo-
rum. Artık bildiğimiz kadarıyla kâğıt imalatçısı Siller de yönünü
kaybetmiş, siz de yolunuzu kaybettiğinizi, *tamamen* kaybettiği-
nizi, diyorum kamyoncuya, kendiniz öne sürdünüz, diyorum.
Kamyoncunun sağlıklı bünyesi ve bu sağlıklı bünyeden kaynak-
lanan yön duygusu onu, kamyoncuyu, yönünü tamamen kay-
betmekten alıkoymuş. O felaket çarşambayı, diyorum, en ufak

zarar görmeden atlatan tek kişi sizsiniz, zira ormanda sağa sola koşturmak zorunda kaldığınız o *iki* saat *benim* ormanda yolumu kaybettiğim *dört* saat yanında hiçbir şey değil. Öğretmen, diyorum, kafasını vurup üstelik bir de su birikintisine düşmüş, bildiğiniz gibi karısı öğretmeni ancak sabahleyin, yarı donmuş halde, evin kapısının altında bulmuş, diyorum. Kâğıt imalatçısı da kendini astı. Hepimiz watten oynamaya gittik, hepimiz de neredeyse hayatımızdan oluyorduk. Kâğıt imalatçısı kendini astı. Ben öğretmenin intiharını, diyorum kamyoncuya, kâğıt imalatçısının intiharından daha mümkün görürdüm, hep intiharla ilişkilendirdiğim insan *öğretmendi*, Siller değil. Fakat tabiat, saygıdeğer beyefendi, bu daima unutuluyor, baştan başa felsefidir ve *en mutsuz* insanlar olduklarını farz ettiğimiz, tehlikede en sık bulunan karakterler, *tehlikedeki karakterler* halinde olsa da, büyük ve en büyük zorluklardan hep galip çıkmışlardır. Ama ben öğretmenin hayatı hakkında ne kadar çok şey biliyorsam Siller'in hayatı hakkında o kadar az şey biliyorum, diyorum kamyoncuya. Bu adamı çok iyi tanırım, kâğıt imalatçısının hayatı hakkında hep düşünmüşümdür, diyorum, halbuki kâğıt imalatçısı gerçekte, artık bildiğim kadarıyla, herkesin arasında en az tanıdığım kimseymiş. Kâğıt imalatçısını çok iyi tanıdığımı düşünme, hem de daima *elimde olmadan* bunu düşünme imkânından ötürü kâğıt imalatçısıyla meşgul olmak zorunda kalmadım. Zihnimin kâğıt imalatçısıyla meşgul olmasından galiba hep korktum. Kâğıt imalatçısı Siller'i gerçi her zaman *gözlemledim*, diyorum, hatta *beynimle beynini* gözlemledim, ama hiçbir zaman gerçekten Siller'le *meşgul* olmadım, halbuki, ihtimal, onlarca yıl, *öğretmenle* etraflıca meşgul oldum. Gerçekte öğretmeni tüm bilinçsizliği içinde *tetkik ettim*, *iç yüzünü gördüm ve tetkik ettim*, sanki bir insanın ayıbına girer gibi onun içine girdim zorla. Bu silik insanlarda, bu gülünç insanlarda, saygıdeğer beyefendi, sanki bir insanın ayıbına girer gibi! Sık sık iddia ederiz, özellikle kendimizi, bununla kendimizi kendimiz karşısında sorumlu kılarız, bir meseleyi bildiğimizi, baştan başa bildiğimizi, yani bitirdiğimizi iddia ederiz, sırf bu meseleyle (bu insanla) meşgul olmamak için, çünkü bu meşguliyetin utancından korkarız ve kendimize güvenimiz kalmaz, saygıdeğer beyefendi, çünkü

ölümcül bir yük olarak düşünmemiz gereken, bu meseleyle (bu insanla!) meşgul olmamıza yol açan bu yükü, çünkü kendimizi küçümseriz, yükten korkarız. Hiçbir şey şüphesiz değildir, saygıdeğer beyefendi. Tekrar watten oynamaya gitsem, diyorum kamyoncuya, bütün bunlar temel bir muziplikten başka, aslında, az çok çılgınlıktan başka şey olmayan zavallılıktan başka şey olmayan üzüntüden başka şey olmazdı. Oynarken en yüksek bir konsantrasyon halinde oluruz. Watten. Tiyatroda, saygıdeğer beyefendi, imkânsız olan bile eğlence konusu, tekinsiz olan da ihtimal dışı olarak bir araştırma konusudur, ima edilince her şey böyle. İnsan sanır ki filozof, nesnesinin yani felsefenin üstesinden gelebilir, oysa onun, nesnesinden hiç haberi yoktur. Ama aslında hiçbirimiz nesneler hakkında bir şey bilmeyiz. Tabiat bir kimseden önce davranınca, diyorum kamyoncuya, kamyoncunun söylediğini anlamayacağını bilmeme rağmen, kalkıp da kamyoncuya diyorum bunu: Tabiat bir kimseden önce davranınca, bu esrarlı çarşambada Siller'i (veya başka bir insanı!), bu onun için tabii olduğundan, itaatkâr dünyadan çıkarınca, inandığımız şekliyle gizli bir tabiat birini bitirince, bitirmek zorunda olunca, göz açıp kapayana dek canlı birini ölü birine dönüştürünce, ki bu bir şey ifade etmez, diyorum, şu sorulmamalı: *Neden kendi suniliğiyle değil?* Ben diyorum ki: Sık sık sandım ki, *aa, işte bir ilahiyatçı!*, sana her şeyi açıklayıp ömrün boyunca içini rahatlatılabilir, *aa, işte bir matematikçi!*, *aa, işte bir sanatçı!* *aa, işte kusursuz bilimsel bir tabiat!*, ve gittikçe artan derecede *a, basit bir insan!*, *a, en basit insan!* Sana her şeyi açıklayıp ömrün boyunca içini rahatlatılabilir, ama son tahlilde hiçbirini bana bir şey açıklayamadı, en ufak şeyi bile açıklayamadı, hiçbirini içimi rahatlatmadı, en gülünç meselede bile rahatlatamadı, aksine, diyorum, gerçekten de zamanla gittikçe büyüyen bir huzursuzluğa kapıldım. Tabiatıyla artık kimseye hiçbir şey sormuyorum, hiç kimseye, saygıdeğer beyefendi, çünkü sahiden de insanın soru sorabileceği kimse yok, meğer ki budala olun. Kitle su gibi, diyorum kamyoncuya, içinde durduğu devasa kaba ufacık delik açman yeter, sızdırmaya başlar. *Birileri boyuna başka birisi olmak ister, saygıdeğer beyefendi, diye düşünüyorum, her şeyin başı budur, yalnızca budur.* İnsanın talihsizliğinden başka şey de çıkmaz ortaya. Bunu

sizden iyi kim bilir! Ta baştan biliriz ki, diye düşünüyorum, beynimizle düşünemez ve lisanımızla konuşamayız, yine de hep beynimizle düşünüp lisanımızla konuşuruz, ömür boyunca. Kamyoncuya diyorum ki: Birdenbire yine watten oynamaya gidebilsem bile artık watten oynamaya gitmezdim, çünkü artık biliyorum ki watten oynamak da bir şeye yaramaz. Tüm bu yıllar bana, watten oynamanın da bir şeye yaramayacağını, ancak büsbütün saçmalığa gidişi hızlandıracağını kanıtladı. İnsan isterse watten oynayabilir, diyorum ama görülecektir ki bu saçmalıktan başka yere varmaz. İnsanın bunun bir yere varmayacağını görmek için nefes alabilmesi gibi aynı. Kaç zaman watten oynandığı veya yaşandığı fark etmez. *Satranç* oyuncularını da *sahne* oyuncularını da tıpkı diğer *oyunbozanlar* gibi aynı dilemmanın içindedir. Şimdi de siz gelmiş beni kandırmak istiyorsunuz, diyorum, yine watten oynamaya gideyim diye. Artık watten oynamaya gitmeyeceğim, diyorum. Düşünüyorum da: Yok, artık gitmem. Yirmi yıl watten oynadım, saygıdeğer beyefendi, artık oynamam. Yok illa yine watten oynamak istiyorsanız, diyorum kamyoncuya, kendinize başkasını arayın, Urban'a gidin, kasapla konuşun. Aramızdaki en zayıf, zavallı Siller, diyorum. Asla aklıma gelmezdi ki böyle bir insan, böyle *düzenli* biri canına kıysın, intihar etsin. İçinde hep *güdü* olan ama intihar *niyeti* asla olmayan böyle biri. Nasıl her insanın, saygıdeğer beyefendi, varlığını öldürme güdüsü, sebebi var ama buna niyeti yoksa, bazıları niyetliyse ama gücü yoksa, bazılarının hem niyeti hem gücü var ama imkânı yoksa, öyle. En karmaşık ve en basit insanda yine de her gün en az bir defa *her şey bir* sebeptir. Zavallı Siller yirmi yıldır watten oynayamadı, diye düşünüyorum. Ama varlığı *gerekliydi*, diyorum. Rahatınız iyi mi, diye soruyorum kamyoncuya, sonra diyorum ki: Seyyah ne anlatıyor, diyordunuz? *Ben seyyahlardan nefret ederim*, diyorum. Seyyahlara karşı içimde hep çok büyük güvensizlik vardır, bana göre onlar en iğrenç insanlardır. Seyyah ne diyordu? Kamyoncu dedi ki seyyah iki ay önceki gibi dün de Lambach'tan geçip Wels'ten hana gelmiş, iki ay önceki gibi, anlaşılacağı üzere bitkin halde, iki ay önceki gibi dün de hemen birayla sucuklu salata ve tuz siparişi edip kendisinin, yani tüm varlığının tamamen bağımlı olduğu, küçük bak-

kalların satın alma rağbeti ve seyyahlar arasında korkulan satın alma *tembelliği* hakkında hancıdan (en fena insanlardan biridir bu, saygıdeğer beyefendi!) malumat alıp o zamanlar Traun Nehri'ne gittiği farz edilen kâğıt imalatçısı Siller vakası bu arada açıklığa kavuştu mu, diye bilgi almıştı. Hancı seyyaha *ikinci* bir bardak bira, sonra bir tane daha getirip yanına, watten masasına oturdu, dedi kamyoncu. Kamyoncu bana seyyahı anlatırken, saygıdeğer beyefendi, kamyoncu onu dinlemediğimi sanıyordu ama birden, kâğıtlarımı düzenliyor olmama veya kâğıtlarımı düzenliyormuş gibi yapmama rağmen pür dikkat onu dinlediğimi tespit etti ve dedi ki: Hancı seyyaha, Siller'in Traun Nehri boyunca arandığını söyledi. Herkes, muhtemelen artık kimse-nin bulamayacağı kadar uzaklara sürüklenmiştir, diye düşündü, dedi hancı seyyaha, dedi kamyoncu. Kayıp kâğıt imalatçısı hakkında konuşmak haftalardır alışkanlık olmuş, kayıp Siller hakkında konuşmayan kimse yokmuş, hem kâğıt imalatçısı sadece oralarda bir numaralı sohbet konusu değilmiş. İnsanlar birbirine rastlayınca, dedi hancı seyyaha, dedi kamyoncu, lafın sırası hemen Siller'e geliyordu. Siller'in üzerinde yalnız kahverengi, uzun bir günlük pantolon ve gri bir günlük gömlek varmış, dedi hancıyla seyyahın ikisi de, dedi kamyoncu, seyyah yine Siller'in pantolonunun cebinden *Linz Gazetesi*'nin cumartesi baskısının sarktığını gördüğünü söyledi, ama Siller'i ağaçtan indirdiklerinde tuhaf şekilde, diyordu şimdi seyyah, dedi kamyoncu, gazete Siller'in pantolon cebinde değilmiş. Ama seyyah, kendi gözlerimle gördüm demiş, dedi kamyoncu, Siller'in pantolon cebinde *Linz Gazetesi* vardı. Kâğıt imalatçısı o çarşamba evinden fabrikaya ve tahta köprü üzerinden fabrikadan watten oynamaya, yani gerçekte ormana, yalınayak gitmişti, kendini yalınayak asmıştı. Seyyah boyuna *yalınayak* lafını tekrarlıyordu, dedi kamyoncu. Siller'in yanında seksen şilin varmış, birkaç bardak birayla watten mizası için yeterli para. Evliliğinin mutsuz olması gerektiği, sohbette bundan bahsedilmiş, Siller'in melankolik karısı yüzünden yüzünün gülmediği vs. Hancı seyyaha boyuna Siller'in, karısıyla ateşçi olarak çalıştığı sanatoryumda tanıştığını söylüyormuş, seyyah da boyuna diyormuş ki: Hınm, sanatoryumda, sanatoryumda demek. Ailesinin karşı

çıkmasına rağmen Siller bu akciğer hastasıyla evlenmiş. Bu evlilik yüzünden de, diyormuş hancı boyuna, dedi kamyoncu, kendisi akciğer hastası olmuş. Zaman zaman hastalığı bulaşıcı olmuş, son haftalarında da. Bundan haberim vardı, saygıdeğer beyefendi. Çocukları ondan uzak tutuyorlardı, demiş hancı seyyaha, pimpirikliler yakınında durmaktan korkuyordu. Hancı seyyaha dedi ki, dedi kamyoncu, Siller hana girince kalkıp giden kimseler vardı. Siller akordeon çalar ve doktoru olan ben tavsiye ettiğimden değil, içinden geldiği için, saygıdeğer beyefendi, ormanda uzun uzun yürüyüşe çıkardı, alışverişe uzun yollardan yaya, her zaman yalınayak giderdi, vaktiyle güzel ve cazip olan, şimdiyse çirkince doldurulan, sevdiği ve en göze çarpmayan ayrıntılarına kadar araştırmaktan zevk aldığı Traun Nehri'nin kıyısında yürürdü tercihen. Az konuşup dikkatle *dinlemek*, yıllar süren hastalığıyla ilgili bu vasfı, daimi ve hararetle bir yalnızlık, rahatsız edilmeden yalnız kalma ihtiyacı tanımlıyordu mizacını, aslında bir defa ölüp doktorların yüce becerisiyle (böyle diyordu!) birden ikinci bir defa aynı fakat bambaşka biri olarak tekrar hayat bulmuş olma bilinci. Bizzat kendi, varlığını sanatoryumda kalışından *önceki* ve ameliyatından *önceki* ile bundan *sonraki* diye hep iki yarıya ayırırdı. Var olduğu sürece dört bir yandan üzerine gelen küçümsemeye hayatının ikinci yarısında kayıtsızlıkla karşılık vermeye başladı. Varlığının milyonlarca başka varlıktan biri olduğunu ve zerre anlamı olmadığını, dehşet verici olduğunu ama yine de hep bıktıracak derecede kendi kendine yaşama kudretinde olduğunu söyleyemese de biliyordu, diye onu buldukları gün not defterime kayıt düştüm. Watten esnasında ben onu gözlemlerken hep kendini işi bitmiş olarak gördüğü ama bu durumu değiştirmeye gücü olmadığından her zaman, belirlenemeyen korkunç bir vakte doğru varlığını sürdürmek zorunda kaldığı izlenimine kapılıyordum, bu da onun için devamında hiçbir tarafı meşru olmayan bir eziyetti. Kaba saba şakalardan, saygıdeğer beyefendi, ve zamanı tüketmek için biz diğerlerinin doğuştan gelen yaşama becerisinden yoksunlukla boyuna uyguladığı sıradan samimiyetten tiksiniyordu o sade insan. Watten oynamak onun için son tahlilde bizde olduğu gibi oyalanma ve zaman kaybı aracı, varlığı aldırılsız-

ca parçalayış değil, mutlak bir gereklilikti. Ben hep sonuncuyken Siller'in hana her çarşamba ilk gelmesi tesadüf değildi. Karısının dediğine göre kâğıt imalatçısı çarşamba günleri sabahın erken saatlerinden itibaren haftanın diğer günlerine kıyasla başka biri oluyormuş. Ama onun watten günü mutlu olduğunu söylemek de nahoş bir abartı olurdu. Seyyah, dedi kamyoncu, anlatırken yan masada oturan dinleyicisinden emin olmak istedi ve son defasında Siller konusunda kendisine o kadar sıkıntı çıkarılan hanı mekân bellese mi diye günlerce düşündüğünü söyledi; itiraf ediyordu, çok hoşlandığı bir alışkanlığı yüzünden yeni sıkıntılara düşmek, muziplikle muhtemelen çok daha nahoş bir duruma, hem de buna hiç gerek yokken, yol açmak; istediği yerde geceleyebilirdi oysa, daha hana doğru yürürken, gelecekte 'Racher'e adını her attığında, her zaman, belki de ömrü boyunca kâğıt imalatçısı Siller'le, bula bula kendisinin bulduğu bu talihsizin intiharıyla birlikte anılacağını düşünmek zorunda kalmıştı, muhtemelen, dedi seyyah, dedi kamyoncu, kendisinin aklına gelmese de, konuyu unutmuş da olsa, gelecekte sürekli Siller'le yüzleştirilecekti. Seyyah demiş ki, diye anlattı kamyoncu, başkası olsa bir daha 'Racher'e uğramazdı. Şu an seyyahla müntehir Siller'inki gibi korkutucu olduğu söylenebilecek bir bağlantı ömür boyu sürermiş, seyyah böyle söylemiş. Şüphesiz, demiş, Siller'i başkaları da bulabilirdi. Ölüyü bulduğunda o da kendine sormuş, acaba bu gerçeği saklasa mı diye. Böylece tüm o saygısız sorgularla, jandarmayla yaşadığı vahşi konuşmayla, sürekli etrafta duranların tiksindirici merakıyla uğraşmamış olacaktı, bu konudaki tüm ihmaller, şüpheler, tahminler ve adiliklerle de. Fakat ölü bulmak gibi bir buluşu saklarsa insan, demiş seyyah, ömür boyu vicdan azabı çekermiş. Korkunç her şey, esrarengiz de olsa iğrenç olan her şey, soğukkanlılıkla kendisine vız gelen cins insanlardan da değilmiş o. Cesedin çoktan çürümeye başlamış olmasını tespit etmek bile onu, seyyahı, bulduğu şeyi derhal ihbar etmeye yönlendirmiş. Ölünün önce çıplak ayaklarına dokunduğunu itiraf etmiş seyyah, dedi kamyoncu, ve bu davranışından birden tiksinererek ıslak yosunlu zeminde ellerini silmiş. Ölünün pantolon ceplerini karıştırma, hep olduğu gibi, içini dışına çıkarma hevesine karşı koyamamış, diyor

kamyoncu. Bunun genç biri olduğunu seyyah hemen düşün-
vermiş, bu insanı daha önce bir kere görmüş olduğunu da, sey-
yah kendi kendine demiş ki, bu ölü olsa olsa fabrikadan bir kâğıt
imalatçısıdır. Ağaçta asılı duran adamın kırklarında olduğunu
ve kendisinin, seyyahın, adamı muhtemelen handan tanıdığını
da. Kocaman, uzunluğu göze çarpan kollar, deyip duruyormuş
seyyah. Ama elinden geldiğince çabuk cesetten uzaklaşınca sey-
yah kendine, ihbarı hancıya mı yoksa doğrudan jandarmaya mı
yapsa diye sormuş. Kanunun bu husustaki maddesini kritik du-
rumda kimse bilmez ve herkes böyle bir durumda hislerine göre
davranır. Hancıya belirttiği kadarıyla seyyah önce jandarmanın
olacağını sandığı yöne doğru koşturmuş, ama hepten yolunu
kaybetmiş, diyor kamyoncu. Defalarca çakıllığa geri dönmüş.
Birden parlayan bir ışık, hanı gösterene kadar seyyah bir saatten
fazla ormanda dönüp durmuş. Bunun gibi bir ormanda, saygı-
değer beyefendi, bu ormanı bir baştan öbür başa tanımayan biri
çok geçmeden yönünü kaybeder, bunun gibi, insanın tanımadığı
bir ormanda, hele de geceleyin, hele de büyük heyecan içinde
dolaşma dikkatsizliği ölümcül olabilir. Hancı seyyaha durma-
dan diyordu ki, onca zaman Siller'in Traun'a gittiği zannedildi,
çünkü bu civarda intihar eden herkes Traun'a gider, su bendine
vururlar, çoğunlukla yüzlerce seyircinin, kâğıt işçisinin bakışı
altında, büyük zorluklar içinde kenara çekilip dışarı çıkarılabi-
lirler. Siller ortadan kaybolunca insanlar hemen su bendine gi-
dip orada bekledi. Üç gün bekledi. Dört gün. Siller'den eser yok.
Siller'in kendini Traun'a atmayıp başka şekilde öldürmüş olaca-
ğı ihtimalini düşünmediler. Mutlaka kendini öldürmüş olmalı-
ydı, buna kani olmuşlardı. Bütün nehri değneklerle gezdiler, kur-
tarma ekipleri sandallara binip nehrin ortasını, akıntıyı arayıp
taradı, zira kaç defa birileri nehrin ortasında bir tahta kazığa
çakılı kalmıştı. Nafile. Bir adamı su bendine diktiler, adam altın-
cı ve yedinci gün de bentte bekledi. Sonunda kâğıt imalatçısını
aramayı bırakıp çok uzaklara, belki de Wels yöresine kadar sü-
rüklediği fikriyle yetindiler. Bu konuda bir haber beklediler
ama haber gelmedi. Böylece sonunda Siller'den yüz çevirip karı-
sıyla ilgilendiler. Tam Siller ebediyen kayboldu sandıklarında
seyyah onu buldu, saygıdeğer beyefendi. Seyyahların böyle ke-

şifler yapmalarıyla meşhur oldukları mutlaka malumunuzdur. Seyyahlar müntehir, kayıp mücevher, yüksek miktar para burlar ve hep polisiye vakalarla ilişkilendirilirler. Seyyahlar bizim için bu sebepten de ürkütücüdürler. Ben seyyahlardan nefret ederim, diyorum kamyoncuya. Seyyahın olduğu yerde suç da vardır, diyorum. Seyyahın Siller'i bulması, bütün müntehirlerin Traun'a gitmediğini gösterdi, gelecekte insanlar sadece su bendine gitmeyecek, ormanı da araştırmak zorunda kalacak. Kendini Pöll'ün borç skandalının zirvesinde asan Raiffeisen firmasının kasa sorumlusu Pöll'ün intiharından beri son on yıldır bu civarda birinin kendini astığı hatırımda değil. Saygıdeğer beyefendi, boyuna tekrarlanan rüyalarımın biri şu: Traun'un içine bakıp Traun'da birbirine bitişik yüzlerce, binlerce ceset görüyorum, şairane bir yönü olan berrak su sathının altında beyaz sarı arası bir beden yığını oluşturuyorlar. Ceset yığınının arasına da bir yüz görsem tanıyorum. Suyun berraklığı ile sathın altındaki ceset yığınının hareketsizliği ve hüznü birbiriyle gerçekten de muhteşem şekilde zıtlık teşkil ediyor. Siller'in çürümesi çok fazla ilerlediği için cesedi geciktirmeden, yani hiç formalite olmadan mezarlığa gömdüler, mezarıcı, hancı, jandarma ve ceset içeri koyulurken tamamen tesadüfen mezarlık yakınlarında bulunan Siller'in iki meslektaşı dışında kimse gömülüşünün şahidi olmadı tabii, çünkü kendisine aceleyle haber verilen dudu evde kalmıştı.

Demek hana uğramış olan ve söylediğinize göre yıllardır da oraya uğrayan, diyorum kamyoncuya, iddianıza göre benim tanımadığım bir seyyah. Bu seyyahı elbette tanımıyorum, diyorum. Mesele şu ki, diye anlatıyor kamyoncu: Seyyah o gece uyuyamadı, jandarmalara söylediğine göre bu sebepten idareten giyinecek sabahın ikisine doğru, *bütün gece* uyuyamam kaygısıyla handan ormana gitti. Seyyah çakıllığa gelene kadar saatlerce ormanda bir sağa bir sola gitti. Orada cesedi buldu. Demek seyyah başta keşfinden hiç bahsetmek istemedi, diyorum, böyle bir keşifle şüphesiz her zaman ilintilendirilen bir dizi nahoşluktan sıyrılmak için. Herkes böyle bir şey bulabilir, diyorum, kamyoncu ise anlatıyor: Dediğine göre seyyah, bulduğum şeyi haber versem mi yoksa vermesem mi, düşüncesiyle sağa sola gitti,

önce sağa sola *gitti*, sonra sağa sola *koşturdu*, kendine sürekli keşfini haber vermemek daha akıllıca mı olur, diye soruyordu. Kamyoncu dedi ki, ölünün şüphesiz günlerce ağaçta asılı kaldığını ve insanın günlerdir bir ağaçta asılı duran bir ölüyü bakmadan ihbar edebileceğini düşünmüş. Fakat seyyah *cesedi bulduktan ancak iki saat sonra* haber etmeye karar vermiş, diyorum ben. Kamyoncu: Burada, dedi seyyah kendine, cesedi bulmadan hemen önce, çürüyen biri olmalı. İnsanın çürüme kokusunu biliyor seyyah, diyor kamyoncu. Sahiden de seyyah sonra karanlıkta, güçlü bir dala asılı cesede rastlıyor. Başkası olsa, demiş seyyah hancıya, hana gidip bulduğu şey hakkında tek kelime etmez, odasına çekilir, uykusunu alır, sabahleyin de çarçabuk ortadan kaybolurdu. Sabahleyin çarçabuk, diyorum, kamyoncu da: Seyyah hana girince tereddüt etmeden hemen hancıyı uyardırıp, jandarma zaptına göre, zerre heyecanlanmadan ona ormanda birinin kendini astığını anlattı. Meselenin çakıllığın orada, Siller'in asılı durduğu ağaç olduğunu söyleyemedi seyyah, zira karanlıkta çakıllığı hiç görmedi. Seyyahın çakıllığa düşmemiş olması, diye düşünüyorum, mucize. Bir iki adım daha atsa, diyorum, seyyah çakıllığa düşüverirdi. Ama bereket geri döndü, cesede çarptı ve o an geri döndü. Ağaçta asılı olana çarpınca o an ne yapılacağını düşüneyim derken seyyah yönünü kaybetmiş. Gerçekten de içeri giren herkes ormanda bir anda yönünü kaybeder, saygıdeğer beyefendi, ormanda yönünü kaybetmeyecek insana ben daha rastlamadım. Seyyah artık nereye gideceğini bilmiyordu, fakat gerçekte farkına varmadan çakıllıktan uzaklaşıyor, *böylece* hana yaklaşıyordu, bu gerçekten ise hiç haberi yoktu. Aslında hızla çürük çama doğru hareket ediyordu, diyorum, kamyoncu da: Evet, çürük çama doğru. Aniden bir ışık görüp düşündü, ışık handan. Gece, sabah dörde doğru, ışığı kimin açtığını sormuşlar sabahleyin, ama kimse kim olduğunu bilmiyordu. Seyyahın handa aniden ışık gördüğü vakitte kimse uyanık değildi. Seyyah hana doğru giderken ışık yine söndü, diyor kamyoncu. Işığı birinin yakmış olması lazım tabii, diyorum. Seyyah ışığı gördü, yanılmadı, diyor kamyoncu. Muhtemelen onu kurtaran ışık oldu, dedi seyyah hancıya, dedi kamyoncu. Seyyah şüphesiz, diyorum, şayet handa aniden ışık açılmasaydı,

ki bir ışık açıldığı belli, çünkü seyyah ışığı görmüş ve seyyahlar halüsinasyon görmemekle meşhurdurlar, şimdiye dek hiçbir seyyah halüsinasyon görmemiştir, hana gelmez, ormana geri dönerdi, muhtemelen bitkinlikten, diyorum, çakıllığa düşerdi. Evet, diyor kamyoncu, seyyah çakıllığa düşerdi. Seyyah hancıya, ormanda ağaçta bir ölünün asılı olduğunu, çürümeye başladığını söyleyince hancı, ölünün kâğıt imalatçısı Siller olduğunu söyledi. Siller'in kendini öldürdüğü çarşamba günü hiçbir *kafa karışıklığı* emaresi göstermediği biliniyor, Siller'in böylesi bir *kafa karışıklığı* olduğundan aylarca bahsedildi, lafın sırası Siller'e geldi mi herkes *kafa karışıklığı* sözünü telaffuz ederdi, kamyoncuya diyorum ki: Hepsi her zaman *kafa karışıklığı* sözünü telaffuz etmiştir. Aslen *kafa karışıklığı* sözü feci bir saçmalaktır, diyorum. İnsanlar söyleyecek laf bulamayınca veya hiçbir şey söyleyemeyince *kafa karışıklığı*ndan bahsederler, sizin de bildiğiniz gibi, nerede ve hangi durumda olursa olsun, saygıdeğer beyefendi, istediği kadar eğitilmiş olsun herkesin, akıl izan hissiyat çaresiz kalınca *kafa karışıklığı* denen şeye sarılması gibi. Gerçekte bir kavram olmayan, kavram olamayacak *kafa karışıklığı* kavramıyla insanlar arasında en büyük zırvallıklar yapılır ve hep bir kavram olarak bu sözle tüm insani, özellikle de gayri insani ilişkilerin bahsi vicdansızca kapatılır, kavram olmayan bu gayri meşru kavram her yerde istismar edilir, bildiğiniz gibi nice halklar her davalarında hep sarsıcı olan muhasebelerinin altına ikide bir *kafa karışıklığı* sözünü koyarlar. Siller'in karısı dedi ki, diyorum, kocası laf çarşambaya geldikçe, hatta uzun zamandır olmadığı kadar sakın bir izlenim bırakmış, iyi bir etki uyandırmış kendisinde, her zamankinden çok konuşmuş, deliren kimselerdeki, yavaş yavaş ve aniden deli olanlardaki gibi az konuşmaya başlamamış, bunlar birden ya çok az konuşur ya hiç konuşmazlar, halbuki Siller o gün normalden çok konuşmuş, sabah karısına Bozen yakınlarındaki Ritten'de bir güz seyahati yapacaklarını söylemiş, seyahati, ne zamandır, beraber yapmak istedikleri seyahati ilan etmiş, karısı tarafından Ritten'deki akrabaları, tanıdıkları, çocukluk ve gençlik zamanı arkadaşlarını ziyaret etmek, karısı buna sevinmiş; kocası seyahat için kenara bayağı çok para koyduğunu o sabah karısına itiraf etmiş, miktarın ne

kadar olduğu sırrını paylaşmış, karısı da mutlu olmuş. Siller'in karısı sorguda, kocasının kahvaltı ederlerken gayet akıllı davrandığını belirtti. Watten günü geldiğinden, kocasına şayet yalınayak gidecekse en azından kalın pantolon, kalın ceket giymesini söylemiş, zira gündüz hava sıcaktan dayanılmaz olsa da, bu mevsimde nadirdir, demiş kocasına, geceleri bir o kadar soğuk oluyor. Ama kocasına kalın giyinmesi için söz geçirememiş. Kamyoncu dedi ki, karısı ona, kendisinin de bildiği gibi, kıyafetlerinin kalınlığı hususunda, en ufak dikkatsizlikten hemen hastalık kaptığı için, yapısı çocukluktan beri hastalığa çok müsait olan ama yine de yalınayak dolaşmaktan vazgeçirilemeyen kendisine göre kimsenin üşütmekten daha çok korunması gerekmediğini söylemiş. Karısı Ritten'de masrafın ne kadar olacağını hesaplarken ceketine de birkaç düğme diktğini, bu arada da sürekli Ritten'i ve oranın güzelliklerini düşündüğünü söyledi. Kocasını hiçbir zaman seyahatten, en sıradan gezintiden bile taraf olmamış. Şimdiyse birlikte Ritten'e gidip orada birkaç gün, *belki de iki hafta* geçirmeye razı geldiğini söylemiş. Peyderpey tüm akrabalarını ziyaret etmeye niyetlenmişler, kereste fabrikası olanları, işleri güçleri hep ticarethane olanları, değirmencileri, odun işçilerini, yevmiyecileri. Geceleyecekleri yer de kadının kuzeni olan bir çatı ustasının yanındı. Fakirliği yakında sadece kulaktan dolma bilecek bir dünyada, ikisinin de yirmi iki yıldan fazladır sadece pis, zor, hiç cazip olmayan, yani artık rahat veremeyen Traun sayesinde fabrikadan ayrı kalarak fabrikaya ait on iki barakadan birinde çocuksuz yaşadıkları fakirliği, karısı o sabah bunaltıcı görmedi. Öte yandan kadın jandarmalar önünde o watten günü kocasında dikkat çeken bir şey olmadığı ifadesini vermiş, diyorum kamyoncuya. Kocasının her zamanki gibi tahta köprüde arkadaşlarıyla vedalaştığı o çarşamba fazladan bir şeyler söylemek için sebep yokmuş. Bütün şahit ifadelerinde daima en büyük çelişkiler vardır. Karısı akşam her zamankinden erken yattığını söyledi, kocasının watten oynamaya gittiğini sanırken uyumadan önce Ritten'i, seyahat için yeni kıyafetler düşündüğünü. Gerçekteyse kocasının watten oynamaya gitmeye niyeti yoktu, ormana, her şey bunun bir ispatıydı, kendini asmaya gitmeye niyeti vardı, diyorum. Kendini öldürmeden önce içinde

neler oldu, bilinmez, diyorum. arşamba Siller’de göze çarpan bir şey var mıydı, diye sorarlar iş arkadaşlarına, onlarsa soruya hayır cevabı verdi. Her zamanki gibi watten gününde de aniden gelen sıcaklıktan tamamen bağımsız olarak, makinelerin başında az konuşmuşlardı, bir defa arkadaşlarının anlattığı kısa bir şeye gülmüşlerdi, ama ne olduğunu hatırlamıyorlardı. Siller onlara da sonbaharda karısıyla Ritten’e gitme planından bahsetmiş. Siller’le irtibat, arkadaşları için hep çok rahat olmuş. Samimiyeti, doğruluğu, peşin hükümsüzlüğü, tevazusu hoşlarına gidiyordu, asla rüşvet almama tercihini de takdir ediyorlardı. Aileleriyle ilgili yerinde tavsiyelerini hatırlıyorlardı. Yirmi yıl kadardır onun watten oynamak için tahta köprüde kendileriyle vedalaşmasına alıştıklarını belirtmişlerdi. Her arşamba aynı saatte. Türlü türlü sordular, o arşamba Siller’de göze çarpan bir şey, bir farklılık, her zamankinden başka ufak bir şey olmalıydı dediler, ama arkadaşları hayır diyordu. Soru sorulunca mütehir Siller’le ilgili bir şey sorulmasının canlarını ne kadar sıktığını belli ediyorlardı. Davranışında, söylediği veya söylemediği şeylerde, demişti hancı seyyaha, her zamankinden farklı bir şey olması *lazım*. Normalden daha mı yavaş adım atıyordu? diye sordu seyyah hancıya, diyor kamyoncu, arkadaşlarıyla her zamankinden daha mı hızlı vedalaştı? Aniden belki? Seyyah hancıya, hancı da seyyaha boyuna kimsenin cevaplayamayacağı sorular soruyordu, diyor kamyoncu.

Çok tutarlı şekilde geri çekilmiş halde, diyor kamyoncu, uzun zamandır etrafta dolanan söylentiden muhtemelen hiç haberim olmayacaktı, ve iddiasına göre sırf, watten oynamaya, yani hana gelmek için kâğıt imalatçısı Siller’in kendini astığı ormandan geçmem gerektiğinden ben iki aydır watten oynamıyormuşum, saygıdeğer beyefendi, bense tabiatıyla sadece tek bir sebepten değil, farklı sebeplerden, fakat burada size saymamın gerçekten imkânsız olduğu bir dizi sebepten artık watten oynamaya gitmediğimi düşünüyorum. Yok, watten oynamak istersem içinden geçmem gerekecek ormanda kâğıt imalatçısı kendini astı diye artık watten oynamaya gitmemem, diyorum kamyoncuya,

saçma olurdu. Bir dizi sebebim var, diyorum, ama bunları açıklamam imkânsız. Artık watten oynamıyorum, diyorum. Kamyoncuysa diyor ki: Yarın yine watten oynamaya gelin! Birden yine böyle edepsizce devreye girdiği için, itirazı ne olursa olsun fark etmez, bir daha watten oynamaya gitmeyeceğimi kafasına kesinkes sokmama, yüz defa sokmama rağmen, birden bana yine tekrar watten oynamaya gitmemi söyleme edepsizliğinin farkında olmayan kamyoncuya göre o an bana daha ayıp gelen ikna becerisini deniyordu kamyoncu yine. Gerçekten de, diye düşünüyorum, son defasında kamyoncuya watten oyunu ümidi verdim, *sizinle bir defa daha watten oynarım*, dedim ona, ama sırf gitsin diye. Son defasında, yine watten oynamaya geleceğinizi söylediniz, diyor o da. Ben de bunun üzerine diyorum ki: Son defasında size watten oynamaya giderim dedim, diyorum, çünkü sükûnete ihtiyacım vardı, sükûnete, anlıyor musunuz, sizinle yine watten oynamayı zerre kadar düşünmedim. Kamyoncu gibi biri benim gibi birini yavaş yavaş umutsuzluğa sürükler, diye düşünüyorum, ve sırf rahat bulmak için insana yalan söyler. Watten oynamaya gelirim, dedim, diyorum, ama sırf başımı ağrıttığınız, işimi sekteye uğrattığınız, harika bir fikrimi mahvettiğiniz için, yine watten oynamaya gitmeye niyetim olduğundan değil. Görüyorsunuz ki artık çürük çama kadar bile yürüyemiyorum, kaldı ki watten oynamaya gideyim. Barakanın etrafında üç defa dolansam, bitkin düşünüyorum. Barakanın etrafında üç defa dolaştığımızda tamamen bitkin düştüğümü görmediniz mi ki? Saygıdeğer beyefendi, kamyoncu gibileri bir şey görmez. Bir şey anlamaz, bir şey görmez. Barakaya girerken daha o an ikna beceresini kullanmaya yeltendi, diye düşünüyorum. Beni yine gafil avladı. Tam *toxoplasmosis*'in tarifiyle meşgul olurken kamyoncu geliyor. Saygıdeğer beyefendi, aniden odada duran ve oturmaya koyulan birini, bu kimseyi odaya girmeye, hele de oturmaya hiç davet etmediyseniz bile dışarı atamazsınız ya! Doktor şuraya oturmuş, diye düşünmüş olacak kamyoncu, beni barakada gafil avlıyor, yıllardır insanlardan elini eteğini çekmiş, muayenehanesi kapatılmış ve nerede olursa olsun deli olarak görülen doktor. Önce, diye düşünmüş olacak kamyoncu, doktor (babasının!) şatosunun en üst katından şatonun en alt ka-

tına çekildi, sonra şatodan barakaya çekildi, çok geçmeden de, geçenlerde bizzat kendi (yani ben!) söylediği gibi, diye düşünmüş olacak kamyoncu hakkımda, saygıdeğer beyefendi, barakadan da çekilecek. Kamyoncuğu gözlemliyor ve ne düşündüğünü anlıyorum. Doktor akıl almaz bir kaosta yaşıyor ve artık sadece kitap odası denen yerde varlığını sürdürdüğü hemen görüyor, diye düşünüyor, her şey, diye düşünüyor kamyoncu, kitap odası *denen* yere yıllardır bizzat ondan (yani benden!) başka kimsenin girmedğine işaret ediyor. Kitaplar, kitaplar, kitaplar, reçeteler, kâğıtlar, diye düşünüyor, ilaçlar, gıdalar ve çamaşırlar, en saçma günlük eşyalar bile bütünüyle, kitap odası *denen* bu yere yığın halinde atılmış. Kitap odası *denen* yer, diye düşünüyor kamyoncu, diye düşünüyorum, ara sıra, diye düşünüyor, kendi dediğine göre, kendine işkence amacıyla, doktor (ben!) hâlâ muayenehaneye giriyor. Muayenehane, diye düşünüyor kamyoncu, doktorun kitap odası *denen* yerden başka adım attığı tek yerdir. Ama muayenehanede de akıl almaz bir kaos hâkim, diye düşünüyor kamyoncu. Doktorun dediğine göre, diye düşünüyor kamyoncu, devlet, muayenehanesini kanuna aykırı kapatmış. Artık tek hastası bile yok, diye düşünüyor kamyoncu. Muayenehanenin yanındaki odayı kitap odası diye nitelemek alçaklık, diye düşünüyor kamyoncu, bu yüzden kitap odasını kitap odası diye değil her zaman sadece kitap odası *denen* yer diye niteliyorum, diye düşünüyorum ben de. Kitapların gerçekte önemsiz bir rol oynadığı, diye düşünüyor kamyoncu, diye düşünüyorum, kitap odası *denen* yer. Doktorun kitap odası *denen* bu yeri hep kitap odası *denen* yer diye nitelemesini, diye düşünüyor kamyoncu, duymak zorunda kalmak, galiba böyle nitelemekten çok da zevk alıyor. Kıyafetleri, ceket, pantolonu, gömleği de, diye düşünmüş olacak kamyoncu, diye düşünüyorum, yıllardır ne fırçalanmış ne yıkanmış, kitap odası *denen* yerde gerçekten de akıl almaz bir koku var. Koku dayanılmaz değilse de, biri tarafından bilinçlice, tabiatıyla kitlenin tiksindiği, kitlenin ve herkesin malum tüm sebeplerden hiç mi hiç anlayamadığı, belli bir amaca yönelik tutarlılıkla uygulanan bütün bir köhneleşmenin kokusudur bu, saygıdeğer beyefendi. Muhtemel tüm işkenelerin, diye düşünüyor kamyoncu, diye düşünüyorum, kendisi-

nin (benim!) başına geldiği muhtemelen uykusuz bir geceden sonra müsveddeleri, reçeteleri, faturaları, insan *bedeni* gibi insan *beyni*yle de alakalı, hastalık vakalarıyla alakalı notlarını düzenlemekle meşguldür. Görünüşte kahvaltı ediyor, diye düşündü kamyoncu barakaya girer girmez, gerçekteyse kâğıt yığınınına saplanıp kalmış. Ne de olsa bir defasında kamyoncuya kendim şöyle dedim: Tüm bu günler, bu yıllar bu kâğıt yığınınına teslim olmaktan başka bir şey değil, saygıdeğer beyefendi, mesele sadece bu yığının yakılacağı zaman. Bu yığın bütün olarak yakılmalı!, diye bir defasında kamyoncuya söyledim. Burada yığın halinde gördüğünüz her şey yakılmalı. Etrafta duran her şey. Yıllarca, diye düşünüyorum, dedim kamyoncuya bir defasında, kamyoncu da hatırlıyor bunu, diye düşünüyorum, bütün bu kâğıtlar yakılmalı, çünkü üzerlerine yazılanlar saçma, gerçekten bu kâğıtları delinin biri cinnet geçirirken yazmış, bu kâğıtlara çoğunlukla apansızın geceleyin yazı yazılmış, hem de öyle bir dille ki, dedim bir defasında kamyoncuya, azizim, kendim bile artık hiç anlamıyorum, azizim. Onyıllarca bu kâğıtları sakladım, saygıdeğer beyefendi. Şimdi hepsinin yakılması lazım. Hep kâğıtları bir anda yakmayı düşündüm, sonra yine de yakmadım. Şimdiyse kamyoncuya, *bugün* tüm bu kâğıtları yakacağımı söylüyorum. Kâğıtların içinde hepten önemsiz de olmayan bir cümle, bir notun (veya ifadenin!) olabileceği gerçeği yüzünden kâğıtları her seferinde sakladım, saygıdeğer beyefendi. Ama bu kâğıtların içinde önemli bir cümle veya önemli veya sadece faydalı veya diyelim *umuma* faydalı bir düşünce (veya böyle bir ifade!) olsa bile, bu ihtimal dahilindedir, bu pekâlâ da ihtimal dahilindedir, saygıdeğer beyefendi, sanmam ki tüm bu tıbbi ve felsefi veya salt tıbbi veya salt felsefi veya pratik ve tıbbi, pratik ve felsefi, pratik ve felsefi ve tıbbi kâğıtlar yığınınını *yakma-*mak iyi olsun. Yaptığı şey, hep düşündüğü şey neyse insan, bunu yine de imha etmelidir, hep ömür boyu varlığını sürdürmek zorunda kalacağını sandığı ve boyuna, varlığını bundan başka bir şeyle sürdüremeyeceğini düşündüğü şeyin imhasını kimselere, hele de ölümünden sonra kimselere bırakmamalıdır. İnsanın kendi ürettiği şeyin imhası, lütfen beni doğru anlayınız, saygıdeğer beyefendi, mantıklı bir insandan beklenebilecek en

ufak şeydir. Bu düşüncenin artık düşünülemediği an ise bir son-
raki an olabilir, saygıdeğer beyefendi, bu gerçek ise korkunçtur.
Evet, diyorum kamyoncuya, bu kâğıtları yakacağım. Bugün, di-
yorum. Hepsini bugün. Tüm bu kâğıtları. Ve sadece burada gör-
düğünüz kâğıtları da değil, *bütün* kâğıtları, bu barakada, diyo-
rum, bilhassa muayenehanede, muayenehanede düzinelercesi
etrafta duran çöp sepetlerinde bilhassa, efendime söyleyeyim,
bir o kadar daha kâğıdım var, şatonun da her yanında hayatım
boyunca hepsine yazı yazdığım bu kâğıt yığınlarından var. Göz-
lemler, diyorum. Tüm bu sonsuz uzunlukta zahmetli yıllar
boyu, diyorum, durmadan *gözlemledim*, aslen bütün hayatım bo-
yunca gözlemlemekten başka hiçbir şey veya böylesi bir yoğun-
laşmayla hiçbir şey yapmadım, ama bu son tahlilde beni mah-
vetti, saygıdeğer beyefendi, ve sürekli bu kâğıtlara yazdım. Yar-
dıma ihtiyaç olmadan, diyorum. İnsaniyet, *gayri* insaniyet yok,
diyorum. Dehşet verici bir alışkanlık, diyorum. Şimdiye kadar
aklıma gelen tüm fikirler, hep faydasızlıktan başka şey değil.
Cinnet. Suç. Çünkü kâğıda dökülen, saygıdeğer beyefendi, akıl
değil, gülünçlük, âcizlik, hainliktir. Tüm bu kâğıtların başına ne
geleceği düşüncesi, diye düşünüyorum uyanırken. Uykuya da-
larken de aynı düşünce meşgul eder beni. Tek bir kibritle tüm bu
kâğıtlar yanar, diyorum. Bu düşünceler, çoğunlukla düşünce
taslakları, diyorum, tüm düşünceler ve tüm düşünce taslakları
gibi her halükârda hep feci olan çevreden beyne ve beyinden
feci çevreye atılan. Yakmalı, diyorum. Kendi ellerimle. Tüm bu
kâğıtları bütün odalardan çıkaracak, bütün tavan aralarından
indirecek, bütün bodrumlardan yukarı sürükleyip yakacağım.
Tüm bu delilikleri, anlıyor musunuz, diyorum. Aniden: Ben
kendim hep geç kalkarken, siz erkencisinizdir. Erkenci olduğun-
uz için sabahın köründe gelip beni gafil avlıyorsunuz. Buraya
gelip beni kandırmak istiyorsunuz. Her seferinde aynı şey: Siz
yine watten oynamaya gitmemi söylüyorsunuz, ben de hayır di-
yorum. Artık watten oynamaya gitmem, diyorum. Yirmi yıl
watten oynamaya gittim. Watten oynamaya gitmem artık. Wat-
ten yok artık, hayır, diyorum. Şatoyla da faydalı şeyler yapmamı
söylüyorsunuz. Faydalı şeylerden nefret ederim. Birden faydalı
her şeyden nefret eder oldum. Şato artık beni ilgilendirmiyor,

beni hiç ilgilendirmedi. Şato kilitli değil, bir sürü sürgülenmemiş kapı, ama iki yıldır şatoya kimseler girmede. Doktor bir gün yeniden şatoya taşınacak, dediklerini duyuyorum insanların, diyorum kamyoncuya, ama sizi temin ederim, diyorum, bir daha asla şatoya taşınmayacağım. Baraka kabulüm. *Henüz* baraka kabulüm. Kâğıtları yakıp barakada gebermeli, diye düşünüyorum. Şatoyu kiraya verin, diyorlar, saygıdeğer beyefendi. Orayı ihtiyarlara veya yetimlere açın! Orayı tımarhaneye çevirin! İçeri cezaevlerinden tahliye olmuş mahkûmları yerleştirin! Büyük oyunların temsili için daha uygun bina yok! Keşke burada bilim adamları bir araya gelse! Sanatçılar! Ne devasa odalar! Ne mükemmel akustik! Nasıl bir insan anlayışı! O kibirli bina ve müstemilatlarında bir an olsun kendimi evimde hissetmedim, saygıdeğer beyefendi. Odaların, kendilerinin de boyuna söyledikleri gibi, tüm nesillerimizin en tabii şekilde çıldırdığı korkutuculuğunu hatırlatmak istemem, duvarları, mobilyaları hatırlatmak, o ürkütücü suniliği! İnsanlardan başka hiçbir şeye daha derin bir nefret duymam, oysa her gün o kadar çok insanın içine girdim ki artık içine girdiğim bütün bu insanlar yüzünden ömür boyu çaresizce yitik kalacağım. Gittikçe daha, daha derinden girdim içlerine, önce sınırsız meyille, sonra sınırsız nefretle gittikçe daha, daha derinden. Kamyoncu kâğıt yığını gittikçe daha da karıştırmamı sessizce izlerken, diye düşünüyorum, ortaya biri çıkar, ben de onunla yürürüm, diye düşünüyorum, o da benimle yürür, o insan, diye düşünüyorum, aynı anda birbirimizle biraz yürürüz ve ben o insandan nefret ederim, o insandan gittikçe daha çok nefret ederim, sonra ondan nasıl nefret ettiğimi ve ona olan nefretimin bütünüyle tabii, sonra da bütünüyle felsefi bir nefret olduğunu ve bu insanın ben onunla yürürken, o da benimle yürürken, ondan nefret ettiğimi hiç fark etmediğini gözlemlerim. Yalnızsam, insanlar arasına karışmayı isterim, insanlar arasındaysam, yalnız olmayı isterim, bu durum onlarca yıl sürdü. Kâh onlardan tiksindiririm, kâh aralarında duran kendimden, bu durumu bilirim. Hep, işittiğimiz kendi çolpa deyimlerimiz olduğu ortaya çıkan yabancı deyimler, kendi sınırsız çolpalığımız, kendi sınırsız cinnetimiz, kendi sınırsız kalpsizliğimiz, kendi sınırsız nefretimiz, saygıdeğer beyefendi.

Ama düşündüğüm ve düşünürken *tasavvur ettiğim* şeyi kamyoncuya söylersem, saygıdeğer beyefendi, küçümseyici bir yanlış anlamayla karşılaşırım. Çoktandır tanıdığımız, en aşına olduklarımız en yabancı dili konuşurlar. Anlayamadığımız bir *adilikle* konuşurlar, saygıdeğer beyefendi, anlıyor musunuz. Bu kâğıt yığınınını çaresizlikten düzenliyorum, diye düşünüyorum kâğıt yığınınını düzenlerken ve biliyorum ki kâğıt yığınınını düzenlerken bunu çaresizlikten düzenlediğimi kamyoncu bilmiyor, çünkü bambaşka bir şey düşünüyordur. Eskiden her düşünce tamamen sessizce geliştirilebilir, diye düşünürdüm, her düşünce en sessiz şekilde sonsuzluğa doğru, bir düşünceyi tamamen sessizce sonsuzluğa doğru geliştirmek, işte bu mümkün değil. Ama tüm düşünceler, her varlığın imhası için var olduğu kendi varlığımızın imhası için de kullanılır. Düşüncesi olmak demek bir düşünce boyu önce insanlardan ve onların kavramlarından sonra da kendinden uzaklaşmak demektir. Sürekli çoktan öldüğüm düşüncesi. İnsanlar ortaya çıkar, biz de bir insanın ortaya çıkmasıyla *henüz* yaşadığımızı, *henüz* ölmediğimizi veya *yine henüz* ölmediğimizi keşfederiz, saygıdeğer beyefendi, belki de hep ancak bir insana dokunmakla, birinin bize hitap etmesiyle, birinin bize iftira etmesiyle, birinin bizden nefret etmesiyle sağ kalıyoruzdur. Sonra her şeyin tekrar tekrar ikiyüzlülük olduğunu düşünürüm. En basit insanda bile, aniden onunla ilgilenecek olsak, her şey ikiyüzlülüktür. Başta sadece en karmaşık insanlar ikiyüzlülükten başka şey değildir, zannederdim, ama en basitler de ikiyüzlülükten başka şey değil. En basit insanların ikiyüzlülüğü de bizim için boyuna kafamızın en korkunç şekilde örtüye bürünmesidir. Hava sıcaksa soğumasını arzularım, soğuyunca da ısınmasını arzularım. Bu insan bana mektup yazar, diye düşünürüm, halbuki ben başka birinden mektup bekliyorumdur. Biliyor musunuz, çokluk havanın beni boğacağını sanırım. Tüm kitaplarda tabiat, düşüncelerin tamamen kıymetini yitirdiği bir kabare halinde görünür. Hayat tasavvurunun yüce sanatı gibi yaşamının ve var olmanın daha yüce sanatının da alaya alındığı, kabare gibi bir dünyada yaşıyoruz biz. Her gün kabare usulü intihar ediyorum. Felsefe kabare gibi. Din kabare gibi. Savaş, devasa bir ceset yığını, saygıdeğer beyefendi, bütünüyle yalan bir

kıta, bugün tüm bunlar şaka. Özellikle mizaçların farklılığı, diyorum kamyoncuya, tıpkı öğretmennin mizacıyla *sizin* mizacınız gibi, benim mizacımla *sizin* mizacınız gibi, Siller'in mizacıyla hancının mizacı gibi, hepimizin mizacının kıyaslanması gibi, diyorum, bu hepimizin içinde şüphesiz sürekli ilgi uyandırdı, bu yüzden biz de, artık watten oynamaya gitmemenin vakti çoktan gelmiş olmasına rağmen boyuna watten oynamaya gittik. Mizaçlarımızın farklılığı bizi cesaretlendirdi. Çünkü, mesela, sizinle öğretmen arasındaki zıtlıktan daha ne kadar büyüğü düşünülebilir, diyorum. Kâğıt imalatçısı Siller'le benim aramdakinden. Tüm bu farklı ruh yapıları, diyorum. Doğrudur, hepimiz aynı bölgede geliştik. En büyük farkla olsa da. Çocukluğumuz ortak bir çocukluktu, evet. Sonraları, öğretmenle ben ilkokulu bitirince, yani çocukluk diyarından şehre gelince öğretmen liseye, ben ortaokula gittim, emsalimiz işçi çocuklarından birkaç yıllığına ayrıldık, Siller'den de sizden de ayrıldık, diyorum, günün birinde diğer herkes gibi geri dönmek üzere Ried şehrinde okula giden sizden. Çabucak watten oynamaya geçtik, diyorum. Haftada üç defa, iki defa watten oynadık. Sonraları sadece haftada bir. Bize en uygun çarşamba geldi. Bir defasında watten sırasında hepimize, bilgi edinmeli, düzen sağlamalı, dedim. Geneli özelle bağlamalı. Bir insanla konuşuruz, saygıdeğer beyefendi ve bizi anladığını biliriz, oysa aynı anda her şeyin bir yanlış anlaşılma-ya dayandığını da biliriz. Mesele bu (her) insana nasıl ulaşım değil, yeniden, her halükârda sürekli olarak bu (her) insandan uzaklaşıp kendime nasıl dönerim meselesidir. Bu (yani her) insanda kusur buluruz veya bir (her) insan bizde kusur bulur, biz de bu kusurları bulurken aslında hep ölümde kusur bulunduğunu biliriz. Artık genç olmadığımızda bildiğimiz gibi genç insanlar, tabiatın insanları mahrum bırakmak zorunda olduğu büyüklükten sürekli, tabiattaki bir büyüklük ilişkisi olarak bahse-derler. Kavramlar biz gençken belirgindir, tıpkı yaşlandığımızda belirsiz oldukları gibi, halbuki kavramlar hep aynı kavramlardır, saygıdeğer beyefendi. Hepsi toprak altında olan ve hepsi ölümsüzlük avantajına sahip olmuş bulunan milyonlarca yetenek, diye düşünüyorum. Etrafımda durmadan yeni bir mimarinin, olağanüstü sıradan bir mimarinin, olağanüstü sıradan bir

müziğin, olağanüstü sıradan bir resmin, olağanüstü sıradan bir tarihin meydana gelişini görünce, diye düşünüyorum, sizi etkilemeyecek ama, bu benim kendi mimarım, müziğim, sanatım, resmim, tarihimdir vesaire. Sizin de bildiğiniz gibi her şeyin büyük şenliklerle ahmaklığa teslim olduğu bizimki gibi bir ülkede uzun süre yaşayınca, kısa zaman sonra tercih hakkımız kalmaz. Beyin bu ülkede tamamen yersizdir, işsizdir. Bir sözümona meslektaşım, bilemeyeceğiniz gibi, beni *ihbar etti*, bir kafedeki kahvaltı sırasında, saygıdeğer beyefendi, bu meslektaş geni gözlemleyip hemen sonra da ihbar etmiş. Ampul ve ellerimin titremesi, saygıdeğer beyefendi. *Kronik* kelimesi gazetelerde kol geziyordu. Yine de kâğıt işçileri muayenahaneme gelmeye devam etti. Düşünün bir: Mesleğimi icra ettiğim otuz yıl zarfında sigorta beni sürekli reddettiği için ve sırf şato aileme ait diye reddettiği için sigortayla hiç anlaşılmam olmamasına rağmen kâğıt işçilerinin hepsi bana gelirdi. Bugün nereye gitsem beni orada dostça selamlayan tüm bu insanları ben de ücretsiz muayene ettim. Şimdiyse eblehliğin hâkim olduğu zekâ, *ücretsiz* olan her şeye kaç zamandır büyük bir güvensizlik duyuyor, ama benim tedavi metodumun dürüst ve meslektaşımın tedavi metodundan iyi olduğu çabucak ağızdan ağza yayıldı. Bu meslektaşımın beni ihbar etti, böylece muayenahanem kapatıldı. Size daha önce de çitlattığım gibi temyiz mahkemesini bu meseleyle uğraştırmak istemedim. Burada herkes *asthma bronchiale* denen akciğer astımından mustarip. Ama bana en sık, fabrikalarında doğuştan olan *dispepsi* ile gelirlerdi. Başlıca dikkatimi ise daima bu civarda her gün ortaya çıkan *hematemesis'e*, burada kimseye yabancı gelmeyen kan kusma rahatsızlığına yönelttim. Bir de *hematüri'ye*. Çocuklar *chorea minor'a*, bu tik benzeri seğirmelere çok sık yakalanıyor. *Tetanos*, *cephalhaematom* vesaire. Hepsi de raşitik. Sık sık *Still hastalığı*, *osteoporoz*, *fokomeli*. Yazılarımda, bilhassa son zamanlar bazı ilerlemeler kaydedebildim. *Ölü muayenehane* yazılarıma faydalı oldu. Zorluk dereceleri ise, bildiğiniz gibi hep daha da yükselir. Babamın yordamıyla, bildiklerimi günbegün deneye tabi tuttum. Ömrüm boyunca alışkanlıktan da kolaylıktan da tiksindim, ömrüm boyunca hiçbir şeyden meşakkatsizlikten olduğu kadar nefret etmedim. Muayenahanemi elimden aldılar,

ama beynimi kimse elimden alamaz. Beynimi alamaz. Bilime adanmışlık, saygıdeğer beyefendi, insan en tiksiniyecek kavramlara alışıyor. Burada tam da alt, hatta en alt tabakadan gelen hekimlerin, yoksul insanların tıp okumuş çocuklarının en kötü, en kokuşmuş hekimler olduğu tespiti yapma durumunda kaldım boyuna. Doktor derecesini aldılar mı pervasızca alçaklık ve kalleslik kokan, hekim önlüğü giymiş para makinesinden başka şey olmaz bunlar. Proletaryadan yükselen hekime, toplumu tehlikeli şarlatanlığıyla kör ve hantal tevazuya indirip, kendiniyse en zevksiz bir zenginliğe yükselten doktor unvanı tek başına yeter çoğu durumda. Aslen başarısız olan rakiplerim beni her yolla harap etmek istedi. Muayenehanemi elimden alıp beni gerçekten de perişan ettiler. İlk tecrübe, diyorum kamyoncuya, sıkılganlıktan, kitaplardan vesaire de olsa insanın tanıdığı yaşlılarının ecelleriyle ölmeye başlamalarıdır. Onlarca yıl sürebilecek uzunca bir gözlemden sonra birden bir insanı hayal meyal çıkarırız ve tam da bu insana aşına olduğumuz an bu insan (Siller) ölüverir. Bizi aslında hiç mi hiç ilgilendirmeyen sözde bir oyalanma, anlayış, bilim ihtiyacı, himaye gösteririz ikiyüzlülükle, saygıdeğer beyefendi, sırf arka planda kalabilmek amacıyla birbirimizle mektuplaşırız. Hepimiz daima kimse bizi uğraştırmasın isteriz. Bir insanın, bir filozofun, diye düşünüyorum, öğrencileri tarafından taşlanması seyrederek, taşlanan kişi aniden ölünce, kendi öğrencileri tarafından (hocanın öğrencilerine öğrettiği yollarla) öldürülünce de dehşete kapılırız. Her şeyden korkarız, her şeyden korkmaya sebebimiz de vardır ve sadece bir gün daha var olabilmek için gerçekten de her şeyden korktuğumuzu unutup dururuz. Kâğıt imalatçıları, hayatım boyunca tanıştığım vasıfsız kâğıt işçileridir, ki tıp sayesinde benim için mümkün olmuştur bu tanışmalar, diye düşünüyorum hep, saygıdeğer beyefendi, küçük düşürücü suni yoldan değil de en tabii yoldan delirmiş olmamı kâğıt imalatçılarına borçluyumdur. Fakat bütün düşüncelerimin konusu olan, bütün düşüncelerimi yönlendiren bu tabii deliliğimden başka neden istifade edebildim ki? Olağanüstü bir insan adeta mükemmel derecede olağan bir insandır, tam manasıyla olağanın dışında olmayan, diye düşünüyorum. Yazmak zorunda olduklarımı yazabileceğim biri

var mı, diye düşündüm sık sık, yıllarca bunu düşündüm, şimdi fırsatım var, bense inciniyorum. Zira davetinizde beyanlarımı, size hitaben yazmamdan bahsedilmiyor! Düşünüşümse çoktan, insanın bütün tabiatını münasip olandan uzun bir zaman yıpratdığı yerlerde tek tük ortaya çıktığı şekliyle korkunç tutarsızlıkta bir baş ağrısı haline büründü, eblehliğin tam zıddı diye ni-telemek zorunda olduğum bir ruh hastalığı bu tabii. Sanatım, saygıdeğer beyefendi, mizacımdan en sarsıcı şekilde utanmak durumunda kalan gülünç bir sanat oluyor boyuna. Ama kim mizacını çoktan sanatın kendisi diye gördüğü şeyden ayırmak isterse budaladır. Bana gelince, ben biliyorum ki talihsizlik varlığa delildir. Birinin var olması, aynen dünyada sadece talihsizliğin olması gibi bir talihsizliktir. Mizacı herkesi talihsizliği içinde tek bırakır. Sen bir talihsizlik olarak varsın, diyorum kendi kendime, diye düşünüyorum, var olman talihsizlik, var olmanın delili. Her delil bir talihsizliktir. Kamyoncu karşımda otururken üç tasavvurum vardır, saygıdeğer beyefendi. *I. Tasavvur:* önce öğretilerim, sonra (bilim filozofu olarak) ben gitgide, başka bir beynin unutulmanın bu derecesinde delireceği kadar unutulup gittim, aynı insanın (düşünme) dikkatsizliğiyle hiç tahmin edemeyeceği zifiri bir karanlığa düşmesi gibi, gitgide önce bilincim tam yerinde olmadan, inanılmaz bir süratle, tamamen düşünme mekanizmamın arka planında. Sanki beynimin arkasında ikinci bir beyin birincisine karşı düşünmeye cüret edermiş gibi, saygıdeğer beyefendi. Gerçi düşünüyor ve konuşuyordum, ki durmadan düşünüyor ve konuşuyordum, zira talihsizlikten ben durmadan düşünüp konuşan ve elbette konuşup düşündüğünü *saklamak* zorunda olan bir kimseyim, anlıyor musunuz, ama içimde her şey çoktan parça parça olmuştu. Bu hastalık durumuna başım, devamında da tüm vücudum boyun eğdi. *II. Tasavvur:* Gerçekten de merkez olduğuma inanırken, merkez olduğuma inanmak suretiyle merkez olmaktan çıkmıştım. *III. Tasavvur:* Hiç el kol dalaşı olmadan, anlıyor musunuz, onlara öğrettiğim, bir defa düşündüğüm, tamamen sessiz ve tamamen acısız, hiç *tanınamayacak* metodumla tüm eylemlerimde genç insanlar tarafından perişan edildim. Bu genç insanlara perişan edilmesi gerekli bir dünyanın nasıl perişan edileceğini öğrettim, onlarsa perişan

edilmesi gerekli dünyayı değil perişan edilmesi gerekli dünyayı nasıl perişan edeceklerini kendilerine öğreten beni perişan ettiler. 'Racher' aslında dehşet verici, diyorum kamyoncuya. Watten oynamaya giden herkesten aynı uzaklıkta olan bu yer, ormanın tam da, saygıdeğer beyefendi, efendime söyleyeyim, bir han için en uygunsuz yerinde durur. Fakat 'Racher' buralarda bütün hanlar arasında en sevilenidir. Herkesin bildiği gibi en çirkini olmasına rağmen. Tam şuraya, bir han için en uygunsuz olan yere ve bu ucuz, çirkin inşaat usulüyle, demiş olmalı 'Racher'i inşa eden hancının babası, inşa edeyim hanı, diyor aklım bana, diyorum kamyoncuya. Bilindiği üzere büyük kısmı eski traverslerden ibaret olan inşaat malzemesini (iki dünya savaşı arasında bunları karısı, çocukları ve torunlarıyla kendi toplamıştır) o zamanlar tamamen perişan haldeki devletten yok pahasına aldı. Kâğıt imalatçıları için düşünülmüş olacak hanı yeterince ucuza inşa edemem, diye düşünmüş kendi kendine, hesabı da tutmuş. Yapayalnız kalmış kimseye, istediği zaman gerçekten de herkesin arasında ve herkesin içinde olmak, esasında tüm o korkunçluğu ve çaresizliği ve korkunçlukla çaresizliğin çirkinliğini baştan başa tanımak zor görünmez. İnsan tüm felsefeyi bu en ürkütücü yaralama imkânları kalabalıklarından geçmek gibi geçebilir, diyorum kamyoncuya. Durumun öyle olmadığını anlayana dek tüm kapıların açılabilceğini sanırız hep. Aldanırız. Kendi faydamıza olanı tabiatın faydasına olanla karıştırırız. Mesele uykuya dalmaktır, uyanmak değil, saygıdeğer beyefendi. Görüyorum ki, tabiat tabiatı meşru kılıyor, ama tabiat akli meşru kılmıyor; bunu gitgide daha belirgin halde görüyorum. Konuşuyoruz ama daima hiç kimsenin anlamadığı dilden. Kamyoncuya diyorum ki: İnsanlar dağlara gidip en yüksek zirvelere çıkıyorlar ve yukarı, en yukarılara varınca, aşağıdaki gibi, sahip olmadıkları imkânlardan bahsediyorlar. Ama kamyoncu beni anlamıyor. Uyanmak demek kesintisiz bir cenazede hazır bulunmak demek, saygıdeğer beyefendi, sessizce söylenen bir cümle gibi, suskun biri tarafından mahsustan söylenmeyen, milyonlarca insanın ölümü demek olabilecek bir cümle gibi de. Saat iki, diyorum kamyoncuya, gerçi hava karanlık ama saat iki. O söylediğim şeye cevap vermeyince geçen gece gördüğüm rüyanın tasavvu-

ru bozulmuyor. *Küçükkargalar*, diye düşünüyorum. Önce, diye düşündüm uyanırken, muayenehaneye gideceğim, kaç zamandır muayenehaneye gitmedim!, muayenehaneden çürüme kokusu geldiği izlenimi son zamanlarda pekişti, muayenehanede çürüyen bir beden, nasıl bir beden olduğunu bilmediğim bir beden olduğu zannı ve muayenehanede bir beden *çürüyebileceği* düşüncesi, elbette insan bedeni değil, sadece muayenehanemde *bir şey* çürüyor düşüncesi bana muayenehanenin kapısını kararlılıkla açtırdı ve muayenehaneye girdim. Heyet nasıl da geldi, muayenehanemi nasıl da kapattılar, diye düşünüyorum: Bu insanları muayenehaneden dışarı, ellerimle, ellerimle yıldırım hızıyla dışarı iteledim, panjurları çarptım, aletleri sepete, tüm aletleri sepete attım! Bütün yaz, bütün güz dışarı taşan çürüme kokusu, diye düşünüyorum muayenehaneye girerken, haftalardır hiç mi hiç duyulmuyor. Çürüme kokusunun zirveye ulaştığı an muayenehanenin kilidini açmak tabii olurdu ama ben çürüme kokusu zirvedeyken girmedim muayenehaneye, oranın kilidini *bugün* açtım ve içeri *bugün* girdim. O sırada da çok acayip bir keşif yaptım. Kilidi açıyorum, bir böcek kümesi kilit deliğini tıkadığı için kilidi açmak başıma çok zorluk çıkarıyor. Kilidi açtığımda muayenehanede neler olup bittiğini bilemedim tabii, muayenehane kirle kaplıydı, her şey kirliydi, anlıyor musunuz, kamyoncunun içinden bakıp görüyorum: Her şey kir olmuş. Ama gitgide daha fazla deri, kurumuş deri parçası, daha fazla, hâlâ tanımadığım bir kuşun tüylerini, sonunda da zeminde bir küçükkarganın, sıradışı irilikte bir küçükkarganın iskeletini, bir küçükkarga iskeleti gördüm. Biraz sonra da, hemen küçükkarga iskeletinin yanında ikinci bir küçükkarga iskeleti. İki küçükkarga kavga etmiş, diye düşünüyorum, çok belirgin şekilde kamyoncunun içinden bakıp şu sahneyi görüyorum: İki küçükkarga kavga etmiş. Muayenehanedeki her şey iki küçük karganın kavgasına işaret ediyor. Normal kargalar değil, anlıyor musunuz, saygıdeğer beyefendi, küçükkargalar, *kuzgun* da değil, küçükkargalar. Hem bütün muayenehane de harap haldeydi, düşünüyorum ki, bu iki küçükkarganın ölümcül kavgalarıyla muayenehaneyi harap ettiklerini neden duymadın. Bir düşünün, pencerelere dahi küçükkargaların deri parçaları yapışmıştı, her taraf-

ta deri parçalarıyla tüyler. Peki küçükkargalar muayenehaneye nasıl girmişti? Önce biri, sonra öteki. Muhtemelen sığınacak yer ararken, diye düşünüyorum. İlk küçükkarga sığınak ararken muayenehanede, ikincisi ilkinin yanında sığınak ararken. Bu sığıntıdan ikisi de kaçamadı, muhtemelen *gitgide çıldırdılar* ve boğulup öldüler, anladığım kadarıyla önce ufak küçükkarga, sonra da iri olanı. Böylesi korkunç bir durumun farkına varmak zorundaydım herhalde, diye düşünüyorum, ama küçükkargalar ben watten oynarken muayenehaneye girmiş olacak. Soğuktan içeri, muayenehaneye kaçmış, delirmiş, boğulmuş, kuruyup gitmişler. Her tarafta morfin ampulleri, diye düşünüyorum ve düşünüyorum ki: Muhtemelen küçükkargaların bedenlerinde büyük miktarlarda uyuşturucu vardır. Delirmiş, bayılmış, boğulmuşlar, diye düşünüyorum. Sonra da karıncalar küçükkargaları yiyip bitirmişler. Şu soğuk yaz akşamlarının soğuşundan küçükkargalar, korkudan olacak, muayenehaneye kaçmışlar. Vaktiyle size, diyorum aniden kamyoncuya, o iki küçükkarga iskeletini göstermiştim, size küçükkarga iskeletlerini gösterdiğimi hatırlıyor musunuz? Daha o zaman bile beni watten oynamaya ikna etmeye çalışıyordunuz. Şu iki küçükkarga, tuhaf, diyorum. Kamyoncuysa küçükkargalardan haberi olmadığını söylüyor. Ee, diyorum, tabii, küçükkargaları falan ben rüyamda görmüşümdür, size küçükkargaları gösterdiğimi de rüyamda görmüşümdür, diyorum. Kamyoncu diyor ki *öğretmen zavallının biriy-miş*. Zavallının biri mi?, diye soruyorum. Evet, diyorum, öğretmen tabii ki zavallının biri. Buna dair aklıma öğretmenin ulaşmak istediği hiçbir şeye ulaşmadığı geliyor. Dilediği gibi yüksek tahsil fırsatını öğretmen hiç bulamadı. Öğretmen kendine hep, doğa bilimleri veya müzik okumalı, derdi. Ama ne doğa bilimleri ne müzik okudu. Ama ondan doğabilimci olmazdı, diyorum kamyoncuya, müzisyen de. Öğretmen sadece öğretmen olurdu, diyorum. Ama öğretmen öğretmen olarak da çuvallamıştır, diyorum. Otuz sene öğretmenim diye kendini kandırdı, gerçek-teyse öğretmen bile değil, sizin de çok doğru ifadenizle, zavallının biriydi sadece, diyorum kamyoncuya. Öğretmenlik yazgısı, bunda, korktuğum gibi, küçümsemeden çok acıma vardı. Kâğıt işçilerinin çocuklarını isteksizce okutuyor, diye düşünüyorum,

ama bundan, birden öğretmenliği bırakma sonucunu çıkaracak cesareti yok. Canına kıyma cesareti, diye düşünüyorum. Sahiden bugün bile öğretmenin gözü büyük şehirde, diyorum kamyoncuya, bunun saçmalık olduğunu ve bu kepezelik içinde âcizliğinden ötürü umutsuzluk ve çevresinin vahşiliğiyle pervasızlığından ötürü umutsuzluk olmak üzere çifte umutsuzluğun eline düştüğünü bilmesine rağmen. Kâğıt fabrikasının pis kokusu onu zamanla hasta etti. Ama kâğıt işçileriyle kâğıt işçilerinin çocuklarının ahmaklığı, darkafalılığı, sağı solu belli olmazlığı karşısında kâğıt işçileriyle kâğıt işçilerinin çocuklarından daha çaresizdir o. On yıl öncesinde bir gün, diye düşünüyorum, büyük şehir Viyana'da ebediyen ortadan kaybolabileceğini sandı, Viyana'da günlerce sağa sola gidip tatilden istifade Steiermarklı bir tiyatro grubuna katıldı. Tiyatro grupları hemen her zaman suçlu tayfasıdır, diye düşündü, ben de böyle bir suçlu tayfasıyla ortadan kaybolmak istiyorum. O tiyatro grubu bütün yıl Prater'deki bir bira çadırında köylü ve banliyö farsları oynadı, böylesi farslar kalınkafalı Viyana ahalisinin hoşuna gider. Öğretmen bana bir defasında çok sayıda küçük rolde oynadığını anlattı. Grubun müdürü grupta daimi iş imkânı bulabileceğini vaat etmiş ona. Oyunculuk fasa fisosuyla öğretmen okuldaki işini unuttu. Başrol oynayacağı müjdelenmişti, bu da onu büsbütün gerçekten kopardı. Günün birinde, bereket tatil bitmeden, bir repliği unuttu, müdür de onu tez elden sokağa attı. O zamandan beri de bir daha hiç konumunu değiştirmeye, durumunu iyileştirmeye yeltenmedi bile. Şüphesiz durumu akla gelebilecek en bezdirici durum. Muhtemelen watten kurtuluşu oldu, diyorum. Kamyoncu diyor ki, *Urban adi biriymiş*. Buna dair aklıma şu gelir: Hep pantolon askısıyla, ter sarısı kayıkçı gömleği giymeyi tercih eder. Aslında ailesinin isteği üzerine Linz şehri ticaret akademisine gitti ama, kamyoncunun komşusu hakkındaki ifadesine göre, *inanılmaz bir sapıklık yüzünden* ticaret akademisinden kovulup ticaret eğitimini baba evinde tamamladı. On dokuz yaşında tüccar kalfalığı sınavına girdi, bu fidan gibi, çirkin de olsa fidan gibi delikanlıda bugünkü *şişman Urban*'ın potansiyelinin mevcut olduğunu o zamanlar kimse bilemezdi. Bu yedek oyuncu, bu *teşhirci hakkında* kamyoncu, pervasız biridir, di-

yor. Buna dair aklıma şu geliyor: Teşhircinin başta mum çıkar-
mayı öğrenmesi gerekiyordu ama o Enns Nehri'nin bütün böl-
gelerini dolaşan Innkreis'a bağlı Riedli bir hayvan tüccarına ka-
tıldı vakitlice. Bir domuz nakliyecisiyle sekiz yıl, diyorum. Her
gün başka yerde, diyorum, bir handan ötekine, bu şekilde en
beceriksizi bile tüccar ve insan sarrafına dönerdi ki teşhirci de
şüphesiz böyle biridir. Çok geçmeden küçük, sonra daha büyük,
sonra da büyük bir servet kazandı, diye düşünüyorum, sonunda
da Maria Theresia ruhsatı denen çok rağbet gören ruhsatlardan
birine sahip, Schlierbachlı bir kadınla evlendi. Dört meşru, üç
gayri meşru çocuk, diyorum. Bir de *taş bebek* denen, büyüyüp
gelişmemiş, ana rahminde taşlaşmış bir çocuk. İnsan ilişkilerin-
de ustadır, doğuştan işgüzdür, kendi inisiyatifiyle hep pratik
biridir, vahşi iş dünyasını nereye gitse yöneten bir kafadır, duy-
gularla pek işi olmaz. İnsanı daima afallatan bir beceriyle teşhir-
ci, aldatmanın sınırında gezer. Ama, kendi deyişiyle, hep ticaret
yapmış, asla aldatmamıştır. İlişkilerinde naziktir, diyorum, dü-
rüst adamın çirkinliğiyle hareket eder. Kendi de itiraf ettiği gibi
aptallıktan, üç sıradan kadınla üç gayri meşru çocuk yapmış,
böylece sıradan insanın malum beceriksizliğine düşmüş. *Hancı
iğrenç bir adam*, diyor kamyoncu. Buna dair, hancıdan asla tek bir
dostça söz işitmediğim geliyor aklıma. Artık ameliyatı mümkün
olmayan mide ülserlerinin (*ulcus ventriculi et duodeni*) acısını
çektiklerinden gittiği her yerin çehresi aniden kararır. Hareketle-
riyle gerçekte var olmayan bir hayvanı, bütün adi hayvanlardan
birleşmiş bir hayvanı andırır. Söylediği de söylemedikleri gibi
alçakçadır. On beş yıl er olmuş. Çolak ve bütün sakatlar gibi per-
vasız. Hırsızlık ve müessir fiilden sabıkalı. Alkolik. Watten oy-
narken hep aynı iğrenç fıkraları anlatır. Kamyoncu diyor ki, *Sil-
ler mutsuz biriymiş*. Benim hakkımda da bildiğim bir şeyi söylü-
yor, ben *budalaymışım*. Bu su götürür, saygıdeğer beyefendi. Her
şey kontrol altında, bununla birlikte her şey kontrolsüz. Birini
görüp ne sempatik biri diye düşünüyorsunuz, çok geçmeden
(sanki kafanıza vurulmuş gibi!) ne adi biri, ne gülünç biri, ne
alçak cinsten biri olduğunu görüyorsunuz. Bu azap elbette yük-
seliyor, görmeye gittiğiniz doktorlar bir şeyden anlamazlar, her
şeyi yargırlarlar. Kâh deliyim, diye düşünüyorum, kâh deli deği-

lim diye. Bu, enstrümanları baştan başa belirlenmiş bir cinnet partiyonudur. Çevreyse buna ses çıkarmaz, bu çevrenin özüdür, saygıdeğer beyefendi. Benim kendi polisim, kendi anarşim var, diyor sıradışı insanlar haklı olarak ve alaya alınıyorlar. Günbegün kendimle davalıyım, diyorlar. Kendi kanunlarımı yapıyorum. Gerçekten kafamda asla kanunsuzluk hüküm sürmez, diyorlar. Her şeyi kendilerine karşı görmek zorundayken kendileri tabiattaki *her şey*. Başkalarına göre hep daha büyük çapın vardı, hep daha büyüyen bir çapın, diye düşünüyorlar. Diğerlerinin gayet taklitçi bir gelişimi var. Her yerde, her zaman mümkün olan en büyük kafa karışıklıkları, saygıdeğer beyefendi, eğitim eblehlikleri. Çürük çama kadar, leş kokusuna kadar, diyorum, kamyoncu da diyor ki: Yarın watten oynamaya gelin, doktor. Sık sık, son zamanlarda kafama bir şey de geçirmeden, Siller gibi yalınayak, olabildiğince hızla barakadan çıkıp çürük çama kadar ve çakıllığın içine kadar yürüyorum. (Hayalimde.) Her gün bir veya iki kilometre daha uzağa. (Hayalimde.) Geri zekâlı olarak pantolonu giyip, diye düşünüyorum, barakayı tamamen normal, özgür biri olarak terk etmeli. Evet, diyorum kamyoncuya, şeytanı karşılayabilmek için çatıda anten var. Kamyoncu diyor ki: Bir daha watten oynamaya giderseniz, doktor, bir daha watten oynamaya gideceğinizi diğerlerine söylerim. Zifiri karanlıkta her şey daha iyi işitiliyor, diyorum, bir şey görülüyor, her şey daha iyi işitiliyor. Umutsuzluk içindeyken, diyorum, nerede olduğun bir, bu dünyada nerede kalmak zorunda olduğun bir, göz açıp kapayana dek (içinde bulunduğun) trajediden (içinde bulunduğun) komediye girebilirsin, tam tersi her zaman (içinde bulunduğun) komediden (içinde bulunduğun) trajediye de. Uzun zaman bir nesneyi (insanı) seyrederken, diye düşünüyorum, bu nesnenin (insanın) bana karşı nasıl gitgide pervasızlaştığını izlemek. Bir gün hepsi birden olacağım, diye düşünüyorum, böylelikle de bir anda her şey olacağım. İnsanlar, diyorum kamyoncuya, bitmez tükenmez ıstırapı mümkün kılıyorlar. Fakat bedenin bağırsaklarının tabiatla ilgisi beyin üzerinden değil kafa üzerinden. Korkmamız için bu kadarı yeter, saygıdeğer beyefendi. Öğretmen şaşırmıştı, diyorum, Siller gerçekten de delirecekmişçesine şaşırmıştı, insanın umutsuzluğun nedenini bilmediği süre-

ce içinden çıkmasına izin verilmeyen umutsuzluğa bizzat ben ormanda yaklaşmıştım. En suskun insanda bile, saygıdeğer beyefendi, şu vardır: An gelir, yoğunluğu azalır, o insan kaybolmuştur. Tüm hayatı altüst olur. İnsanların pes edişini görmekten daha moral bozucu şey yoktur. Kendi kendimize moralimizin bozulması çok moral bozucudur, çünkü henüz moral bozulğunu kavramamışızdır, kaldı ki kendimizi kavrayalım. Sürekli şu tasavvur, saygıdeğer beyefendi: Bir kimse, öğrencilerimden biri çalıktan fırlayıp beni öldürüyor. Maksudı eski intihar düzenini yeni bir intihar düzenine dönüştürmek. Şimdi bana yapılan sitem de bu. Ama ben artık watten oynamaya gitmem. Barakaya girince bütün mobilyaların arkasına, sepetin bile arkasına bakıp kimse var mı diye emin olmaya çalışıyorum, yokluğumda biri barakaya girmiş olabilir diye. Ancak barakada yalnız olduğum kesinleşince, kendime iki dilim ekmek kesip yanında sert ve yumuşak peynir yiyorum. Şayet ilginizi çekerse, sürekli elektrikten korkuyorum, kâğıt imalatçısının kendini astığı çarşamba barakaya döndüğümünden beri bu korku bende var. Şimdi düşünüyorum da, belki tahmin ederek bu sebepten o lastik botları edindim. Öğretmene dair aklıma şu da gelir: Şüphesiz bir aralar geçirdiği veya halen geçirmekte olduğu, kendisininse, bildiğim kadarıyla, haberinin olmadığı ağır bir vereme işaret eden çatlamış, kenarları yuvarlanmış, şilin büyüklüğünde tırnakları vardır. *Nehrin kıyısında nefes darlığı*, hatırlıyorum. Biliyor musunuz, meslektaşım olan o adam, diyorum kamyoncuya, artık bütün hastalarımı tedavi eden o hekim, beni takip ediyor, çünkü benim ulaştıklarımaya ulaşamadığını, benim olduğum şey olmadığını zannediyor, diyorum kamyoncuya. Benim ondan ileri olduğumu, aramızdaki mesafeyi azaltamayacağını düşünüyor. Ömrüm boyunca, diyorum kamyoncuya, zemin kattaki evlerden nefret ettim, sonra da günün birinde barakaya çekildim. Kendimi haşerelere maruz bıraktım, saygıdeğer beyefendi. Artık watten oynamaya gitmem, diyorum kamyoncuya. Elimden gelse de artık gitmem, çünkü kışın bastonumu sertleşmiş kara soktuğumda yol açtığım sese tahammül edemiyorum. Ne istediğinizi çok iyi anlıyorum, diyorum, kamyoncu ise susuyor. Yine watten oynamaya gelmemi istiyorsunuz. Ama ben artık watten

oynamaya gitmem. Artık watten oynamıyorum. Barakanın zeminini kaldırın, korkunç şeyler keşfedeceksiniz, diyorum. Benim gibi biri sanat eserleriyle dolu biridir ve durmadan, kafasını paramparça ederek sanat eserlerini paramparça edecek birini bekler, saygıdeğer beyefendi.

Thomas Bernhard'ın "taşralılık-yurt çatışması", "intihar", "delilik" gibi karakteristik temalarını işlediği, erken dönem eserleri olarak görülebilecek *Amras* (1964) ve *Watten* (1969) başlıklı iki anlatısı bir arada.

Amras'ta bir Innsbruck trajedisi konu alınıyor: "Tirol sarası"ndan mustarip annenin krizlerinden kaçışı sürekli kumarda arayan bir baba, ailenin bütün servetini kumarda kaybedince artık hayat dayanılmaz bir noktaya varıyor ve iki oğlu ile birlikte ailecek intihar etme kararı alıyorlar. İntihar girişiminden sonra hayatta kalabilen iki erkek kardeş –biri doğa bilimleri eğitimi almış Karl, öbürü müzik eğitimi almış, annesi gibi sara hastası olan Walter– dayıları tarafından kapatıldıkları yıkık dökük bir kuleden toplumdaki yalıtılmış bir hayat sürüyorlar. Biz ve ben kipi arasında salınan anlatı gotik bir dekorda yoğun, ritmik, şiirsel bir dilin kılavuzluğunda ortadan ikiye kesilmiş bir ikizlik sonatı besteliyor.

Watten'deyse Güney Tirol'e özgü bir iskambil oyunu olan "watten" odağında bir anlatı kuruyor Thomas Bernhard. Yasadışı morfin kullanımı yüzünden muayenehanesi kapatılan bir doktor (ben-anlatıcı) ile kamyoncu arasında geçen diyalog bir tür watten oyununun dil aracılığıyla oynanan ve anlatıya dönüşen hali olarak aktarılıyor. Doktor, watten oynamanın bir kurtuluş olmadığını söylerken ülkenin, toplumun bireyi kurtaramadığı gerçeğinin de altını çiziyor: *"Sizin de bildiğiniz gibi her şeyin büyük şenliklerle ahmaklığa teslim olduğu bizimki gibi bir ülkede uzun süre yaşayınca, kısa zaman sonra tercih hakkımız kalmaz. Beyin bu ülkede tamamen yersizdir, işsizdir."*

Kapak fotoğrafı: © Thomas Bernhard Nachlassverwaltung

ISBN 978-975-08-2575-0

9 TL